

Uvodnik

Igor Gregori

Zakaj je naša dežela sploh 'posebna'?

Obhajanje 50-letnice odobritve deželnega statuta Furlanije Julijske krajine v četrtek, 31. januarja 2013, je bilo za slovensko narodno skupnost izredno žalostno in mukotrpno. Odnos, ki ga ima danes naša dežela do slovenske manjšine, gotovo ne zrcali pomena in teže, ki ga je sama naša prisotnost imela pri izglasovanju posebnosti njene temeljne listine daljnega leta 1963.

Težko si namreč zatiskamo oči pred golim dejstvom, da je slovenska narodna skupnost za sedanjost deželno garnituro (v prvi vrsti politično) povsem postranska zadeva.

Toliko velja napisati po zadnjem zasedanju deželne posvetovalne komisije, na katerem so člani končno sklenili način porazdelitve ostanka razpoložljivih sredstev za lansko leto, ki so po mesecih pogajani in upanj ostala taka, kot je bilo predvideno: se pravi 4.188.407 evrov, kar je približno milijon tristotisoč evrov pod običajnim pragom financiranja. Dejansko bodo v prihodnjih mesecih naše manjšinske ustanove stopile v še hujše krizno stanje kot doslej: to zato, ker bodo številke ostale take, kakršne so; zato, ker nič ne kaže, da bi lahko imeli še kaj pogajalskega manevrskega prostora, in zato, ker je v tem obdobju deželna politika zaposlena s prihodnjimi volitvami.

Besede, ki jih je uvodoma izrekel deželni funkcionar, ravnatelj deželne urada za manjšinske jezike Giuseppe Napoli, so jasno izrisale najhujši scenarij: "Niti naši deželni uradi niso pričakovali tako negativnega razpleta", je gladko ugotovil! Prav zato je Napoli zaželel, da bo prihodnje leto celoten birokratski stroj glede financiranja manjšine jasneje stekel in da ne bo treba čakati konec leta, da bodo lahko prejemniki razpolagali s prepotrebno denarno vsoto. Deželni funkcionar je obenem izrazil pripravljenost, da pristojni uradi FJK neposredno in na bolj učinkovit način posredujejo pri državnih funkcionarjih v Rimu, saj se včasih stvari, še prej kot na političnem, lahko rešijo na birokratskem nivoju. Tokrat pa žal kaže, da ne bo tako. Prizadevanja direktorja Napolijsa so spodbudno zvenela, nikakor pa niso zadovoljila predsednika krovnih organizacij SSO in SKGZ, Draga Štoka in Rudija Pavšiča. "Težko bomo našim članicam in organizacijam razložili ta položaj", je dejal Drago Štoka, ki je v svojem posegu jasno in glasno poudaril, "da so svojčas parlamentarci v Rimu kot razlog za izglasovanje posebnega statuta omenili prisotnost naše narodne skupnosti". Predsednika krovnih organizacij sta se s sodelavci zaradi okoliščin morala dogovoriti o načinu porazdelitve zadnje tranše prispevkov za lansko leto (v višini 1.113.000 evrov). Pavšič je tako obrazložil kriterij dvojne solidarnosti, ki bi po eni strani čim bolj branil organizacije, ki imajo v svojem stroju redno zaposleno osebje, po drugi pa omogočil tudi manjšim organizacijam brez zaposlenih nadaljnje - sicer močno okrnjeno - delovanje. Po tem principu naj bi primarne ustanove in ustanove, ki sodijo v seznam t. i. visokih organizacij, prejele 22% manj sredstev, ostale pa do 38% manj. Tudi Pavšič je ostro nastopil proti deželi, "saj smo za normalno sprejeli dejstvo, da ustanova iz svojih skladov ne more črpati niti evra za naše potrebe". K temu je predsednik SKGZ prišel še vsoto 400 tisoč evrov, ki jo je dežela zahtevala nazaj v poravnavo posojila, ki ga je nakazala pred dvema letoma, in zavrnilo možnost posojila v višini 900 tisoč evrov za primanjkljaj lanskega leta, obresti katerega bi v celoti bremenile izključno našo manjšino. Pavšič glede na vse te pomanjkljivosti celo razmišlja, da bi zapustil svoje mesto v komisiji.

/ str. 10

Zmagoviti štmavrski voz na goriškem pustnem sprevodu

Foto Malevž Carol

Zasedanje Deželnega sveta Sveta slovenskih organizacij "Časi so zelo hudi, a moramo z zdravim optimizmom naprej!"

Prav gotovo je bilo poročilo predsednika Sveta slovenskih organizacij dr. Draga Štoka najbolj pomembno dejanje na zasedanju Sveta SSO, ki mu predseduje Aldo Jarc in smo mu prisostvovali v Kulturnem centru Lojze Bratuž v Gorici v sredo zvečer, 30. januarja 2013. Dr. Štoka v svojem klenem sporočilu, ki je bilo kljub izjemno hudim časom umirjeno in pozitivno naravnano, če že ne optimistično, seveda ni mogel mimo minulega leta, ki je bilo po njegovem eno najhujših v zadnjih desetletjih, saj so finančni rezi še kako prizadeli vso slovensko narodno skupnost v Italiji.

"Po zaslugi nekdanjega ministra Tremontija bo naši narodni skupnosti manjkalo za 1,3 milijona evrov, kar se je in se bo še poznalo pri vsakdanjem delu", je bil jasen dr. Štoka, ki je številne prisotne nagovoril predvsem z umirjenostjo in je večkrat ponovil svoje mnenje, da je stanje zelo hudo, a je hudo za vse, saj smo priče odpuščanja delavcev v tovarnah, predvsem pa je stanje skrb vzbujajoče v tistih naših ustanovah, kjer delujemo zaposleni. "Ne zganjamo nobene katastrofe, a vseeno mora-

Drago Štoka, Aldo Jarc in Julijan Čavdek (foto JMP)

mo na glas povedati, da je stanje kritično, saj je naša narodna manjšina v Italiji izjemno aktivna, pravzaprav je najbolj aktivna manjšina v Evropi in sam z veseljem lahko povem, da pri SSO-ju nismo

ustvarjali odvečnih delovnih mest", je bil jasen dr. Drago Štoka, ki je tudi opozoril, da je nujno potrebno Italijo spominjati na mednarodne obveze za slovensko narodno manjšino, še posebej na Londonski sporazum in na Osimske sporazume, kajti "ti podpisani mednarodni sporazumi so močno orodje v naših rokah". Dr. Drago Štoka je tudi po-

vedal, da je na zadnjem zasedanju vladnega omizja za slovensko manjšino v Rimu slovenski veleposlanik v Italiji Iztok Mirošič podčrtal prav pomen mednarodnih pogodb, ki jih je dolžna Italija spoštovati. Dr. Štoka je ponovno poudaril, da SSO ne bo šel v nobeno volilno kampanjo, saj se kot organizacija civilne družbe ukvarja z drugimi težavami in je tudi prav, da se s politiko ukvarjajo stranke, istočasno se je z zaskrbljenostjo ozrl na domovino Slovenijo, kjer je "žalostno predvsem to, da je v naši domovini toliko sovraštva med ljudmi".

/ str. 2
Junij Paljč

PODPRI NOVI GLAS
To lahko storiš tudi s podporno naročnino, ki znaša 100 evrov.

Slovenska kulturno-gospodarska zveza
Svet slovenskih organizacij

vaša na naredno prošlavo ob

slovenskem kulturnem prazniku
v Kulturnem centru Lojze Bratuž
Gorica, 8. 2. 2013 ob 20. uri

Program bodo oblikovali

Igralci Cecilia Blasutig, Mairim Čeber, Marko Brajnik, Tadej Lukman, Matej Pintar
glasbenika Andreja Možina, Aleš Ogrin
glasbene priredbe Aleksander Vodopivec, Andreja Možina
pevka Marta Donnini, Kristina Frandolič, Alessia Peressini
plesalca Stefania Beretta, Deni Drnovšek
dediška vokalna skupina Bodeča neža, pivovodja Mirko Ferlan
kostumi Snežica Černič, Irène Grusovin

zamisel in režija Jasmin Ković

SLOVENSKA POPEVKA
več kot petdeset let melodijski našli src

G. konzul RS Rupel je predaval za Slov.I.K.

Rabimo nove načrte!

Slovenski izobraževalni konzorcij (Slov. I. K.) je v četrtek, 31. januarja, v dvorani ZKB na Opčinah organiziral predavanje sedanjega generalnega konzula RS v Trstu, nekdanjega veleposlanika in zunanjega ministra Slovenije dr. Dimitrija Rupla, ki je razpravljal o dveh desetletjih zgodovine naše samostojne države ter o politični krizi, ki smo ji danes priča. Po pozdravu predsednika ZKB Sergija Stančiča ni bilo časa za premor. Rupel je prodril s tipičnimi oznakami za slovenski narod: služabniki, hlapci, omenjali so nas kot narodno vprašanje, kulturni problem, pravili celo nezgodovinski narod. Osamosvojitve je pomenila po Novaku možnost izhoda iz komunizma, po Francu Jezi pa pogoj za demokracijo, ki je v ne-samostojni državi nemogoča. Na obzorju osemdesetih let so bile svoboda, demokracija, državnost. Preko svinčenih 70. let, Titove smrti leta 1980, revije Javnost, slovenskega nacionalnega programa v Novi reviji in Demosa v devetdesetih letih smo doživeli to, kar je sedanjemu evroposlanec Peterle omenil kot polom socializma - nasmeš zgodovine. Na medna-

Foto: JMP

rodni ravni uspeli proces osamosvojitve pa ni rešil notranjih vprašanj - manjkala je čistitev. Naš in evropski kontekst se je odločil za politiko odprtih vrat, od padca Berlinskega zidu leta 1989 preko vstopa v NATO in EU, vstopa v schengensko območje in polletno predsedo-

vanje Evropski uniji 2008. Princip "okna priložnosti" je leta 2001 streznil napad na "dvojčka" WTC v New Yorku, čemur je sledila globalnost. Slovenijo danes preplavlja protievropsko, protinacionalno in antipolitično vzdušje, vračajo se vrednote revolucije, NOB-a in direktne demokracije, protislova sporočila družbene "alternativne" bolj ali manj odkrito razveljavljajo pomen osamosvojitve in poveljujejo arhaič-

ne vrednote SFRJ. Nove-stare težnje lahko razumemo kot vračanje privilegijev po principu partijske mreže izpred leta 1991. Današnji obrat zoper slovensko pomlad in reforme je tragičen.

Rupel je omenjal še Repetove besede, ki pravijo: "Obljubljali so slovensko Švico, namesto državljanov pa smo ustvarili potrošnike". Skrajna polarizacija je dosegla višek v zimi 2012. V ostrih javnih debatah pešata zgodovinski spomin in kritična zavest slovenske državnosti, na vprašanja o smislu slovenstva, nacionalne države in demokracije pa slišimo premalo kompetentnih odgovorov. Politična improvizacija z ustanavljanjem strank mesec pred volitvami ni rešitev. Rupel je ob temah orožarske afere, odnosov s Hrvaško, sovražnega govora, meje na morju in finančnih težav omenil celo slovenski egalitarni sindrom. Zaradi državne podrejenosti v preteklosti naj bi (nekateri) Slovenci težko sprejemali vsakršno avtoriteto in višji sloj (politično elito) gledali s kančkom zavisti, sovraštva, srda.

Generalni konzul je v gostem in intenzivnem govoru predlagal nekaj "bojnih" načrtov: ideološko in kulturno spravo, uveljavitev sankcij zoper tranzicijske dobičkarje, uveljavitev meritokracije na podlagi zaslug, smotno uporabo naravnih in človeških virov ter večjo vlogo v povezavi Sredozemlja s Srednjo Evropo, ki bi pomenila dokončno oddaljevanje od Balkana.

JS

Kritične pripombe slovenskih predstavnikov Ob 50-letnici ustanovitve in delovanja FJK

Minulega 31. januarja je deželni svet Furlanije Julijske krajine slovensko obeležil 50-letnico ustanovitve in delovanja naše Dežele, ki so ji bile priznane posebne pristojnosti in vloga na mejnem območju v severovzhodnem delu italijanske države, kjer živa številčno in tudi drugače pomembni narodnostno-jezikovni skupnosti s svojimi posebnostmi, tj. Slovenci in Furlani, ki zaradi politične preračunljivosti odločujočih italijanskih politikov nista v Statutu dežele, odobrenem z ustavnim zakonom z dne 31. januarja 1963, št. 1, poimensko navedeni. Politiki in pravniki dobro vedo, da so ustavodajni očetje pri ustanavljanju avtonomnih dežel pozorno obravnavali prisotnost narodnih in jezikovnih skupin in v primeru Gornjega Poadižja (danes Južnega Tirola oz. bocenske pokrajine), tako da jim je rimska vlada takoj po vstopu v veljavo nove italijanske Ustave 1. januarja 1948 priznala zaščito narodnostnih pravic. Vprašanje zaščite narodnostnih pravic Slovencev, ki so na osnovi pariške mirovne pogodbe z dne 10. februarja 1947 ostali v Italiji (na Goriškem, medtem ko Slovencev v videmski pokrajini država še ni priznavala), je ustavodajna skupščina na predlog posebne komisije odločila ustanovitev FJK s posebnim statutom, češ da se mora

prej rešiti vprašanje Trsta. Tako je do ustanovitve avtonomne dežele FJK s posebnim statutom prišlo šele leta 1963, in sicer z ustavnim zakonom z dne 31. januarja 1963. Tudi tokrat je zakonodajalec obšel vprašanje specifične zaščite slovenske manjšine. Tretji člen posebnega statuta omenja le splošna načela deklarativne narave o enakosti pravic vseh državljanov "ne glede na spol, raso, jezik, versko pripadnost, politične nazore, osebni in družbeni položaj". Zato se Dežela v vsem petdesetletnem obdobju ni čutila vezana na zakonodajno poseganje v manjšinsko problematiko, osrednje državne oblasti pa so si pridržale izključno pristojnost za urejanje položaja slovenske manjšine. Šele leta 2001 je italijanski parlament izglasoval znani zaščitni zakon z dne 23. februarja omenjenega leta za pripadnike slovenske manjšine v pokrajinah Trst, Gorica in Videm. Kljub temu pa številni pripadniki italijanske večine se ne morejo še sprijazniti s priznavanjem oz. uresničevanjem zaščitnih določil omenjenega zakona. Zato ne preseneča dejstvo, da je vidni deželni svetnik desne sredine iz Trsta Bruno Marini (izhaja iz vrst nekdanje KD in Forza Italija in je sedaj aktiven pripadnik Ljudstva svobode) že naslednji dan po slovenskem praznovanju 50-letnice

Dežele, na katerem sta tako predsednik deželnega sveta Maurizio Franz kot predsednik odbora Tondo potrdila, da je bila FJK podeljena posebna avtonomija tudi zaradi prisotnosti slovenske manjšine na njenem območju, žaljivo in neodgovorno odreagirala na poseg svetnika Igorja Gabrovca v slovenščini skladno z veljavnim pravilnikom deželnega sveta, ki izrecno predvideva pravico do posegov v materinem jeziku. Omenjeni svetovalec desne sredine je nadalje nezasiščano označil simultano prevajanje za potratu denarja (sic!). Takšnega izražanja nismo že vrsto let slišali iz ust deželnih svetnikov italijanske narodnosti. Omenjeni svetnik se povrh vsega nazven prikazuje kot zaveden kristjan. Po njegovi logiki je tudi socialna dejavnost odvečna, če je povezana z zadevnimi stroški. V razpravo ob praznovanju 50-letnice obstoja avtonomne dežele FJK sta se vključila tudi oba slovenska deželna svetnika, tj. Igor Kocjančič iz vrst Mavrične levice in Igor Gabrovec, svetnik Slovenske skupnosti. Oba sta imela svoj poseg v slovenščini, ne da bi ju kdo motil. Oba sta poudarila, da Dežela ni znala ali ni hotela ustrezno izkoristiti svojo posebno statutarno avtonomijo, kar velja še posebno glede vprašanj slovenske manjšine. Zato po njunem mnenju ni vzrokov za veselje oziroma ni veliko razlogov za slovensko praznovanje 50-letnice obstoja Dežele. Navedene kritične pripombe žal v veliki meri držijo in odražajo splošno nezadovoljstvo v krogih slovenske narodne skupnosti.

Alojz Tul

Ob 50-letnici Dežele Furlanije Julijske krajine Igor Gabrovec: ni razlogov za praznovanje

"Slovesnost ob 50. obletnici avtonomije dežele Furlanije Julijske krajine, v četrtek, 31. januarja 2013, naj bi bila tudi priložnost za trezen razmislek o prehojeni poti in številnih še odprtih vprašanjih", je opozoril deželni svetnik Slovenske skupnosti Igor Gabrovec na dan, ko je Deželni svet uradno praznoval pomemben jubilej. "Živimo v času", pravi Gabrovec, "ki je zaznamovan s hudo gospodarsko krizo; ta je prerasla v splošno družbeno krizo in s tem zajela vse sektorje javnega in zasebnega življenja. Ta sicer nima nič kaj opraviti z mejami naše dežele, saj je vkljena večji del Evrope, vendar je treba poudariti, da se v marsikaterem območju stare celine tudi že zaznavajo pomembni znaki izboljšanja, o katerih pri nas sicer za zdaj ni ne duha ne sluha. Kljub temu ne smemo zanemariti tematike o zaščiti in vrednotenju jezikovnih in narodnih manjšin. Na tem temelji avtonomija naše Dežele, čeprav mnogi na to radi pozabljajo in tudi sam statut dežele obravnava to dejstvo samo bežno v svojem tretjem členu ("V deželi je priznana enakopravnost vsem državljanom, ne glede na njihovo jezikovno pripadnost, ter zagotovljeno varstvo njihovih etničnih in kulturnih značilnosti"). Dežela FJK v svoji polstoletni zgo-

dovini ni znala ali ni hotela dati polne in prave veljave svojemu kulturnemu bogastvu, ki izhaja iz jezikovne in narodne raznolikosti. Kljub temu da je načelo o zaščiti jezikovnih manjšin prisotno v ustavi Republike Italije skoraj že 60 let (6. člen: Republika štiti jezikovne manjšine s posebnimi normami) smo v naši deželi deloma zapolnili vrzel v zakonodaji na področju varstva manjšin šele po letu 2007. Finančna plat v prid večjezičnosti nosi prav tako negativen predznak, saj je raven javnih prispevkov v ta namen skorajda sramotna in torej povsem neprimerna za doseganje ciljev, ki jih navaja zakonodaja. Iz prehojene polstoletne poti lahko povzamemo, da Dežela FJK sramežljivo doživlja svojo pisano identiteto, ki izhaja iz več tisočletnega prelivanja raznolikih narodnosti in kultur. Ta kriza identitete je tudi glavni krivec za to, da Dežela s tolikšno težavo in vse manj uspešno nastopa v bran svoje Avtonomije, ki je pod stalnim udarom rimske centralistične požrešnosti. Nedavno znižanje števila deželnih svetnikov je prav tako povsem samoumevalna poteza, ki še

znižanjem plač, odpravnin in drugih odškodnin politikov in tako ohranili dragoceno raven demokratične zastopnosti manjšin - jezikovnih in političnih. Stranka Slovenska skupnost je danes edini politični subjekt, ki se lahko ponaša s tem, da je bila s svojim znakom lipove vejice in imenom prisotna tako v prvi mandatni dobi FJK kot v današnji. Paradoksalno bi bilo, ko bi se ta zastopnost onemogočila prav v letu praznovanja 50-letnice obstoja Dežele. Podobno neuspešnost je Dežela dokazala tudi na področju priznanja in obravnave starodavne in plemenite stvarnosti skupne imovine. Jusrari in srenje ostajajo po petdesetih letih še vedno tabu, tako da so kritična stališča njihovega deželnega koordinacijskega združenja povsem razumljiva in upravičena. Zato je 31. januar za (pre) mnoge dan, v katerem ni veliko razlogov za praznovanja. Celotna deželna skupnost z vsemi svojimi političnimi silami vred se mora trezno zamisliti ob današnjem splošnem stanju. Samo objektivna in samokritična analiza je lahko startna točka za nadaljevanje poti, na kateri ne bo manjkalo težav, a bo prav gotovo tudi polno novih zanimivih izzivov. "Na življenjski poti ne sme nikdar zmanjkati čut povezanosti in solidarnosti. To je moje glavno voščilo na dan, ki bi moral biti bolj priložnost za razmislek kot pa razlog za praznovanje", opominja Gabrovec.

S 1. strani

"Časi so zelo hudi ..."

Dr. Štoka je kot pravnik tudi spregovoril o tem, kako bi se dalo spremeniti zaščitni zakon za slovensko manjšino s posebnim amandmajem, s katerim bi narodni skupnosti zagotovili finančna sredstva za nemoteno delovanje. Prav tako je dr. Štoka tudi predstavil novosti pri delovanju SSO-ja, bližnjio selitev v nove, primer-

nejše prostore v Trstu ter orisal evropske projekte, ki jih SSO vodi. Ob koncu svojega posega je ponovno izrazil zaskrbljenost zaradi finančne stiske in nezavidljivega položaja, v katerem so se znašle slovenske ustanove, še posebno pa ljudje, ki so v njih zaposleni, in obljubil, da si bo kot predsednik SSO prizadeval tudi

v prihodnje za reševanje težav. Sledila je plodna debata, na kateri je bil govor predvsem o tem, kako iz krize, kot so tudi poudarili, da je sedaj nujno treba iskati zaveznitva in sodelovanja na vseh ravneh, da bi premostili krizo. Blagajnik Albert Devetak je podal finančno sliko SSO-ja, Marko Brajnik je kot predstavnik nadzornega sveta pojasnil, da niso našli napak, in svet SSO se je končal z obljubo, da bo sredi polletja zasedanje namenjeno predvsem evropskim projektom.

Povejmo na glas

Edinost, sreča, sprava ...

Prešernovo sporočilo je izjemno bogato in nam je lahko vedno v veliko pomoč, če le hočemo to pomoč sprejeti. Dovolj je prelistati njegove Poezije in že se nam pogled ustavi na tem ali onem stihu ali določenih besedah. Seveda je odvisno od vsakega posameznika, kaj na ta način ugleda in kako mu pesnik dandanes spregovori. Ker v tukajšnjih razmišljanjih že kar nekaj časa ugotavljamo, kako bi bilo še kako koristno krepiti vsakršno dogovarjanje in s tem zmanjševati vsak dan bolj nevarne medsebojne razdalje, ne more biti slučajno, da smo na novo ugledali troje pomenljivih Prešernovih besed, ki so edinost, sreča in sprava. Ne more biti slučajno, saj v današnjem ne-lahkem obdobju vsaj naši bližnji prostori na družbenopolitični in nemara tudi osebni ravni neskončno potrebujejo več prav tistega, kar pomenijo edinost, sreča, sprava. Edinost je v tem primeru vsekakor mišljena kot človeška in ne tista politična kategorija, ki hoče poenotiti ljudi na silo in navadno postane uničevalna diktatura. Edinost je neke vrste globlje razumevanje, da imamo ne glede na različna pričanja vsi ljudje isto usodo. In ker vemo, da smo vsi na isti ladji, da se bojimo istih stvari in si v stiskah prav tako želimo istih stvari, delujmo najbolj prav, kadar smo strpni in delamo skupaj za vse in se ravno zaradi stopnjevanih sporov zatečemo v pomirjujočo edinost. In potem je tu sreča, ki je postavljena med edinost in spravo in verjetno brez edinosti in sprave sploh

ni možna. Sreča kot sanje in vera v lepši svet od tistega, ki obstaja sedaj, sreča, ki pričakuje vse najlepše zato, ker si tisto najlepše nekje na dnu srca najbolj želimo. Slednjic je tu sprava, ki je pogoj za edinost, kot je istočasno edinost pogoj za spravo: brez edinosti ni sprave, brez sprave ni edinosti, pri čemer se ne ve, kje se ena od njiju prične in druga konča. Sprava je slej ko prej najtežji izziv, je poravnava računov in obračun s preteklostjo, v kateri so se dogajali tragični spopadi, v kateri je pustošilo sovraštvo, v kateri je vladala mržnja, pa je treba sedaj, torej danes, v tem trenutku, vse te rane in zame-re, obtožbe in maščevanja očistiti, kot očistimo dolgo let zapuščeno in zaklenjeno sobo. Dokler ni sprave, ni pomiritve, zamere in sovraštvo živijo dalje, lahko leta in leta, desetletja in še nova in nova desetletja. Sprava je milost, in kdor ne odpusti drugemu in ne prizna svoje krivde, je ni in je ne more biti deležen. Sprava je milost zato, ker je tako redka in skoraj neizvedljiva, saj je zanjo potrebno pravično srce, ki ne išče svoje koristi. Misel na spravo je danes toliko bolj živa zato, ker se je bati, da naša matična domovina Slovenija ponovno drsi v ideološko zaostritev, ki je za spravo smrt. V času krize, ko bi vsi morali stopiti skupaj, dviga glavo zlovesčiči izključujoči boj, v katerem nobena stran ne more zmagati, ampak je lahko poražena in potolčena le Slovenija in z njo sedanji blagor prav vseh njenih ljudi, vseh Slovencev.

Janez Povše

POGOVOR Prof. Igor Škamperle

“Biti državljan sveta ne pomeni odpovedati se lastni posebnosti!”

Prof. Igor Škamperle je odmevno ime v slovenskem prostoru, saj vabi vedoželjneže z znanstveno prodornostjo, poetično občutljivostjo, iskreno toplino. Rodil se je pri Sv. Ivanu v Trstu leta 1962, tam obiskoval osnovno, v Postojni pa končal srednjo šolo. Jeseni leta 1981 se je vpisal na fakulteto za šport v Ljubljani - bilo je obdobje vrhunškega alpinizma v domačih in tujih gorah. Štiri leta potem se je vpisal na študij primerjalne književnosti in sociologije kulture na Filozofski fakulteti, kjer je leta 1990 diplomiral s tezo o renesansi. O tej temi se je izpopolnjeval v Perugii in Firencih, od leta 1999 pa predava na Oddelku za sociologijo "filofaksa". Ob uspešnici *Magična renesansa* smo radi prebrali njegova romana in gledali dokumentarce ob osemdesetletnici pisatelja Alojza Rebule ter mitu filozofa in alpinista Klementa Juga.

Prijeten in predan sogovornik je ravno v četrtek, 24. januarja, v prostorih Italijanskega inštituta za kulturo v Sloveniji, Rosselle Franchini Sherifis, prejel listino za imenovanje za Viteza Republike Italije. Visoko priznanje za dolgoletno delo in zasluge na kulturnem in znanstvenem področju potrjuje enega izmed vrhuncev slovenske misli s pogledom na morje.

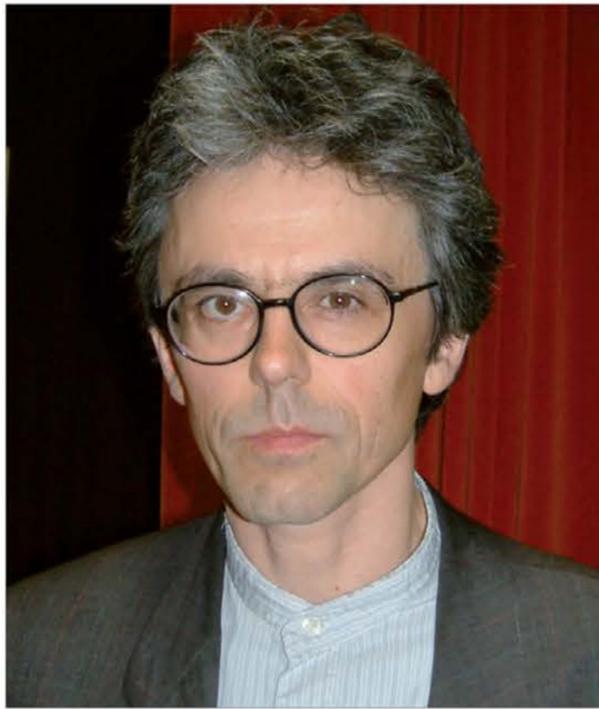
Kako bi lahko obšla vprašanje o Sv. Ivanu, predelu tržaškega mesta, ki je slovenski kulturi veliko dal. Zakaj se moramo Sv. Ivanu in Svetoivančanom zahvaliti in kako vas je pot ponesla najprej na srednjo gozdarsko šolo v Postojno, nato pa v ljubljanska študentska leta? Res je tako. Hvala, da ste se spomnili na Sv. Ivan. Otroška in deška leta, ki sem jih preživel pri Sv. Ivanu v Trstu, so me pomembno, v mnogih pogledih odločilno, zaznamovala, pa čeprav sem svoj rodni kraj relativno kmalu zapustil. Ves okraj je zanimiv, tako po krajinskih lastnostih kakor po kulturnih dejavnostih, zaradi katerih ima Sv. Ivan, predmestje Trsta, pomembno vlogo v zgodovini Slovencev na Tržaškem. Tu so razvejene slovenske šole, od vrta do liceja, ki sem jih tudi sam obiskoval. Od nekdaj so tu delovale, in so še vedno prisotne, prosvetne in verske ustanove, društva in razvita športna dejavnost, s svojimi stavbami in fizičnimi prostori, kar je pomembno. Pri Sv. Ivanu smo se mladi slovenski ljudje počutili na domačem terenu, drugače kakor v mestnem središču. Z vsjo heterogenostjo, ki pripada našemu življu v t. i. zamejstvu, saj so tu prisotne kulturne dejavnosti obeh nazorskih usmeritev, sredinsko laične in narodno verske oziroma katoliške. V zadnjem času sta izšli dve knjigi, ki sta izčrpen in dragocen dokument te bogate dejavnosti, ki si zasluži pozornost in ima relevantno vlogo v vseslovenski zgodovini. Milica Kravos je napisala pregled dejavnosti Narodnega doma pri Sv. Ivanu, od začetka do njegovega nasilnega opustošenja v letih fašizma (sept. 1921) in ukinitve, ki jo žal še vedno gledamo, neposredno pred očmi. Po drugi vojni je del dejavnosti prevzelo Prosvetno društvo Slavko Škamperle, ki ga je nekaj let vodil moj oče. Neva Zaghet pa je pripravila zajetno in bogato dokumentirano knjigo, Rožmarin in roženkrav. Versko življenje pri Sv. Ivanu, 1858-

2010. Delo izpričuje bogato in razvejeno krajevno župnijsko dejavnost. Ta je imela od nekdaj tudi narodni in kulturni značaj, ki ju je v veliki meri ohranila. Domačini to poznamo, zunanemu človeku pa je lahko zanimivo spoznati, kako imajo tržaška predmestja (poleg Sv. Ivana tudi Barkovlje in Škedenj) svojevrstno krajevno slovensko specifično, ki se razlikuje od tiste po vaseh na Krasu, kakor tudi v Ricmanjah, Boljuncu ali Dolini, pa seveda od Goriške. Od Sv. Ivana izhajata tudi Josip Godina Vrdelski, ki je bil sredi 19. stol. pobudnik prve Slavljanske čitalnice v Trstu in sodi med prve slovenske pripovednike sploh. Kot časninar, ljudski zgodovinar in pisatelj je zagovarjal postavitev čitalnic po vseh okrajih. Napisal je ljudsko zgodovino Trsta z okolico in pogosto kritično ošvrknil Pietra Kandlerja, ki ga ima italijansko krajevno zgodovino pisarje za enega temeljnih stebrov. Pri Sv. Ivanu sta živele tudi Marica Nadlišek Bartol, urednica prve slovenske ženske revije in pisateljica, ter njen sin Vladimir Bartol, ki spada med največje slovenske pripovednike in je užil svetovno slavo. Njegovo obsežno delo, *Mladost pri Svetem Ivanu*, je bilo v zadnjih letih natisnejo v knjižni obliki (založba Sanje, 2006). Tu je še veliko imen, ki sodijo v občo slovensko kulturno zgodovino, od družine Klarič do Josipa Kravosa, pesnice Marije Mijot, slikarja Milka Bambiča, h kateremu je Srečko Kosovel hodil na obisk in od Bambiča pobiral nove besede, kakor npr. tranzistor. A to še čaka na primerne zabeleženje, ki ga bo, upam, kdo od nas še napisal.

Zame je bila zelo pomembna tudi krajinska posebnost Svetega Ivana. Mesto se tu konča in krajinski relief se strmo vzpne do kraškega roba in grebena, ki obkroža Trst in se prav tu dvigne najvišje, na Globojnerju. Poleg stare cerkvice, kraj katere smo živeli in sem ob njej preživel prva deška leta, sem navdušen hodil po stari Rimski cesti na Dražcu, Globojner in Kal, od koder lahko v enem pogledu zajameš spodaj ležeče mesto in morje, Kras, planote na Notranjskem, Alpe, izliv Soče, na drugi strani pa cerkev sv. Jurija v Piranu. Tik nad Sv. Ivanom se spremeni geološka sestava tal, ki iz "flišnate" podlage preide na apnenčasta tla, zato so tu pogosti izviri voda in potokov. Ob stari cerkvi sv. Ivana in Pelagija stoji znameniti terezijanski vodnjak. Na našem društvu je očetov prijatelj, prof. France Habe iz Postojne, pogosto kazal diapozitive o lepotah na Notranjskem krasu in govoril o rekah ponikalnicah. To je bila zame ena prvih strokovnih besed. Danes razumem, da mi je tudi v tem pogledu okraj Sv. Ivana nudil navdih, da človek lahko spozna, predvsem pa začuti in razume različne svetove, prehaja mednje in jih povezuje.

Z vpisom na fakulteto za šport ste se predano poklonili alpinizmu. Kako Vas je svet vertikalne vabil in kako ste mu odgovorili? Kaj ste iskali v višinah in kod vse ste stopali, katere smeri preplezali? Pri petnajstih letih sem doma predlagal, da bi šel na srednjo gozdarsko šolo v Postojno. Starši so nekako razumeli to dokaj nenavadno izbiro. Šlo je za notranji "klic", ki se pojavljuje v mlademu človeku. Nad hribi sem se navdušil že v Trstu in se priložnostno udeleževal izletov SPDT, pa tudi prvega plezalnega tečaja. V letih

odraščanja sem z novimi prijatelji hojo v gore in plezanje poglubil in se mu nekaj časa scela predal. Dvig v višino in vertikala sta imela pri meni vedno tudi simbolično, boljše rečeno, notranjo doživljajsko razsežnost. Poleg pogleda z višine človeka pritegne tudi nenavaden, težje dostopen, seveda tudi nevaren, skrivnosten kraj - gora, stena, soteska. Takrat sem to neposredno doživljal; danes razumem, da gre v tem občutju za pristno, neposredno

doživetje sakralnega, ki našo duševnost privlači, hkrati pa nas tudi nekoliko plaši, ker gre za tisti "drugi", absolutni kraj. Gore sem gledal zelo romantično. Veliko sem bral Juliusa Kugyja, ki mi je bil, tega se dobro spomnim, bližji kakor vrstnikom iz Slovenije. Po drugi strani pa smo kot mladi fantje iskali izzive in težavne plezalne smeri. Ta nagib me je privedel do tega, da sem odšel na študij v Ljubljano in se sprva vpisal na Fakulteto za šport. V tem času sem opravil nekaj zahtevnih vzponov, tako v domačih kakor v tujih gorah. Star 19 let sem bil s prvo Primorsko alpinistično odpravo na vrhu Aconcague v Argentini (l. 1982). Od vseh gora pa so Julijske Alpe in Dolomiti med najlepšimi na svetu.

Legendarni Planinski spisi Klementa Juga kažejo na njegovo brezkompromisno karizmo. Ne glede na resnico o njegovi smrti v (triglavski severni) Steni in na kolektivne posledice, zakaj je Jug eden izmed velikih nov slovenskega filozofskega alpinizma? Kaj lahko njegove besede in besede njegovih interpetrov (Bartol, Zorko in Dušan Jelinčič) naučijo obiskovalca gora?

Klement Jug, doma z Goriškega, ki se je leta 1924, star komaj 26 let, smrtno ponesrečil v Severni triglavski steni, je na vrstnike in na celotno generacijo zavednih mladih ljudi na Primorskem, v dobi med obema vojnama in tudi pozneje, zapustil globok vtis. Nasploh je bil med prvimi, ali kar prvi na Slovenskem, ki je alpinizem razumel v filozofski razsežnosti, pa tudi športno, kot izraz značajske volje in poguma, ki izkazujejo moč osebnosti. S tem pa so povezane tako etična in moralna plat, kakor narodnostna pripadnost, ki se v soočenju z drugimi ne boji izzivov modernega časa in stremi po lastni potrditvi. V tedanjih razmerah, ko so vse

Soške doline, do vrha Triglava, pripadale Italiji, slovenski ljudje pa so bili podvrženi dnevnemu poniževanju in raznarodovanju, so Jugova drzna načela, ki so se opirala na filozofa Nietzscheja, pa na Dostojevskega, tudi po njegovi smrti ostala prisotna kot živ klic in spodbuda. Človek odhaja na zahtevno plezalno turo v goro, ne zato, da bi jo "premagal", ampak, da bi na njej, ob soočenju z ovirami in nevarnostjo, "presegel" samega sebe, zmogel prema-

sko živiti primerne prijetnosti, ki so pomočjo primernih prijemov, ki so pojmovni, analitični in strukturni. Kronologija golih podatkov je premalo. Za dogodki moramo najti, če je to mogoče, nekakšno tipologijo, oziroma antropološke konstante, ki so odvisne od mnogih krajevnih, geografskih, nacionalnih, nazorsko-ideoloških in civilizacijskih determinant. Na tej osnovi nam preučevanje neke družbe v preteklosti, in v sodobnem času, lahko nakaže tudi verjetno smer prihodnjega razvoja. Poleg poznavanja preteklosti lahko celoviteje razumemo sedanost, kar nam nudi več poguma, zrelosti in uspešnosti pri načrtovanju in ustvarjanju prihodnosti. Za naš obmejni prostor bi to moralo biti pomembno. Sicer pa je v sodobnem svetu skoraj ves slovenski geografski prostor postal "obmejni". Družboslovne vede seveda niso prilagodljive oziroma neposredno uporabne, kakor so druge vede. A zaradi tega niso brez pomembne, za razvoj neke družbe in kulture relevantne, vrednosti.

Z razkritjem tipologije, ki pogojuje dinamiko, tako na osebni kakor na kolektivni ravni, humanistične in družboslovne vede nudijo vpogled v srž družbenih dogodkov, predvsem na ravni velikih idejnih konstruktov in v oblikovanju pomenov, ali baze nov smisla. To pa neposredno zadeva vsakega človeka.

Ste živi primer, da so naravoslovne in humanistične znanosti komplementarne, ne pa izključujoče. Kakšen je vaš pogled na naravo, kako pa gledate na sodobne simptome kulture, kot so svetovne metropole, kibernetologija, virtualne migracije? Kam se danes mednje vpenja človek?

Kar omenjate, so res neke vrste simptomi sodobnega razvoja tehnologije, ki ni več tehnična obrt, ki ustvarja izdelke, katere s pridom uporabljamo, da si olajšamo življenje, od prehranjevanja do komunikacije in premikanja (avtomobil, radio, telefon, ipd.), ampak so novi tehnični izdelki postali nujni del realnosti, v kateri živimo. Niso le predmeti, ki jih rabimo, kakor avto pred hišo, ampak ustvarjajo naše želje in potrebe; usmerjajo pričakovanja, določujejo način reševanja mnogih vsakodnevnih problemov in pogojujejo način mišljenja, pa tudi čustvovanja. O tem v Italiji zadnja leta dobre knjige piše Umberto Galimberti. Njegova pokojna žena je bila Slovenka iz Gorice. Dve knjigi sta prevedeni v slovensščino (Grozljivi gost: nihilizem in mladi, 2010; Miti našega časa, 2011). Njegovo temeljno delo pa ostaja Psiche e techna. L'uomo nell'eta' della tecnica, 1999. Sam mislim, da sta humanistika in naravoslovje lahko komplementarna. Pogoj za to je, da ohranjamo celovit pogled na človeka. To pomeni, da človeka ne skušamo opredeliti izključujoče in enostransko, naj gre za biološki in kemijski pristop, fiziološko medicinski, ali pa politično in pravno normativni. Vsaka človeška oseba se v svetu postavlja v določeno asimetrično razmerje, tako do okolja kakor do drugih ljudi. Prav je, da v sodobnem svetu zagovarjamo enakopravnost vseh ljudi, neodvisno od statusa in porekla. Vsi pa bomo aktivno soudeleženi pri oblikovanju skupnega dobrega, če je omogočeno, da se vsakdo more razviti v skladu s svojimi potrebami, nazorskimi pogledi in pričakovanji. To velja za družino kakor za ves narod. Formalna enakopravnost, pogojno rečeno pa tudi naravoslovni pogled, sta torej podrejena izhodiščni asimetriji, kajti kot najvišji kriterij se postavlja skupno dobro. To ni izmerljivo, niti ne more biti zakonsko določeno.

Družboslovne vede pri tem pogojno določeno. Družbo in njeno dina-

miko lahko celoviteje razumemo le s pomočjo primernih prijemov, ki so pojmovni, analitični in strukturni. Kronologija golih podatkov je premalo. Za dogodki moramo najti, če je to mogoče, nekakšno tipologijo, oziroma antropološke konstante, ki so odvisne od mnogih krajevnih, geografskih, nacionalnih, nazorsko-ideoloških in civilizacijskih determinant. Na tej osnovi nam preučevanje neke družbe v preteklosti, in v sodobnem času, lahko nakaže tudi verjetno smer prihodnjega razvoja. Poleg poznavanja preteklosti lahko celoviteje razumemo sedanost, kar nam nudi več poguma, zrelosti in uspešnosti pri načrtovanju in ustvarjanju prihodnosti. Za naš obmejni prostor bi to moralo biti pomembno. Sicer pa je v sodobnem svetu skoraj ves slovenski geografski prostor postal "obmejni". Družboslovne vede seveda niso prilagodljive oziroma neposredno uporabne, kakor so druge vede. A zaradi tega niso brez pomembne, za razvoj neke družbe in kulture relevantne, vrednosti.

Z razkritjem tipologije, ki pogojuje dinamiko, tako na osebni kakor na kolektivni ravni, humanistične in družboslovne vede nudijo vpogled v srž družbenih dogodkov, predvsem na ravni velikih idejnih konstruktov in v oblikovanju pomenov, ali baze nov smisla. To pa neposredno zadeva vsakega človeka.

Ste živi primer, da so naravoslovne in humanistične znanosti komplementarne, ne pa izključujoče. Kakšen je vaš pogled na naravo, kako pa gledate na sodobne simptome kulture, kot so svetovne metropole, kibernetologija, virtualne migracije? Kam se danes mednje vpenja človek?

Kar omenjate, so res neke vrste simptomi sodobnega razvoja tehnologije, ki ni več tehnična obrt, ki ustvarja izdelke, katere s pridom uporabljamo, da si olajšamo življenje, od prehranjevanja do komunikacije in premikanja (avtomobil, radio, telefon, ipd.), ampak so novi tehnični izdelki postali nujni del realnosti, v kateri živimo. Niso le predmeti, ki jih rabimo, kakor avto pred hišo, ampak ustvarjajo naše želje in potrebe; usmerjajo pričakovanja, določujejo način reševanja mnogih vsakodnevnih problemov in pogojujejo način mišljenja, pa tudi čustvovanja. O tem v Italiji zadnja leta dobre knjige piše Umberto Galimberti. Njegova pokojna žena je bila Slovenka iz Gorice. Dve knjigi sta prevedeni v slovensščino (Grozljivi gost: nihilizem in mladi, 2010; Miti našega časa, 2011). Njegovo temeljno delo pa ostaja Psiche e techna. L'uomo nell'eta' della tecnica, 1999. Sam mislim, da sta humanistika in naravoslovje lahko komplementarna. Pogoj za to je, da ohranjamo celovit pogled na človeka. To pomeni, da človeka ne skušamo opredeliti izključujoče in enostransko, naj gre za biološki in kemijski pristop, fiziološko medicinski, ali pa politično in pravno normativni. Vsaka človeška oseba se v svetu postavlja v določeno asimetrično razmerje, tako do okolja kakor do drugih ljudi. Prav je, da v sodobnem svetu zagovarjamo enakopravnost vseh ljudi, neodvisno od statusa in porekla. Vsi pa bomo aktivno soudeleženi pri oblikovanju skupnega dobrega, če je omogočeno, da se vsakdo more razviti v skladu s svojimi potrebami, nazorskimi pogledi in pričakovanji. To velja za družino kakor za ves narod. Formalna enakopravnost, pogojno rečeno pa tudi naravoslovni pogled, sta torej podrejena izhodiščni asimetriji, kajti kot najvišji kriterij se postavlja skupno dobro. To ni izmerljivo, niti ne more biti zakonsko določeno.

sto zaidejo v notranje protislovje. V želji, da bi pokazale, kako so znanstvene, uvajajo računске tabele, krivulje in rezultate raziskav, ki slonijo na količinski meritvi. Pri tem pa spregledajo, da je osnovni namen družboslovnih in humanističnih ved reflektivne narave. Bolj ko se trudijo za računsko analizo, bolj se to naprezanje kaže kot neznanstveno. Do sociologije na Slovenskem pa sem posebno kritičen, čeprav gre za moje kolege, ker v zadnjih dvajsetih letih ni zmogla razviti objektivnega razmisleka o družbi v novih, demokratičnih razmerah, ko naj bi se uveljavili nazor-ska in politična pluralnost, kar pomeni tudi različnost v vrednostnih in kulturnih izbirah. Zdi se, kakor da to težko sprejemajo in ostajajo v svojih pogledih, ki naj bi bile strokovne analize, ideološko opredeljeni in pri tem izključujoči. Prvi korak vsake intelektualne drže pa je, da se odlepši od spontane ideologije, ki te vrednostno zavezuje, in skušaš objektivno in nevtrarno razmisliti o stvari.

Kako gledate na odnos med pljuči in srcem slovenstva, kakor je Trst in Ljubljano imenoval Cankar? Zakaj se debate za narodno vsebino danes tolmačijo kot zastarele, za globalizirani svet nerelevantne, vr-tičarske? Ali je "državljanstvo sveta" neskladno z narodno komponento in zakaj smo Slovenci "na robu" bolj tenkočutni zanjo?

Cankarjeva prisposoba je lepa, vendar ostaja zavezana svojemu zgodovinskemu času. Zadnje stoletje, obe vojni, pa tudi zadnja desetletja niso pripomogli, da bi prisposoba res zaživela. Danes smo pred novimi izzivi, ko smo slovenski ljudje, čeprav z različnimi osebnimi izkaznicami, pripadniki skupnega družbenega prostora. Spet sva pri zavzetem in odgovornem, tudi narodno zavednem, odnosu do krajinškega prostora in ozemlja. A zdi se, da je to vedno manj pomembno. Žal. Biti državljan sveta nikakor ne pomeni, da se odpovedujemo svoji lastni posebnosti, naj gre za jezik, prostor, kulturo ter duševne lastnosti in njihovo izročilo. Človek, z razliko od drugih bitij, sicer ni vezan na okolje oziroma je to v manjši meri, vendar nas šele pripadnost kraju, narodu oziroma "nekomu", v celoti zadovolji, daje pomen našemu bivanju in ga osmisli.

Kot raziskovalec mitologije, jungovske psihoanalize in simbolične nam boste lahko pokazali, zakaj in ali smo Slovenci v Italiji naravni ekstrakt med podalpsko resnostjo in mehko romansko sveta. O tem bi verjetno lahko razvila obsežen pogovor, a prepustiva to za drugič. Trst je lepo mesto, verjetno eno najlepših v Evropi. Tudi slovenski ljudje se zadnji čas tega zavedamo, na nov, kompleksnejši način. Enako ali še lepša je tržaška bližnja in malo širša okolica, od Trnovskega gozda do Slavnika, Snežnika in Kvarnerja. Živeti v Trstu, v njegovem vsakodnevnem družbenem tkivu, pa ni najbolj enostavno. Bližina morja, Krasa in Notranjske, pa Istre na eni strani, na drugi pa Goriške in gor po Soških dolinah in Benečiji do Alp daje temu prostoru in ljudem, ki tu živijo, več malih posebnosti. Tudi slovenski ljudje to nosimo v sebi. Mislim, da skoraj vsi. Tudi meni v Ljubljani pravijo, da se obnašam ali gledam na stvari na "romanski, italijanski" način. Po čem na to sklepajo, ne vem. Iz Trsta sem odšel pri 15 letih in italijanski jezik skoraj pozabil. Morda po načinu, kako parkiram avto (ha, ha!). Ali zato, ker se brez hude krvi lahko pogovarjam s komunisti in s cerkveno zavzetimi ljudmi.

Maša – vir in vrhunec (2)

Okno v večnost

Že zadnjič smo dejali, kako je maša osrednjega pomena za vero. Običajni verniki se seveda ne bodo ukvarjali s teološkimi razpravami, ki zadevajo ozek krog strokovnjakov, navadni verniki še za najpomembnejša teološka imena 20. stoletja ne bodo vedeli. Vse, kar bodo vedeli, je to, da se je v omenjenem stoletju pač zgodil 2. vatikanski cerkveni zbor, a ne bodo vedeli za njegove vsebine, niti v glavnih obrisih. Vedeli bodo, da se je spremenilo obhajanje svete maše v številnih elementih, od katerih je morda najpomembnejši jezikovni – obhajanje maše v domačem jeziku. Bogoslužje je torej tisto najpomembnejše, kar zadeva ne le vernike, temveč tudi druge. In tu je Božje ljudstvo zares osrednjega pomena, tu je izredno važno tudi njihovo mnenje, tu je življenje Cerkve. Morda se je v zadnjih petdesetih letih to ljudstvo preveč jemalo kot neke vrste izgovor in orožje proti Svetemu sedežu ali zboru škofov, a ljudi v bistvu za mnenje niti niso vprašali. Koliko vseh strokovnjakov je, ki so iz semenščic in noviciatov prešli neposredno v akademske vode, ki se torej z realnostjo niso srečali, in vprašanje je, ali se sploh hočejo. Pa ni težava, dokler ti raznorazni teološki strokovnjaki med seboj diskutirajo o tej in oni teološki

zadevi, nazadnje bodo v bistvu imeli le sami opravka s kako kongregacijo v Vatikanu, navadnih ljudi to ne zadeva. Kar pa ljudi neposredno zadeva in ne more ostati brez posledic, je igranje z "ekonomijo" vernikov, ki je sveto bogoslužje. Gre za premoženje celotne Cerkve, igranje na tem področju pa

uporabi, razen v frazeološkem smislu), kako nočejo pobožnega in tradicionalnega ljudstva, temveč aktivne, sodelujoče in versko zrele ljudi. Lahko rečete, da se motim, a izkušnje mnogih duhovnikov, ki so ugotovili, kje je središče krščanskega življenja, govorijo drugače. Poznam primer, kako je

izredno pripomogla samo odstranitev stolov iz cerkve in povrnitev klopi s klečalniki, kar je kmalu pomenilo več ljudi v tisti cerkvi. Pa je to bolj simboličnega pomena, saj seveda "vic" ni v klopih samih, a je v njih simbolično povzeto izročilo, ki smo ga skupaj s klopi, balustrami (ki jim ljudsko rečemo "obhajilne mize") in drugim vrgli iz cerkve in z njim vrgli tudi zaklad izročila z vsem dobrim, kar je bilo v njem. Vse novo naj bi tako bilo boljše, vse staro pa zgolj neki "preživetni model Cerkve", "fevdalni model"... zakaj je vse, kar je bilo do tedaj dobro, naenkrat zgrešeno? Zakaj je vse staro za stran? Po 2. VCZ naj bi napravili reformo, ne pa revolucije. V resnici se je zgodilo prav tole. Smo se ob analizi padanja števila vernikov kaj pomudili tudi pri liturgiji in se vprašali, ali

najprej na tem področju? Saj, verniki so res postali odrasli – ko so se naveličali obhajanja zakramentov, prepojenih z raznoraznimi modernimi ideologijami, besedičenjem, ustvarjalnostjo, šovom in protagonizmom, so pač postali do maše in zakramentov brezbrizni, saj jim ni bilo več nudeno tisto "okno v večnost", ki ga v svoji globini vsakdo pravzaprav tam išče. Božje prisotnosti v cerkvah ni več, saj tabernakelj ni več na sredni, temveč v najboljšem primeru porinjen v neki kot, lahko pa Najsvetejšega sploh ni v častiljivi cerkvi, kakor sem nazadnje zasledil v čedajski stolnici. Marsikje drže klečanja, te najbolj značilne katoliške molitvene drže, sploh ni več – večinoma ljudje kar sedijo. Cerkve so se marsikje spremenile v muzeje, v gledališča, kjer so glavna dejavnost koncerti in podobne reči – tam se vsaj zbere kaj ljudi. Mnogi duhovniki pravijo, kako se je treba odpovedati vsemu blišču, potem pa je sveto posodje zlatarja videlo v najboljšem primeru pred petdesetimi leti. Mašujejo brez mašnega plašča, če ga imajo, pod njim nimajo stole. Oblačila se zdijo namenjena maškaradi, saj je treba zanje potrošiti karseda malo, torej so materiali najslabši možni, tako da se sv. Janez Vianej obrača v grobu, saj zanj še tako dragocen plašč ni bil dovolj dober za Boga. Vsakdo mašuje vsaj nekoliko po svoje. Kam je šla tista enotnost v obhajanju, o katerem govori konstitucija o svetem bogoslužju (SC 38)? Treba se bo vrniti k pokorščini in ubogljivosti na liturgičnem področju, za kar je seveda potrebna ponižnost – pri vseh duhovnikih in škofih, ki naj bi bili "episkopi", torej nadzorniki, zlasti na liturgičnem področju, da bi se to potem poznalo tudi drugod. "V liturgičnem smislu je danes Cerkev velik bolnik" (C. Barthe, La Messe a l'endroit, 71). Bomo za izboljšanje v tem smislu kaj storili?

Andrej Vončina

neposredno zadeva verno ljudstvo. Zablode imajo lahko strahotne posledice, ena od najbolj logičnih so prazne cerkve. Razni ekscentrični eksperimenti in eksotične ekstravagance lahko privedejo do izgube smisla za sveto pri ljudeh (A. S. Levi di Gualdo – E Satana si fece trino, 52-53). Žal se nekatere od teh parol še vedno ponavljajo, saj nekateri, kakor sem pred kratkim zasledil, še vedno kričijo z ambonov (prižnice niso več v

z vsem dobrim, kar je bilo v njem. Vse novo naj bi tako bilo boljše, vse staro pa zgolj neki "preživetni model Cerkve", "fevdalni model"... zakaj je vse, kar je bilo do tedaj dobro, naenkrat zgrešeno? Zakaj je vse staro za stran? Po 2. VCZ naj bi napravili reformo, ne pa revolucije. V resnici se je zgodilo prav tole. Smo se ob analizi padanja števila vernikov kaj pomudili tudi pri liturgiji in se vprašali, ali

merno velik 'škrtoč' kruha, ki ga je prinesla iz skladišča. Gospa vpraša, koliko ji je dolžna, prodajalka pa: "Dva evra"! Gospa plača in odide. Gospa, ki je bila pred menoj, je kupila dve žemlji. Ko je vprašala, koliko sta, ji je prodajalka rekla: "2,40 evra". Ta pa v 'luft' in se zadere: "Kako pa vi računate?! Ona je plačala 2 evra za cel škrtoč kruha, jaz pa 2,40 za dve žemljici"! Prodajalka poltiho reče: "Gospa, tisti kruh je bil star, gospa nima dela in ji redno pustimo, čeprav ne bi smeli... Gospa ostrmi in odide. Znanka me 'drocne' pod rebra in reče: "Pojdiva za njo"! Brez kruha odideva in skušava slediti najprej oni, ki je nesla škrtoč kruha, za njo pa je stopicljala druga z dvema žemljama. Prva s kruhom pride na parkirišče, odpre prtljažnik in previdno položi kruh vanj. Ko ga zapre, pride do nje gospa z dvema žemljama, za njo pa še midva. Vnel se je pogovor. Zvemo, da je že eno leto brez dela, da čisti za 3 evre na uro, mož pa pomaga zidariti za 5 evrov na uro. "Imamo pa srečo", pravi, "da imamo taščo, ki ima dve kravi, in imamo streho nad glavo pa še tri mulce, ki so zdravi"! Vsi trije smo segli v žep in nekaj malega primaknili. Solzna nam je ob slovesu dala roko. Videlo se je, da so njene dlani razpokane, nekako takšne, kot so jih imele naše mame ...

Ambrož Kodelja

Papeževa poslanica ob 28. svetovnem dnevu mladih
"Pojdite in naredite vse narode za moje učence"

Toda kaj pomeni biti misijonar? To predvsem pomeni biti Kristusov učenec, vedno znova prisluhniti povabilu, naj mu sledimo, povabilu, da se oziramo Nanj: "Učite se od mene, ker sem krotak in v srcu ponižen". (Mt 11,29) Učenec je namreč oseba, ki posluša Jezusovo besedo (prim. Lk 10, 39) in ga priznava za učitelja, ki nas je ljubil vse do darovanja svojega življenja. Zato mora vsak od vas dovoliti, da vas vsak dan oblikuje Božja beseda: ona vas bo napravila za prijatelje Gospoda Jezusa in vas bo usposobila, da boste tudi druge mlade popeljali v to prijateljstvo z Njim. Svetujem vam, da se spominjate darov, ki ste jih prejeli od Boga, da jih boste ob svojem času prenesli naprej. Naučite se pregledovati svoje osebne zgodovino in se zavedajte tudi čudovite dediščine preteklih generacij: toliko vernikov nam je pogumno posredo-

Jezus je svoje učence poslal v misijone s tem naročilom: "Pojdite po vsem svetu in oznanite evangelij vsemu stvarstvu. Kdor bo sprejel vero in bo krščen, bo rešen". (Mk 16,15-16) Evangelizirati pomeni prinašati ljudem veselo oznanilo odrešenja, to veselo oznanilo pa je oseba: Jezus Kristus. Ko se srečam z njim, ko odkrijem, kako zelo me Bog ljubi in odrešuje, se v meni rojeva ne le želja, temveč obveza, da ga predstavim drugim. Na začetku Janezovega evangelija vidimo Andreja, ki, potem ko je srečal Jezusa, pohiti, da bi k Njemu privedel svojega brata Simona (prim. Jn 1,40-42). Evangelizacija vedno izvira iz srečanja z Gospodom Jezusom; kdor se mu je približal in je izkusil njegovo ljubezen, želi lepoto tega srečanja in veselje, ki se rojeva iz tega prijateljstva, takoj deliti z drugimi. Bolje ko poznamo Kristusa, bolj ga želimo oznanjati. Več ko se pogovarjamo z Njim, več

valo vero, čeprav so se pri tem soočili s preizkušnjami in nerazumevanjem. Nikoli ne pozabimo: smo člen v ogromni verigi mož in žena, ki so nam posredovali resnico vere in računajo na nas, da jo bodo po nas prejeli še mnogi drugi. Misijonar mora poznati to prejetjo dediščine, ki je vera Cerkve: poznati moramo, kar verujemo, da potem lahko oznanjamo. V uvodu v Katekizem Katoliške Cerkve za mlade z naslovom YouCat, ki sem vam ga podaril na svetovnem srečanju v Madridu, sem zapisal: "Svojo vero morate poznati tako natančno, kakor IT-specialist pozna sistem delovanja računalnika. Morate jo razumeti kakor dober glasbenik svojo glasbo. Da, v veri morate biti še bolj zakoreninjeni kakor generacija vaših staršev, da se boste mogli z močjo in odločnostjo postaviti po robu izzivom ter skušnjavam tega časa". (Predgovor)

3. Pojdite!

/ dalje

Izjava slovenskih katoliških laikov

Skupina slovenskih katoličanov izraža globoko zaskrbljenost zaradi grafitov, ki se je v petek, 1. februarja 2013, pojavil na eni izmed trgovskih poslopij v Ljubljani: "Kristjani – klali smo vas 1945 – klali vas bomo 2013". V izjavi, ki je sicer imela velik odmev v Sloveniji in jo je ostro obsodila vrsta uglednih osebnosti, med njimi seveda vrh slovenske Cerkve in varuhinja človeških pravic, so zapisali, da je "omenjeni grafit še eden v vrsti primerov očitnega javnega spodbujanja in razpohivanja verskega sovraštva in nestrpnosti proti kristjanom, ki smo mu priča v zadnjih letih. Gre za težko kršitev 63. člena slovenske Ustave, ki je sankcionirana v 297. členu Kazenskega zakonika. Ne gre le za neposredno grožnjo z linčnem velikemu delu slovenskega prebivalstva, ki se izpoveduje za kristjane različnih veroizpovedi, temveč tudi za hujskanje s sovraštvo do kristjanov. Ob tem je grožnja neposredno podkrepljena z očitnim odobravanjem, omalovaževanjem in celo zagovarjanjem genocida ter drugih oblik hudodelstev zoper človečnost, ki jih je totalitarna oblast izvedla nad tisoči žrtvami povojnega komunističnega nasilja". Dodali so še, da "grafit slovenske katoliške laiške organizacije ostro zavračamo in obsojamo ter izražamo skrb nad stanjem duha nekaterih v slovenski družbi, ki se očitno zatekajo k nasilju in tudi druge pozivajo k njemu. Zgodovina uči, da takšno vzdušje, kateremu pritegnejo mnenjski voditelji, mediji in uredniki, pristojni organi državne oblasti pa molčijo in si zatiskajo oči, lahko vodi v najbolj grobe oblike kršitev človekovih pravic in temeljnih svoboščin". Vse odgovorne državne organe in institucije, medije in predstavnike politike pozivajo, da "po svojih močeh prispevajo k pospeševanju spoštovanja človekovih pravic in temeljnih svoboščin vseh državljanov, ne glede na njihovo versko in drugo prepričanje, ter se tako zavzamejo za izgradnjo svobodne in demokratične Slovenije".

Pomemben je dialog

Tolminski punt 23. januarja 2013
v Gorici v Sloveniji!

Ob jutranji kavi redno preberem tudi Trieste Times. Tam nas je dopisnica iz Gorice v Sloveniji kar na pol strani seznanila z demonstracijo, ki je bila na tamkajšnjem Bevkovem trgu. Učitelj iz Sv. Lucije je prinesel transparent z napisom: "Ta oblast naj gre in naj pusti šolstvo pri miru. Tolminski punt je v teku"! poroča dopisnica. Nikoli se nisem strinjal s takšnim načinom reševanja določenih problemov, sem pa bil in bom vedno za to, da se ljudje med seboj pogovarjajo. Mimogrede pa bi ob vsem tem opozoril, da je treba vedeti, da če sredstev ni, jih tudi ni mogoče razdeliti, ne tako in ne drugače. Spominjam se zakonskega para. Oba sta imela enako izobrazbo. On je delal v anhovski cementarni, v zvezi s katero se na veliko piše o anhovski boleznii – azbestozi, ona pa na osnovni šoli. Ob po-

roki je on imel malo višjo plačo od njene, že čez dobro leto pa se je njej plača zelo povišala. Tisti del cementarne je odšel v stečaj, ona pa še vedno dela in dobiva svojo znatno višjo plačo... Ne spuščam se v to, kdo ima prav in kdo ne. Mene dosti bolj bode v oči dejstvo, da se zaposleni v javnem sektorju ne zavedajo, da imajo delo, imajo dohodke, čeprav morda ne rav-

podjetja v stečaj. Ti si pomagajo, kakor vedo in znajo, so pa brez rednih mesečnih dohodkov! Ko se je ta stavkovna evforija na Bevkovem trgu končala, je bilo zabavno gledati, kako so transparenti samevali pred tamkajšnjimi "kafiči", stavkajoča "raja" pa je na toplem pokazala, da njihovi mošnjički le niso tako prazni ... Prav ta dan pa se mi je dogodilo

tole. Proti večeru sem srečal znanko, ki je hitela iz službe. Skupaj sva zavila v pekarno, ona po kruh, jaz po žemljice. Tu pa sem doživel pravi puntarski ravš. Stali smo v vrsti, bilo je še slabih 20 minut do zaprtja pekarnice. Police so bile skoraj prazne, vrsta čakajočih pa dolga. Pred nama je stala suhljata gospa, in ko je prišla na vrsto, ji je prodajalka dala soraz-

no velike, so pa na drugi strani ljudje, ki nimajo nič, ker so šla

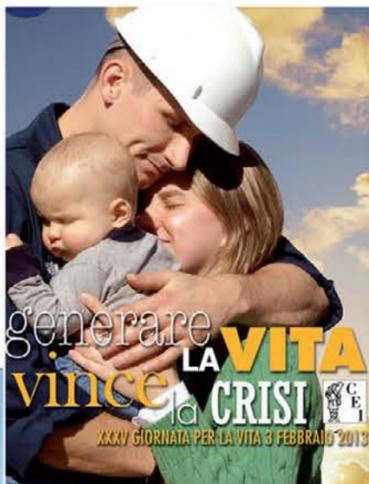
3. februar, vsedrjavni dan za življenje

Rojevanje življenja premaga krizo

Po molitvi angelovega češčenja 3. februarja, na Dan za življenje, je sveti oče Benedikt XVI. povabil ljudi, naj vlagajo v življenje in družino. Tudi to naj bo "učinkovit odgovor na sedanjo krizo", je dejal in tako povzel poslanico Italijanske škofovske konference. Ta ugotavlja, da je vedno več ljudi brez delovnih perspektiv in prežetih z močnim občutkom negotovosti. O tem govori tudi dejstvo, da se ljudje z velikimi težavami odločajo za to, da bi ustvarili družino, saj razmere začasnosti in pogodbe za nedoločen čas vplivajo na pogled na življenje in medosebne odnose, vzbujajo nemir in ljudi silijo, da odlašajo dokončne odločitve in torej tudi posredovanje življenja v družini. Kriza dela samo še pospešuje krizo rodnosti in na skrbi vzbujajoč način krepi demografsko neravnovesje, ki je značilno za Italijo. Postopno staranje prebivalstva pomeni hkrati pomanjkanje otrok in mladih, ki so nezamenljivo bogastvo za vsako družbo, ustvarja težave pri ohranjanju zaposlitve in podjetniških dejavnosti ter dobesedno paralizira nastanek novih pobud. Škofje so zaradi vsega tega prepričani, da ni ne dovolj ne pravično nalagati družinam naknadne žrtve, saj družine prve potrebujejo podporo politike in znatne davčne olajšave.

Sedanji čas postavlja resna vprašanja o življenjskem slogu in hierarhiji vrednot, ki prežemajo družbo in splošno kulturo. Treba je potrditi temeljno vrednoto življenja, ponovno odkriti in zaščititi prvenstvene odnose med osebami, še zlasti družinske, katerih temeljna značilnost - vzajemno darovanje - je nepogrešljiva pri rasti osebe in razvoju družbe. To izkustvo ima opraviti s samim bistvom življenja in omogoča, da stopamo v razsežnost "bližnjega", da živimo zastojnost, skupaj doživljamo praznovanje in se pri tem vzgajamo v to, da bi darovali delček sebe, svoj čas, svojo bližino in svojo pomoč. Janez evangelist namreč trdi: "Mi vemo, da smo prešli iz smrti v življenje, ker brate ljubimo" (1Jn 3, 14). Sledove take oživljajoče ljubezni lahko najdemo tako v vsakdanjem življenju kot v izrednih situacijah, kot se je npr. zgodilo ob potresu, ki je prizadel severno Italijo. Tudi ob takih priložnostih so ljudje s svojim velikodušnim in zastojnim zagonom dokazali in potrdili vrednost in pomen osebe in človeškega življenja, ki je nedotakljivo vse od spočetja; ekonom-

ska kriza ni načela in ponižala prvenstva osebe. Obratno: dejanska solidarnost, ki so jo izkazali številni prostovoljci, se je razodela v nepričakovani moči. Vse to nas spodbuja k temu, da še naprej živimo in delamo za kulturo sprejemajočega in solidarnega življenja. Logika darovanja je pot, na katero se vcepl-

mo našli izhoda iz te kritične faze, če se bo rojevalo manj otrok ali, še slabše, če bomo s splavom ubijali življenje, temveč le tako, če bomo z močjo utemeljevali resnico človeške osebe, logiko zastojnosti in edinstveni dar posredovanja življenja - in to prav v času krize.

Da bi bili vsi prežeti z novim duhom, da bi bilo več spoštovanja drug do drugega, več strpnosti, več sprave, odpustanja, bratstvo. Želim vsem Slovincem, da bi reševali probleme - vsaka država ima svoje probleme: socialne, politične, ekonomske - v duhu dialoga, sprave, tolerantnosti. Da bi med seboj živeli v spoštovanju in miru. Saj smo bratje, smo državljani istega naroda. Da bi bili strpni in živeli v miru v svoji družini, svoji hiši, svoji vasi - to želim iz vsega srca vsem slovenskim bratom in sestram.

Darovati in rojevati življenje pomeni odločiti se za pot trajnostnega razvoja za Italijo, ki se prenavlja. Gre za zahtevno pot, ki pa je možna; od politike zahteva odločen poseg, obenem pa tudi jasno izbiro vlagati v osebe in družino v prepričanju, da življenje zmagava. In premaga tudi krizo. / DD

Pogovor s Pedrom Opeko v Odmevih

"Dokazujemo, da revščina ni usoda, da se jo lahko premaga"

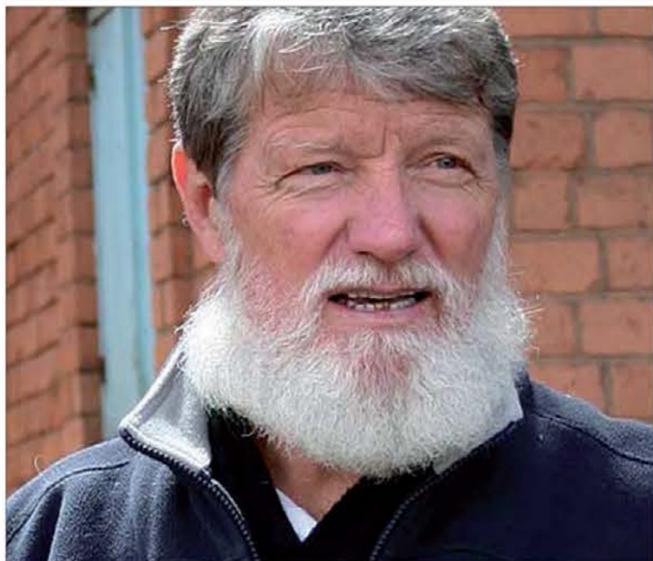
Nominacija slovenskega misijonarja Pedra Opeke za Nobelovo nagrado za mir je očitno združila Slovence, saj jo podpirajo tako politiki kot ljudje iz civilne sfere. Opeka je ob tem presenečen in ganjen. Na dan, ko sta nominacijo podprli slovenska vlada in Slovenska škofovska konferenca, se je z misijonarjem, ki že od leta 1989 deluje na smetišču mesta Atanariva, kjer je ustanovil združenje Akamasoa oz. Dobri prijatelj, pogovarjala voditeljica Odmevov Rosvita Pesek.

še, da se lahko ljudje bolj spoštujejo, pomagajo, ljubijo med seboj. In da si tudi delijo bogastvo, ki ga je Bog dal vsem ljudem. Zakaj je toliko revščine, zakaj toliko otrok umira od lakote, od bolezni, od katerih bi lahko ozdraveli? To je sebičnost ljudi. To se da premagati, sem prepričan. Ne govorimo samo z besedami, govorimo z dejanji med ljudmi, med najbolj revnimi ljudmi in dokazujemo, da revščina ni usoda, da se jo lahko

lam tukaj z najbolj revnimi ljudmi na smetišču, ni še nikoli zmanjkalo, vselej je prišla kakšna nepričakovana pomoč. Zadnja tri leta, odkar nam Slovenija daje možnost za nakup riža, da lahko na tisoče otrok je vsak dan, ko pridejo v šolo, in tisoč starejših ljudi, ki nimajo nobenih možnosti, da bi se sami preživljali. To je čudež, ki prihaja iz Slovenije, zato zanj z veseljem povem vsem turistom, ki nas obiščejo v našem

srcem, tako kot vas zdaj enotno podpirajo vsi Slovinci. Izredno ste nas združili, ta podpora vam je edinstvena, saj veljamo za pregovorno sprte. Kaj bi vi nam radi nočoj sporočili z Madagaskarja?

Da bi bili vsi prežeti z novim duhom, da bi bilo več spoštovanja drug do drugega, več strpnosti, več sprave, odpustanja, bratstvo. Želim vsem Slovincem, da bi reševali probleme - vsaka država ima svoje probleme: socialne, politične, ekonomske - v duhu dialoga, sprave, tolerantnosti. Da bi med seboj živeli v spoštovanju in miru. Saj smo bratje, smo državljani istega naroda. Da bi bili strpni in živeli v miru v svoji družini, svoji hiši, svoji vasi - to želim iz vsega srca vsem slovenskim bratom in sestram.

Gospod Pedro Opeka, kandidat za Nobelovo nagrado za mir. Kako se vam to sliši?

Dober večer. Presenečen in ganjen sem. Da je Slovenija, da so ugledni ljudje iz Slovenije predlagali to nominacijo, me gane do srca. To je delo, ki smo ga opravili s tisoči Malgaši, s katerimi smo zgradili oazo upanja in poguma. S pomočjo Slovencev in dobrih Slovencev. Zato sem vesel in srečen, da Slovenija vidi to delo za najbolj revne ljudi.

Od kod želja, odločitev, motiv, da ste se že pred 37 leti odločili, da odidete v neki oddaljeni afriški kraj in začnete tam postavljati na noge življenja, ki so bila pravzaprav prepuščena smetišču? Veste, to je poslanstvo, to je vera, ki sem jo dobil od staršev, ko sem bral evangelij, ko sem začel spoznavati, da je življenje na Zemlji lahko lep-

premaga. Ta duh nam daje prepričanje, da se da zmagati, da se da premagati revščino.

Na Madagaskarju ste poskrbeli, da imajo otroci šolo, da se izobražujejo, da imajo duhovno hrano. In da imajo en obrok riža na dan. Se je že kdaj zgodilo, da enega obroka riža ni bilo od kod vzeti?

To je čudež. V letih, odkar de-

združenju Dobri prijatelj. To priznanje ne gre samo nam, meni, ampak vsem slovenskim misijonarjem, ki delajo med reveži, in vsem Slovincem, ki delajo na humanitarnem področju po svetu.

Ljubljanski nadškof in metropolit Anton Stres vas je že dvakrat obiskal, vašo kandidaturu podpira z vsem

Kratke

Gorica / Pet postnih srečanj za poglobitev v letu vere

Leto vere je priložnost in vabilo, da bi ponovno odkrili veselje in lepoto biti kristjani. Je tudi priložnost, da oživimo voljo do življenja, ki se poraja v ljubezni. Lepota in veselje do življenja namreč lahko izvira samo iz ljubezni, ki za kristjane pomeni srečanje z Vstajnim Kristusom. V letu vere smo vabljeni, da globlje podoživimo to srečanje, da utrdimo vezi z njim, ki je Živeči, edini, ki lahko iz nas

Nadškof msgr. Carlo Redaelli

popolnoma izkorenini strah, da bi se darovali drugim in delili življenje z bližnjimi. Gospoda srečujemo v odnosu z drugimi, v iskanju pravičnosti in miru, ki ju to srečanje vzbuja. In vendar lahko to skrivnost, ki se razodeva v našem življenju, razumemo le v poslušanju Božje besede, ki so nam jo posredovali apostoli in njihovi nasledniki. V letu vere bodo imeli verniki goriške nadškofije možnost odpreti svoj um in srce Božji besedi na petih postnih srečanjih ob petkih z nadškofom msgr. Carlom Redaellijem v mestni stolni cerkvi (od 22. februarja do 22. marca). Šlo bo za posebno katehezo, saj bo tematika prvega srečanja (22. februarja) Cerkve, drugega Jezus (1. marca), tretjega Sveti Duh (8. marca), četrtega Oče (15. marca) in petega obhajanje sprave kot izpolnitev celotnega Božjega delovana (22. marca). Ob vsakem srečanju bodo udeleženci lahko poslušali Božjo besedo, ki jo bo komentiral nadškof, primerne citate iz dokumentov Drugega vatikanskega koncila in Katekizma katoliške Cerkve. Omenjena besedila bodo objavljena tudi na posebnih straneh škofijskega tednika Voce Isontina, tako da jih bodo lahko poglobile tudi župnijske skupnosti.

Iz dnevnika goriškega nadškofa

Goriški nadškof msgr. Carlo Redaelli je od 4. do 9. februarja na letnih duhovnih vajah; priporočamo ga v molitev! V nedeljo, 10. t. m., bo podelil zakrament sv. birme v dveh župnijah v Milanu. V ponedeljek, 11. t. m., bo v župniji Lurške Gospe (Madonna) ob 20. uri navzoč pri procesiji ob svetovnem dnevu bolnikov. V sredo, 13. t. m., bo v goriški stolni cerkvi ob 19. uri vodil slovesno somaševanje ob začetku posta in pepelnici. V četrtek, 14. t. m., se bo ob 9.30 v oratoriju San Michele v Tržiču srečal z duhovniki pastoralnega območja Devin, Tržič in Ronke.

Sv. Ivan v Gorici / Svečnica in pepelnica

Na sedežu Slovenskega pastoralnega središča v Gorici je bila v soboto, 2. februarja, na svečnico, res lepa in doživljiva večerna maša, pri kateri je bilo prisotnih ter je z molitvami in petjem sodelovalo veliko otrok in mladih pod vodstvom katehistinj. Župnijski upravitelj g. Marijan Markežič je blagoslovil sveče in večkrat poudaril, kako pomembno je, da prižigamo luč in jo ohranjamo vedno prižgano. Birmancem je podaril prikupno izdajo Svetega pisma, opremljeno s številnimi barvnimi stranmi, kjer bodo mladi lahko našli vrsto zanimivih informacij o svetu Biblije, praktične napotke in teme za debato, pa tudi ilustracije, ki jim bodo približale dragoceno Knjigo vseh knjig. Prvoobhajanci pa so prejeli molitvenik kot luč in vodilo za življenje. Po maši se je župnik skupno s katehistinjami srečal s starši mladih, ki se pripravljajo na prejem zakramentov, in jim razložil, zakaj je pomembno, da so v verskem življenju otrok oni sami prvi pričevalci in zgled žive vere. Na pepelnico, v sredo, 13. februarja, bo pri sv. Ivanu v Gorici maša s pepeljenjem tudi ob 9. uri. Pri maši ob 19. uri bodo s petjem in molitvami sodelovali mladi. Toplo vabljeni!

V sredo, 30. januarja, je goriški nadškof msgr. Carlo Roberto Maria Redaelli obiskal Kulturni center Lojze Bratuž v Gorici, da bi si ogledal razstavo Boj proti veri in Cerkvi 1945-1961. Gosta spremljal ga je osebni tajnik g. Bruno Mollicone

- sta pozdravili in sprejeli predsednica KC Franka Žgavec in Erika Jazbar, ki si je prizadevala, da bi bila razstava na ogled v Gorici. Mag. Renato Podbersič pa mu je nazorno in razčlenjeno predstavil vsebino razstavljenih panojev in eksponatov.

Kratke

Šesta Pravljična urica v Feiglovi knjižnici / Nežna zvezdica Zaspanka

Po božičnih in novoletnih prazničnih dneh, ki so si jih privoščile tudi Pravljične urice, so se prigrizni popoldnevi s pravljicnimi vsebinami vrnili v domačo prijaznost mladinske sobe v ponedeljek, 21. januarja 2013. Morda zaradi dneva odprtih vrat na šolah in vrtcih ali pa zaradi nadležnih boleznih, ki se pojavljajo v zimskem času, so na šesto Pravljično urico prišli le trije otroci, a tokratna pripovedovalka, Katerina Citter, sicer režiserka na radiu Trst A, ki je kar nekajkrat že nastopila v vlogi pravljicarke, je vseeno ustvarila pravo čarobno vzdušje. Usedla se je kar na tla pred otroki in začela z nežnim tonom glasu

razvijati pravljico Zvezdica Zaspanka, ki jo je tako mojstrsko spletel znani slovenski pisatelj in humorist Fran Milčinski - Ježek. S spreminjanjem glasu je predstavljala nastopajoče pravljicne protagoniste, med katerimi je mala zvezdica Zaspanka, ki je venomer zamujala "delovno" mesto na nebu, zato je nastajala zmeda na zemlji: mornarji so tavalni po morju, otroci niso hoteli spati in pesnik ni našel prave rime... Botrček Mesec je zvezdico za kazen poslal na zemljo. Tam je srečala razbojnika Ceferina, ki je imel kamen namesto srca, a njena dobrosrčnost in ljubeznivost sta tako močno vplivali nanj, da mu je srce začelo spet ljubezno utripati in se je zvezdica zaradi tega dobrega dejanja lahko vrnila na nebesne širjave, kamor jo je kot blisk hitro odpeljal komet Repatec. Na zemlji je bilo spet vse v najlepšem redu: tudi pesnik je našel rimo na lonec... - konec. In s tem se je pravljica z nežnim poučnim sijem končala. Malčki so pridno poslušali zgodbo, ki jo večkrat uprizarjajo na gledaliških odrih, in za spomin prejeli zvezdico. / IK

V galeriji Ars bo prihodnji teden srečanje z dr. Milkom Mikolo

Celjska Mohorjeva družba v sodelovanju z Goriško Mohorjevo družbo vabi na pogovor z dr. Milkom Mikolo, avtorjem knjige "Rdeče nasilje: represija v Sloveniji po letu 1945". Pogovor bo vodil mag. Renato Podbersič ml. v ponedeljek, 11. februarja 2013, ob 17. uri, v galeriji Ars nad Katoliško knjigarno v Gorici (Travniki 25).

Avtor je eden najvidnejših poznavalcev povojne represije v Sloveniji, monografija Rdeče nasilje pa njegovo življenjsko delo, prva slovenska študija svoje vrste. Napisana je po strogih znanstvenih kriterijih, iz suverenih opomb diha desetletja, ki jih je avtor preživel v arhivu, hkrati pa je izredno berljiva, s statistiko se prepletajo pretresljive življenjske zgodbe. Pregledno obravnava najhujše kršitve človekovih pravic - množične izvensodne poboje, ustanavljanje koncentracijskih in delovnih taborišč za nasprotnike režima, množične izgone prebivalstva, nasilne razlastitve premoženja, politične in zrežirane sodne procese proti "notranjim sovražnikom" ter zatiranje vere in nasilje nad verskimi skupnostmi.

RDEČE NASILJE

MILKO MIKOLA

PD VRH SV. MIHAELA in SCGV EMIL KOMEL GORICA

vabita na

CELOVEČERNI KONCERT
DVS BODEČA NEŽA

dirigent Mirko Ferlan

sobota, 9. februarja 2013, ob 20. uri
cerkev sv. Mavra in Silvestra v PevmiPOD POKROVITELSTVOM ZVEZE SLOVENSKE KATOLIŠKE PROSVETE - GORICA
in ZDRUŽENJA CERKVENIH PEVSKIH ZBOROV - GORICA

GORICA Občni zbor Slovenskega centra za glasbeno vzgojo Emil Komel

"Slovensko glasbeno šolstvo nujno potrebuje reorganizacijo"

Besede in številke, ki so jih 29. januarja v komorni dvorani KC Lojze Bratuž lahko slišali udeleženci rednega občnega zbora Slovenskega centra za glasbeno vzgojo Emil Komel, so jasne in zgovorne: 365 gojencev, 10 redno in 33 honorarno zaposlenih ter 87 tisoč evrov primanjkljaja, ki postavlja pod vprašaj ne le delovanje, ampak sam obstoj ustanove. Kljub vsemu temu pa je šola

Komel osrednja glasbena ustanova v goriški pokrajini tako po številu gojencev kot po številu opravljenih državnih izpitov v Sloveniji in Italiji. Še vedno žanje zelo kakovostne rezultate in nadaljuje svoje posebno dragoceno poslanstvo, zvesta vodilom in smernicam pokojnega ravnatelja prof. Silvana Kerševana. Kakšno je to poslanstvo, dobro vedo tisti, ki so poznali ustanovitelja, dolgoletnega mentorja in pravo dušo te pomembne kulturne ustanove; osebo, ki so jo omenili vsi, ki so prejšnji teden prišli do besede.

"Leto 2012 je bilo za SCGV Komel posebno težko in težavno", je svoj govor začela predsednica upravnega odbora Mara Černic. Prvi udarec je pomenila smrt ljubljenskega ravnatelja, drugega pa drastično krčenje prispevkov z italijanske strani. Da bi omilili leta, so se odločili za koriščenje izredne dopolnilne blagajne za obdobje 8 delovnih dni v mesecu

decembru. "Psihološke posledice niso bile in niso zanemarljive". SCGV Komel se je rodil kot društvo in ni javna ustanova, čeprav se je razvil v organizacijo s pedagoškimi in didaktičnimi cilji, v šolo, ki želi posredovati glasbeno vzgojo čim večjemu številu mladih in formirati kader, ki bo sposoben nadaljevati in voditi kulturno življenje v manjšini in širšem okolju. Omejevan-

sredstev, saj prispevki že vrsto let ostajajo enaki ne glede na razvoj dejavnosti. V svojem dobro razčlenjenem govoru, v katerem je orisala razvoj, strukturo in delovanje šole, je predsednica poudarila, da se Center Komel s svojimi uspehi uveljavlja tudi v mednarodnih krogih, in vendar se bori za preživetje in ne za razvoj. "Vse to postavlja šolo pred nove izzive, na katere vodstvo

Spregovorila je tudi o plodnem delu v podružnicah in o uspehih posameznih oddelkov oz. vidnejših mladih glasbenikov. Težko je bilo nadaljevati delo brez pomoči prof. Kerševana, je dejala, a s skupnimi prizadevanji učnega in neučnega osebja so dobro izpeljali šolsko leto in sedaj nadaljujejo v zvestobi njegovim ciljem.

Med razpravo je predsednik ZCPZ Dario Bertinazzi pohvalil izredno pestro delovanje šole, predsednik SSO Drago Štoka pa je odgovorne spodbudil, naj ostanejo optimisti, naj se ne odpovejo temu, kar imajo. Predsednik KTD Damjan Paulin je obrazložil težave vseh naših ustanov z uslužbenci in se zahvalil šoli Komel, ker "daje življenje" celotni strukturi na Drevoredu 20. septembra. Med gosti sta bila pris-

Damijana Čevdek Jug, Mara Černic, Alessandra Schettino in Valentina Humar

je ponudbe bo gotovo privedlo do okrnitve vloge, ki jo opravlja v čezmejnem prostoru. Zato je "nujno razmisлити o vlogi in poslanstvu sorodnih ustanov v manjšini. Napočil je čas, da se pri dodelitvi in delitvi prispevkov slovenski manjšini upoštevajo nove smernice", je zatrnila Černičeva. Treba je ovrednotiti delo ustanov na osnovi uspeha in vloge v prostoru; slovensko glasbeno šolstvo potrebuje reorganizacijo, ki mora sloneti na nudenju kvalitetnih storitev in na čim bolj smotrni uporabi finančnih

lahko pozitivno odgovori le ob podpori osrednjih manjšinskih in javnih ustanov, slovenskih in italijanskih". Podravnateljica Alessandra Schettino je nato z dodatnimi informacijami in smernicami še dopolnila sliko o življenju šole v zadnjem štiriletnju. Med drugim je poudarila, da si šola Komel - poleg didaktične in pedagoške dejavnosti - "prizadeva tudi za ohranitev slovenske glasbene kulture v našem širšem prostoru in za civilizacijsko vlogo povezovanja v našem večkulturnem prostoru".

otna tudi predsednica ZSKP Francka Padovan in pokrajinski predsednik SSO Walter Bandelj. Valentina Humar je prebrala blagajniško poročilo, Martin Srebrnič pa dal razrešnico odboru v imenu nadzornega odbora. V novi upravni svet so bili izvoljeni David Bandelj, Zdenka Budin, Mara Černic, Sijavuš Gadžijev, Marko Gus, Erika Jazbar, Marjeta Kraner, Claudio Peric in Saša Quinzi, v nadzornega pa Ivo Cotič, Martin Srebrnič in Martina Grahonja.

DD

Občni zbor PD Vrh Sv. Mihaela
Ljubezen do domačega kraja in uspešnost

Dne 21. januarja je Prosvetno društvo Vrh Sv. Mihaela priredilo redni občni zbor, ki že vrsto let poteka v sejni dvorani Zadrufne banke Doberdob in Sovodnje v Sovodnjah. Tako so se odborniki društva srečali s svojimi člani in prijatelji ter jim predstavili izvedeno delovanje društva in Vokalne skupine Bodeča neža v letu 2012, načrte za 2013 in skupaj odobrili obračun in proračun. Društvo že vrsto let razvija svoje delovanje na dveh ravneh: pripadnost domači vasi,

slovenskemu prostoru in cerkveni skupnosti so člani izrazili v prejšnjem letu z raznimi nastopi Otroškega pevskega zbora (na Cecilijanki, Prazniku frtalje, reviji Zlata grla in na dobrodelnem večeru pri Čotovih), ljubezen in skrb za otroško in mladinsko petje potrjuje izvedba 12. revije Zlata grla, ki se je zaradi vedno večjega števila nastopajočih zborov preselila v goriški KCLB, urjenje gledaliških veččin (Lutkovni teden, predstavitev igrice Zralce) in ohranjanje slovenske tradicije (z junijskim

kresovanjem) sta popestrili prve počitniške dni otrok, vašanov in prijateljev društva, obogatili so tudi božično praznovanje z raznašanjem Betlehemske luči miru po vrhovskih domovih, ocenjevali jaslice domačinov (Jaslice pri nas doma) in izvedli igrice L. Susič *Angelček miru*. Za razpoznavnost društva izven slovenskih meja skrbijo dekleta Vokalne skupine Bodeča neža. Po naši deželi, državi in v tujini so izvedle celo vrsto koncertov in nastopov, se udeležile raznih tekmovanj (Maribor - Naša Pesem, Španija - Cantonigros) in osvojile celo vrsto nagrad in priznanj. Posebna zasluga in zahvala gre zborovodkiniji Mateji Černic, ki je te dni kronala svojo uspešnost s prejemom nagrade *Zlati znak*, ki jo podeljuje Sklad republike Slovenije za kulturne dejavnosti.

Po triletnem mandatu so bile ponovno na vrsti volitve. Kandidatov ni primanjkovalo, saj v društvu deluje veliko ljudi, ki radi priskočijo na pomoč na različne načine, vsakdo upošteva-joč čas, ki ga ima na razpolago, in talente, ki so mu bili dani. Posebna zahvala naj gre vsem, ki so svojo razpoložljivost izkazali v prejšnjem mandatu. Nov upravni odbor sestavljajo: Danja Bagon (blagajničarka), Luka Brumat, Erika Černic (tajnica), Anamarija Devetak, Nerina Devetak, Tjaša Devetak, Martina Gergolet, Katia Tomsič (podpredsednica), Karen Ulian (predsednica) in Matjaž Ulian (gospodar). V nadzorni odbor so bili izvoljeni Nika Cotič, Sara in Tatjana Devetak ter Damjan Fantin. Večer so praznično končali ob prigrizku in domači kapljici.

Športno obarvano zborovanje
Višješolci so se pomerili v raznih panogah

V četrtek, 31. januarja 2013, smo imeli dijaki slovenskih višjih šol v Gorici mesečno medrazredno zborovanje, pri katerem je sodelovalo vseh šest šol. Petošolci so namreč organizirali športni dan. Dijaki in dijakinje smo se lahko tako pomerili v nogometu, odbojki in košarki. Tekme so potekale celo jutro, ko je šolsko telovadnico napolnilo res prijetno in sproščeno vzdušje: poleg zdrave kompetitivnosti med

obema "poloma" se je v vsakem koticu športne dvorane lahko zaznal vsaj kanček športnega duha, prijateljstva in, seveda, dobre volje. Najprej so na igrišču šolske telovadnice stopili nogometaši iz prvih dveh razredov; licejci so uspešno končali svoj nastop s 7:3. Po slabi uri sproščene igre so igrišče prepustili dijakom iz trienija: nogometašem tehničnega pola je v zadnjih minutah uspelo povesti dotlej

izenačeno tekmo in doseči zmago s 6:4. Na vrsto so prišle nato odbojkarice, ki se niso ločile v starostne kategorije: v šesterici so nastopale bodisi dijakinje iz bienija kot iz trienija. Dekleta so tekmo končale po dveh setih: licejska ekipa je zmagala z 2:0. V odbojki so se pomerili tudi fantje, ki se ravno tako kot dekleta niso delili po starostnih kategorijah. Licejska ekipa, ki je bila na papirju daleč močnejša, je začela nekoliko slabše, kar so hitro izkoristili odbojkarji tehničnega pola, ki

so prvi set zmagali, drugega so si licejci vendarle izborili in tako izenačili. V zadnjem setu

mo neverjetno izgubili z 2:1 pred številnimi očmi osuplih gledalcev. Dan smo končali z

mešani ekipi. Po slabi uri igre je licejska ekipa zmagala s 57:21.

so licejci drago plačali za svoje nepotrebne napake in tako tek-

nastopom košarkarjev in košarkaric, ki so tekmovali v

gali pri izpeljavi podviga. **Nika Cotič, dijakinja**

SNG Nova Gorica / Premiera: Bogastvo

Pravična porazdelitev bogastva utopična želja

Novo leto je Slovenskemu narodnemu gledališču Nova Gorica prineslo šesto uprizoritev letošnje sezone. Tokratna predstava je bila v vseh ozirih posebna. Najprej zato, ker se je na slovenskih odrih krstno pojavila komedija Bogastvo - Ploutos velikega grškega predstavnika stare komedije Aristofana, ki je prvič bila uprizorjena v Atenah l. 388 pred Kristusom. SNG Nova Gorica pa jo je premierno uprizorilo na malem odru, v četrtak, 10., in v petek, 11. januarja 2013, v režiji Luke Martina Škofa, predstavnik mlajše generacije režiserjev, ki nenehno iščejo nova izrazna umetniška pota. Čeprav je nastala v nam izredno oddaljenem času in v drugačnih razmerah, je njena vsebina silno aktualna. Kot že sam naslov pove,

Foto: atelje Pavšič-Zavodlav

se vsebina suče okrog bogastva, ki ga navadno uživajo nevredni malopridneži, medtem ko se morajo pošteno ljudje celo življenje truditi za vsakdanji kruh in se večkrat prebiti celo skozi revščino. O tem je prepričan pošten Atenec Hremil, ki bi rad v Apolonovem svetišču izvedel, ali se bo moral vse življenje otepati revščine tudi njegov sin. Preročišče, ki ga je obiskal v družbi zvestega služabnika Kariona, mu da zagotovo odgovor: slediti mora prvi osebi, ki jo sreča po odhodu iz templja. In Hremil stori natanko tako: sledi ušivemu, zanemarlj-

nemu slepcu. Ta pa se izkaže, da ni nihče drug kot sam bog Ploutos. Slep pa je zato, da bi čim bolj pravično razdeljeval bogastvo. Hremil pa ga, v prepričanju, da bo potem vse boljše, pospremi v Asklepijev tempelj, da bi spregledal. Žal pa tudi tako Hremil ne doseže tega, kar je želel. Ko tudi

maturov Jaka Andrej Vojevec in režiser Luka Martin Škof, ki je bil tokrat tretjič gost v novogoriškem gledališču. V tekstu sta Vojevec in Škof hotela prikazati, kako "Slovenci razmišljamo o družbi, tranziciji, svobodi, obliki vladanja. Kakor sta sama dejala, besedila nista dokončno izdelala,

preprosti, prej dobri in pošteni ljudje okusijo lesk zlata, se izpričajo. Nihče noče več delati, vsi bi radi imeli zmeraj več denarja. Prav na to je zamenjava revščina in jim zagotavljala, da, ko bodo obogatili tudi revni, nihče ne bo več hotel garati. "Ali boste žrli denar in zlato?" jih je izzivalno vprašala. Na tem antičnem mitu sta svoje videnje o bogatstvu, bogastvu oz. kako bi bilo, če bi bilo bogastvo enakomerno porazdeljeno med ljudmi, in v povezavi s tem o današnjih dogajanjih, predvsem v Sloveniji, zgradila avtorsko priredbo dra-

izoblikovalo se je sprti na vajah, tako da je vsak od nastopajočih igralcev doprinesel nekaj svojega. Tako se je razvijala nekakšna "eksperimentalna" predstava, kakor v zlatih časih grškega festivala malih odrov. Nastala je drzna, mestoma duhovita, na trenutke pa taka predstava, ki ne malo zmede gledalca, ki mora 'ujeti miselno nit'. Avtorja sta tudi poudarila, da uprizoritev vsebuje elemente "metagledališča", ko se oder povezuje z občinstvom, zabrisuje meja med iluzijo igre in stvarnostjo, saj je "življenje samo postalo oder".

Tega pa seveda nista odkrila onadva. Vsi veliki dramski pisci so bili in so o tem prepričani, saj vsak izmed njih prinaša na oder vse, kar se dogaja v resničnem življenju. To so delali že stari Grki in sam Aristofan, ki je v svojih delih neusmiljeno bičal politične, družbene in kulturne razmere svojega časa, ki pa niso kdo ve kaj različne od naših. Ker je sam uporabljal sočen jezik in plastično izražanje, polno duhovitih namigovanj in ostrih bodic, bi morda kazalo postaviti na oder njegovo delo takšno, kakršno se nam je ohranilo, saj so teme, ki so jih obravnavali veliki antični mojstri, brezčasne, prav zato, ker se tičejo človeka in njegovih večno se ponavljajočih napak. Včasih se zdi, da se ti avtorji pošteno maščujejo, če jih sodobni ustvarjalci "posiljujejo" z nekimi inovativnimi posegi v njihova besedila.

Vsekakor so občudovanja vredni igralci, gost Gregor Zorc - Karion, Milan Vodopivec, ki se je v vlogi Hremila izredno razživel, gost Žiga Saksida - Bogastvo, Miha Nemec - Blespidem, Ana Facchini - Revščina, Helena Peršuh - Hremilova žena, Peter Harl - Zborovodja, Branko Ličen, Medea Novak, Dušana Ristič, Nevenka Vrančič - zbor, ki so udeleženi vse prej kot enostavne režiserjeve uprizoritvene zamisli in spleti svojevrstno predstavo, tako, kot je ne srečujemo pogosto na naših odrih, ki je zanimiva, a tudi gotovo zahtevna in utrujajoča predvsem za "starejše" igralce, ki so vajeni drugačnih umetniških pristopov k tekstom, a ne nazadnje tudi za gledalce. Mučno bi bilo namreč venomer gledati take "zmedeno eklektične odrske prikaze, ki so zanimivi predvsem, če so redki!

Iva Koršič

S 3. strani

"Biti državljani sveta ..."

Z diplomo leta 1990 ste začeli znanstveno posegati v teme renesanse, predvsem italijanske. Kakšni so po Vašem mnenju vrhunci tega prepoda in ali je upravičeno, da zgodovinarji svetlobo renesanse postavljajo v nasprotje za temenjenosti srednjega veka?

Obdobje renesanse me je pritegnilo in me še vedno zanima. V njem sem videl enega najbolj ustvarjalnih izrazov italijanske kulture. S svojo odprtostjo, humanističnimi načeli in umetnostjo je renesansa postala novoveška zibelka evropske civilizacije. Seveda danes ne sprejemamo več ozkih opredelitev, po katerih je pred 15. stol. vladal mračni srednji vek. Tega noben resen zgodovinar ne govori več. Srednji vek je bil raznolik in duhovno izjemno bogat. Romanska in gotška umetnost sta prava bisera človeškega duhovnega stremjenja. Prav tako v času renesanse ne gre za "poganski prepod", kakor so govorili nekateri; nasprotno, srž vsega ustvarjanja je bil nov pogled na človeka in na njegovo intimno, osebno doživeto vero in duhovnost.

Kakšen je človekov odnos do mita in legend ter kako je z mitologijo v 21. stoletju? Ali se človek lahko znebi mita in ali je to sploh mogoče, sploh potrebno?

Aktivno ste posegali v javne debate ob uspehu knjige Dana Browna Da Vincijeva šifra. Moramo to delo brati z literarnim očesom ali ima tudi znan-

stveno, zgodovinsko relevantnost? Katera so vsebinska vozlišča in Brownove trditve, ki so sprožile zanimanje (in prodajo) bralstva in kako jih znanstveno komentirate?

Mitologija spremlja človeka, ker prizadeva našo imaginacijo. Poleg racionalnosti potrebuje človek tudi sanjsko in čustveno dimenzijo. Gre za antropološko lastnost, ki je prisotna in tudi pomembna v našem vsakdanjem življenju. Brez te plasti ni prave ljubezni. Pa tudi ne prave uspešnosti, na katerem koli področju. Miti pa se seveda spreminjajo. Danes prevladujejo figure in objekti, ki jih ustvarjata medijski svet in tehnologija. Glede knjige Šifra Da Vinci pa lahko rečem, da je učinkovito podzrela na določeno struno sodobnih ljudi. Knjiga Dana Browna nima nobene resnične logike, ki ustreza sodobni obliki televizijskih nadaljevanj. Kratka, preprosta, jasna zgodovinske podlage. Gre za izmišljeno zgodbo, ki je napisana v detektivskem s poglavja, ki spretno ujamejo našo misel in se vsakič končajo z malim zapletom in suspensom. Uspeh knjige kaže, kako so sodobni ljudje izgubili vero v Boga. Namesto nje gova oziroma nekega smiselnega vzroka celotnega stvarstva pa kakor otroci verjamejo v zarotniške skupine, ki so neke skrivne in vodijo svet. Človek vedno išče neki globlji smisel, ki daje pomen stvarstvu. Če tega ne najde v religiji, s katero živi in raste, se zlahka prepusti spretno na-

stavljeni mreži, ki mu na videz ponudi vse odgovore. Kot sociolog sem zgrožen, ko opažam, kako sodobna družba postaja vodljiva in jo je moč nadzorovati in manipulirati z vzgibi potreb in želja ljudi.

Preko literature lahko stopiva k religiji in krščanstvu. Kako gledate na kanonizacijo Sv. pisma in zbirko spisov, ki jih je cesar Konstantin I. dal "izbrati" na prvem Nicejskem koncilu leta 325?

Nisem teolog. Ob osebnem doživljanju pa mi religija pomeni tudi področje strokovnega zanimanja in raziskovanja. Glede kanonizacije svetih spisov lahko rečem, da ti niso bili arbitrarno izbrani, pod narekom cesarja, ali kakega drugega "koncistorija". Ko je cesar Konstantin leta 313 izdal Milanski edikt, s katerim je krščanski veroizpovedi dal legalni status (religio licita), se je pojavila potreba po gradnji svetišč (cerkva), bogoslužnih pravilih in kanonu svetih besedil. Med ta so bila uvrščena besedila, ki so se že dotlej, to je, vse od prvih skupnosti kristjanov, uporabljala pri obhajanju "svete večerje", jedru krščanske bogoslužne daritve. Izbrana so bila besedila (evangeliji, nabor besedil Stare zaveze), ki so bila v veliki meri že v uporabi, kot živo pismo duhovnega izročila, ki navdihuje in povezuje skupnost v veri.

Nicejski koncil je leta 325 po potrdil in teološko opredelil nekatere za religijo temeljne pojme, kot je istovetnost (homousios, istega bistva, stesa stanja) Boga Očeta in Sina. Potrdil je tudi molitveno obliko veroizpovedi, s katero izrekamo resnice naše vere.

Kako moramo brati Sv. pismo?

Vzemimo primer odnosa do žensk.

To je široko vprašanje. Od prvih cerkvenih očetov poznamo načelo, da sveta besedila lahko beremo na štirih ravneh: dobesedno, simbolno-alegorično, moralno, mistično oziroma anagorično. Dante v spisu *Convivio* (II, 1) pove, da bo načelo štirih pomenov branja, ki so v veljavi za sveta besedila, on prenesel na literarni tekst. Navadne prisposode, ki jih ponuja evangelij, niso le preprosto dobesedne, niti ne zgolj moralne, ampak tudi globoko simbolne in mistične, katerih pomen se bo v polnosti razodel ob koncu časov. Vloga ženske? Malokatera kultura namenja ženski tako izjemno vlogo kakor krščanstvo in zahodna civilizacija. Vloga žena v Stari zavezi je naravno očarljiva, pa čeprav gre za t. i. patriarhalno miselnost, ki se naslanja na besedno moč očeta. Pomislimo na žene, kot so bile Sara, Rebeka, Lija in Rahela, Judita, Estera, kraljica iz Sabe in druge. Elena Loewenthal je napisala lepo knjigo, *Eva e le altre. Letture bibliche al femminile* (2007). Krščansko oznanilo Kristusovega vstajenja so najprej prinesle ženske. Upoštevajmo, da v tedanji družbi glas ženske sploh ni imel juridične veljave. Kar reče ženska, se ni vzelo zares. Toda prav preko njih je krščansko oznanilo prišlo do ljudi. Biblija seveda vztraja na osnovnem temelju asimetričnosti moškega in ženske, ki nista enaka, marveč komplementarna; s svojo razliko se dopolnjujeta in skupaj sestavljata celo stvar. Zaradi tega nas, v večini, nasprotni spol privlači. Sodobni feminizem, pa tudi gejevška moda, sta le ideološka konstrukta sodobne

Tekmovanje za učence, dijake, študente

29. Mednarodno multimedijsko tekmovanje 2012-2013 Videocinema&scuola

Osnovnošolci, dijaki in študentje iz vseh evropskih držav so vabljeni, da predstavijo svoje multimedijske izdelke, ki so nastali v preteklih dveh letih (2011/2012 - 2012/2013). Prispevki naj ne bodo daljši od 15 minut. Nagrade Centra kulturnih dejavnosti Pordenone (Centro Iniziative Culturali Pordenone) "Mladi, umetnost in mesto": za študente: nagrada 1000 evrov; nagrada "Prisotnost in kultura" "Komuniciram, torej sem": 600 evrov za izdelek, ki obravnava različne vidike medsebojne komunikacije; Nagrada Sklada CRUP "Mladi in inovativnost": 600 evrov za izdelek, ki poroča o inovativnih izkušnjah mladih; nagrada Občine Pordenone: "Raziskovanje pokrajine in identitet": 600 evrov za izdelek, ki predstavlja neko območje, njegove kulture, antropološke in jezikovne značilnosti; nagrada Caritas Pordenone: 600 evrov za izdelavo reklamnega spota ali posnetka, ki pripoveduje o izkušnji (posameznika) z dobrodelnostjo in solidarnostjo v lastnem kraju; nagrada za najboljšo sliko Banca Popolare FriulAdria: 600 evrov za izdelek, ki daje poseben poudarek na kakovost slike; nagrada za najboljšo prepletanje glasbe in slike: 600 evrov za izdelek z najboljšo in najbolj pomenljivo glasbeno spremljavo (zaželjena je izvorna glasba), ki s sliko ustvarja odnos popolnega sozvočja; nagrada za najboljšo igranje: 600 evrov za izdelek, v katerem posamezniki ali skupine dajejo poseben poudarek na izraznost telesa, izgovarjavo in rahločutno uprizoritev vsakega izmed nastopajočih likov.

Komisija lahko podeli dodatne denarne nagrade za dela s poljubno tematiko. Nagrajenci prevzamejo nagrade osebno na dan podelitve. Rok oddaje: izdelki morajo biti oddani do 9. marca 2013 skupaj s pisno predstaviljo na Center kulturnih dejavnosti Pordenone (Centro Iniziative Culturali Pordenone, via Concordia, 7 - 33170 Pordenone). Podelitev nagrad bo v nedeljo, 28. aprila 2013, ob 10.00 v auditoriju Kulturnega centra A. Zanussi (Centro Culturale Casa A. Zanussi, Via Concordia, 7 - Pordenone). Pobudniki natečaja bodo imenovali komisijo, ki jo bodo sestavljali strokovnjaki s področja didaktike in multimedijskosti. Posnetki bodo vrednoteni na podlagi didaktičnega načrta, avdiovizualne učinkovitosti in sposobnosti povzemanja. Avtorske pravice in distribucija: nagrajeni izdelki bodo združeni na DVD zgoščenki, ki bo na voljo šolam in bo shranjena v knjižnici Kulturnega centra A. Zanussi (Centro Culturale Casa A. Zanussi). Dela bodo objavljena tudi na spletni strani www.videocinemaescuola.it.

Pobudniki natečaja so: Centro Iniziative Culturali Pordenone Presenza e Cultura; Centro Culturale Casa A. Zanussi Pordenone. Pod pokroviteljstvom Mr Thorbjorn Jaglanda, generalnega sekretarja Sveta Evrope s sodelovanjem Avtonomne dežele Furlanije Julijske krajine, Občinske uprave Pordenone, občine Pordenone in Sklada CRUP Caritas, Univerzitetne zveze Pordenone, Pordenonewithlove, Pordenonelegge.it, TelePordenone, Pnbox, ob podpori banke Banca Popolare FriulAdria. Informacije: Centro Iniziative Culturali Pordenone Via Concordia, 7 - 33170 Pordenone (Italia); tel. +39.0434.553205 - Fax +39.0434.364584 ciicp@centroculturapordenone.it www.videocinemaescuola.it

8. februar - Prešernov dan

Dne 8. februarja je v Kranju umrl velik slovenske poezije France Prešeren. Ob njegovih umetninah, kot so Sonetje nesreče, Krst pri Savici in še druge, se tokrat spominjamo njegove Zdravljice. Njena sedma od osmih kitic je v uglasbitvi Stanka Premrla postala slovenska državna himna. Vzpodbudni Prešernovi verzi so namenjeni nam vsem in veljajo za vse čase, saj izražajo misel o spravi in svobodi. V drugi kitici pesnik nazdravlja naši deželi in vsemu slovenskemu svetu. Slovenskega praznika se goriška pesnica Ljubka Šorli spominja v verzih: Slovenski praznik v eno nas združuje, / k zvestobi vabi, v nas pogum budi, Slovenec v svojo lastno moč veruje... / Prešernov duh med nami naj živi! Naj bi se to uresničilo tako v zamejstvu kot v matični domovini.

L. B.

ga časa. Strinjam pa se, da "ime očeta" v sodobni družbi izgublja svojo vlogo. Kakšne bodo posledice tega, še ne vemo. Ženske že danes čutijo to zadrego, ker se namesto z zreliimi moškimi, srečujejo z (ne) odraslimi sinovi. Kako gledate na fascinacijo zahodnega človeka nad "ekso-tičnimi" religijami in posledičnim new age pristopom do njih, ki sloni na plitvem, popačenem in "zahodnjaku prijaznem" (ne) razumevanju, budizma npr.?

Zanimanje za t. i. vzhodnjaške duhovne prakse se je razvilo že v začetku 20. stol. in se ohranja tudi danes. Mislim, da k temu botrujeta predvsem dva vzroka. Prvi je določena formalnost cerkvene ustanove, ki se je v zadnjih desetletjih močno spremenila in se skuša približati ljudem, "šolski" ali "učiteljski" odnos župnijskega delovanja pa se je ohranil do našega časa. Zahodni človek je pri doživljanju svetega več svobode našel na Daljnem vzhodu. To je seveda v veliki meri le nje-

gova oziroma naša (zahodna) iluzija. Po drugi strani smo na Zahodu močno zavezani individualizmu in svobodni izbiri, ki v zadnjem času zadeva tudi svete stvari in vero v transcendenco. V tem pogledu se je budizem, ki priča o izključno osebni poti razsvetljenja in zanikanju vsakršno (navidezno) stvarnost, tako fizično kakor antropomorfno, zgodovinsko in družbeno, močno približal zahodnemu človeku, ki želi biti "sam svoj zakon".

Napisali ste dva romana. O čem ste pisali v prvem (Sneg na zlati veji, 1992), kaj pa ste raziskovalnega vključili v roman Kraljeva hči (1997)?

Prvi govori o letih odrasčanja, rdeča nit pa so poti v gore in plezalni vzponi. Drugi je motivno zapleten, ker sem ga pisal istočasno, ko sem študijsko poglavljal teme iz filozofije renesanse. Zato so v njem mnoge spekulativne teme, ki sodijo v tedanji mišljenjski okvir (alkimija, hermetizem), danes pa niso aktualne, vsaj ne na prvi pogled.

Narodna galerija v Ljubljani Razstava del Staneta Kregarja

Ob 40-letnici smrti slikarja Staneta Kregarja (1905–1973) so v Narodni galeriji v Ljubljani pripravili spominsko razstavo z naslovom *Romar k Lepoti*, ki je na ogled od srede, 6. februarja 2013, do nedelje, 5. maja 2013. Za omenjeno razstavo so iz Galerije Staneta Kregarja v Zavodu sv. Stanislava posodili 17 oljnih slik in nekaj osnutkov za barvna okna, saj hranijo največjo zbirko Kregarjevih del, ki so jih po ponovni ustanovitvi Zavoda podarili slikarjevi dediči (sestri Cilka Kregar in Marija Šenk ter brat Ivan Kregar).

Stane Kregar se je leta 1917 vpisal na Škofijsko klasično gimnazijo, v gimnazijskih letih je v njem začel dozorevati tudi duhovniški poklic, zato se je takoj po maturi vpisal na Teološko fakulteto v Ljubljani. Mašniško posvečenje mu je leta 1929 podelil ljubljanski škof Gregorij Rožman (1883–1959). Leta 1930 ga je škof poslal na Akademijo likovnih umetnosti v Prago, kjer se je navdušil za modernizem in se pridružil tamkajšnji kubistični šoli. Leta 1935 je diplomiral z odličnim uspehom ter se vrnil v Ljubljano in nastopil kot profesor risanja na Škofijski klasični gimna-

ziji, kjer je poučeval do ukinitve gimnazije leta 1945. Ob ponovni ustanovitvi gimnazije je bila z odlokom ljubljanskega nadškofa metropolita Alojzija Šuštarja 15. oktobra 1993 ustanovljena Galerija Staneta Kregarja. V njej je stalna zbirka 85 umetniških del, ki predstavljajo vse tipične faze slikarjevega dela. Avtor razstave Andrej Doblehar je zapisal, da je Stane Kregar "eden osrednjih slovenskih slikarjev preteklega stoletja, ne samo zaradi obsežnega in kakovostnega opusa, s katerim je pionirsko vstopal v naš likovni prostor, temveč tudi kot široko raz-

gledana avtoriteta in organizator, ki je bil izjemno cenjen in spoštovan. Ob njegovem posvetnem opusu je pomembna tudi sakralna umetnost; bil je največji cerkveni slikar druge polovice 20. stoletja in je likovno opremil okrog sto cerkva na celotnem slovenskem ozemlju. Delal je v številnih likovnih tehnikah: na papirju (svinčnik, oglje, tempera, gvaš) in na platnu (olje), ustvarjal je v monumentalnih slikarskih tehnikah (freska, mozaik, grafit, vitraj) in načrtoval umetnoobrtne izdelke (tapiserija, vezena, intarzija). Tako širokega tehničnega znanja in obvladovanja različnih zvrsti slikar-

liničič, Galerija Velenje, Marjan Smerke, Moderna galerija, Muzej in galerije mesta Ljubljane – Mestni muzej Ljubljana, Nadškofija Ljubljana, Narodna galerija, Ministrstvo za notranje zadeve, Roman Brunšek, Šolske sestre sv. Frančiška Kristusa Kralja v Mariboru, Stolna župnija sv. Nikolaj v Ljubljani, Župnija Ljubljana-

Topoline v
februarju, 1958

stva ni imel noben Kregarjev sodobnik". Kregarjeva dela so k razstavi prispevale tudi naslednje ustanove ali posamezniki: Bogoslovno sementišče Ljubljana, družina Je-

na-Ježica, Župnija Ljubljana-Šiška, Župnija Marijinega oznanjenja v Ljubljani, Župnija Poljane nad Škofjo Loko, Župnija Rakek, Župnija Videm – Dobropole ter zasebni lastniki.

Kratke

Visok življenjski jubilej akademika prof. dr. Janka Pleterskega

V petek, 1.2.2013, je praznoval svojo devetdesetletnico znani slovenski zgodovinar akademik prof. dr. Janko Pleterski. Rojen je bil v Mariboru; kot uporniškega gimnazijca ga je avgusta l. 1941 italijanski okupator aretirjal in obsodil na dve leti zapora; l. 1944 je odšel k partizanom. Po vojni je do l. 1951 delal v diplomaciji, do 1954 na Radiu Ljubljana. L. 1957 je diplomiral, l. 1963 pa doktoriral na FF v Ljubljani. Do 1970 je bil raziskovalec na INV – Inštitutu za narodnostna vprašanja in do 1982 profesor zgodovine na FF. Proučeval je slovensko zgodovino v času nastajanja slovenskega političnega gibanja v habsburški monarhiji, jugoslovansko gibanje pri Slovencih, predvsem pa zgodovino koroških Slovencev. Kot politik (član CK ZKS, član Predsedstva SRS) se je ukvarjal z nacionalno problematiko. Prejemnik Kidričeve nagrade 1987, član SAZU (izredni 1989, redni 1993), odlikovan z zlatim častnim znakom svobode RS 1993, častni doktor Univerze Alpe Jadran iz Celovca 2005. – Je avtor številnih del: Narodna in politična zavest na Koroškem, 1965; Prva odločitev Slovencev za Jugoslavijo, 1971; Politična in socialna zgodovina Jugoslavije, 1975; Študije o slovenski zgodovini in narodnem vprašanju, 1981; Narodi, Jugoslavija, revolucija, 1986; Senca ajdovskega gradca, 1993; Dr. Ivan Šušteršič, 1998; Avstrija in njeni Slovenci, 1945–1976, 2000; Koroški plebiscit 1920, 2003; Souveränität und ethnische Politik. Beiträge zur Geschichte der Slowenen in Österreich 1945–1976, 2004; Škof Rožman v zgodovini (soavtor), 2008. H knjigam profesorja Pleterskega moramo dodati vsaj še nemški prevod njegove disertacije *Slowenisch oder deutsch? Nationale Differenzierungsprozesse in Kärnten (1848-1914)*, 1996, ter *Elemente und Charakter der plebiszitären Entscheidung 1920 in Kärnten*, 1983. L. 1948 je bil član jugoslovanske delegacije v Londonu na konferenci za pripravo mirovne pogodbe z Avstrijo. Prejel je tudi Drabosnjakovo priznanje 1968 in priznanje dr. Franca Petka 1991. Pred desetimi leti izdana obsežna knjiga "Zbornik Janka Pleterskega" med drugim vsebuje zaokroženo profesorjevo biografijo, ki jo je napisala Vida Deželak Barič, in bibliografijo, ki jo je zbrala Nataša Stergar. Svojo zavezanost izpričuje Koroški jubilar tudi s tem, da v upokojenskem domu - kolikor mu vid dopušča - redno bere celovške "Novice" in kritično spremlja tamkajšnje dogajanje.

Prof. dr. Janko Pleterski

Med dejANJI - Posmrtno objavljen roman Virginie Woolf

Dogajanje romana je Virginia Woolf postavila v poletni dan leta 1939, tik pred izbruhom druge svetovne vojne. Zgodba se dogaja pred staro plemiško hišo na angleškem podeželju, kjer vaščani v skladu s tradicijo uprizorijo zgodovinsko igro. Ta povzroči napete odnose med gledalci igre, ki se zaostrujejo in razrešujejo "med dejANJI". Delo ponuja tudi zgoščen dialog s celotno angleško literaturo, ki ga vzpostavlja pretanjena mreža citatov, aluzij, korespondenc in navezav na literarne predhodnike. Vanj se stekajo avtoričine pomembne teme, kot so vojna, umetnost, literatura, feminizem in odnosi med spoloma. Roman je izšel po pisateljici smrti. V slovenščino ga je prevedla Jana Unuk, izdala pa Študentska založba v zbirki Beletrina. Virginia Woolf (1882–1941) velja za eno najpomembnejših pisateljic angleškega in evropskega modernizma ter klasičnega feminističnega pisanja. Rodila se je v Londonu kot Adeline Virginia Stephen. Po materini smrti leta 1895 je doživela prvi duševni zlom. V londonski četrti Bloomsbury je s skupino prijateljev ustvarila vplivno gibanje bloomsburyjevci. Leta 1912 se je poročila z Leonardom Woolfom in z njim odprla založbo The Hogarth Press. V strahu pred nemškim vpadom in napredujočo duševno boleznijo se je utopila v reki Ouse.

Na Gospodarskem razstavišču v Ljubljani Po miselnih poteh genija da Vincija

Vrhunski umetnik in vsestranski raziskovalec Leonardo da Vinci velja za genialno osebnost, ki še danes zbuja veliko zanimanja. V dvorani Meduza na Gospodarskem razstavišču bo od 15. februarja do 12. maja na ogled potujoča razstava *Da Vinci - Genij*, ki so si jo v šestih letih ogledali milijoni ljudi v več kot 40 mestih po vsem svetu.

Z razstavo si na Gospodarskem razstavišču želijo počastiti enega najbolj občudovanih in dinamičnih umov vseh časov. Na ogled bo več kot 200 interaktivnih eksponatov, med katerimi bo 75 mehaničnih izumov v naravni velikosti. Potujoča razstava, ki jo je pripravila skupina Grande Exhibitions v sodelovanju z italijanskim muzejem Il Genio di Leonardo da Vinci ter Pascalom Cottom iz Lumiere Technology iz Francije, predstavlja da Vincija kot izumitelja, slikarja, znanstvenika, anatomskega, inženirja, arhitekta, kiparja in misleca. Na razstavi bosta med drugim na ogled posebna predstavitev Leo-

nardove Mone Lize in faksimile njegovih kodeksov. Predstavlje-

ne bodo tudi interaktivne naprave v naravni velikosti, ki so jih po predlogah v Leonardovih kodeksih izdelali italijanski obrtniki. Med drugim gre za zamisli o avtomobilu, helikopterju, jadralnem letalu in potapljaški obleki, ki je povedala direktorica trženja Gospodarskega razstavišča Špela Terpin. Prikazana bosta tudi dokumentarna filma o življenju in delu velikega Leonarda.

Poznavalec renesančne umetnosti in kulture Igor Škamperle je na nedavni novinarski konferenci podrobneje predstavil Leonarda kot genialno osebnost, ki so jo vse življenje spremljali spoznavna radovednost do vsega obstoječega, želja po lepoti in njeno zasledovanje. Povedal je, da je Leonardu da Vinci v likovnih stvaritvah kot prvemu uspelo prikazati iskreno razpoloženje duha naslikane osebe - t. i. "stato d'animo".

Opmnil pa je, da je bilo likovno izražanje, po katerem Leonardo v glavnem slovi, zgolj del njegovega ustvarjanja: "Glavnino njegovega raziskovanja je predstavljala narava, ob njej pa človek, ki nastopa kot gospodar, razlagalec narave, hkrati pa je tudi sam podvržen mnogim čudesom in skrivnostim, ki jih odkriva in zakriva ži-

vi svet". Leonardo da Vinci je bil samouk, ki ni znal klasičnih jezikov. Kljub vsemu pa je ustvaril izjemen rokopisni opus, ki obsega okoli 16.000 strani.

Direktor Gospodarskega razstavišča Iztok Brič je pojasnil, da so se za postavitev te po svetu odmevne razstave odločili po uspehu lanske razstave Razkrita telesa, ki si jo je ogledalo skoraj 80.000 obiskovalcev. Prav visok obisk jim je dal zagon za snovanje novega projekta, v katerega so vložili 180.000 evrov. Iz Avstralije se je oglasil direktor Grande Exhibitions Bruce Peterson, ki je dejal, da razstava o Leonardu da Vinci ni namenjena strokovnjakom, ampak v prvi vrsti vsem tistim, ki bi se želeli podrobneje seznaniti z življenjem in delom tako velike osebnosti, kot je bil Leonardo da Vinci.

Razstava bo vključevala tudi spremljevalne dogodke. V sodelovanju s Pionirskim domom - Centrom za kulturo mladih bodo organizirane delavnice, italijanski inštitut za kulturo iz Ljubljane bo priredil vsaj eno predavanje pod vodstvom italijanskih strokovnjakov s področja umetnostne zgodovine in znanosti, Agencija za promocijo v tujini in internacionalizacijo italijanskih podjetij pa načrtuje organizacijo seminarjev oziroma delavnice o tehnoloških inovacijah o temi *Iz Italije: tradicija in inovativnost*.

Slovenska kinoteka Izšle so tri nove publikacije

Slovenska kinoteka je poskrbela za izid treh publikacij. V zbirki *Imago* je izšlo delo Mirta Komela *Twin Peaks in postmodernizem: kava, pita, sova, Skrat*, v zbirki *Kinotečni zvezki Tkanje pogledov* s teksti Jožeta Dolmarka in v zbirki *Kino-raziskave delo Prekletstvo iskanja resnice: Filmska ustvarjalnost in teorija Živojina Pavloviča*. Produkcija televizijskih serij od začetka 90. let do danes je nedvomno doživela neverjeten razmah, tako da je zaradi množstva izdelkov za seboj pustila ne le *Twin Peaks*, temveč tudi kopico drugih. Konec koncev mora televizijska produkcija po svoji logiki serialnosti naplavljati vedno nove naplavine, kar lahko naredi samo tako, da odplavlja stare. Vendar nekatere ostanejo in kljubujejo zobu časa, je v uvodu zapisal Komel.

Če ima po njegovem prepričanju *Twin Peaks* določeno estetsko vrednost, potem jo ima glede na svojo časovno, kulturno in geopolitično omejeno gledanost in

razširjenost. Ima jo kot umetniška zabava in konsumpcija, temveč tudi intelektualni užitek kontemplacije. Umetnine, ki kljubujejo zobu časa, imajo namreč prav lastnost, da spodbujajo intelektualne dejavnosti, ki gledalca ne potaplja v lahkoten dremež počitka, temveč ga spodbujajo, da so v dnevni sanjarijah vsakdanjega življenja fantazmatskega deleža same realnosti, je še zapisal v uvodu. Knjiga Jožeta Dolmarka *Tkanje pogledov* prinaša izbor Dolmarkovih besedil od leta 1975 do danes. Kot je Dolmark povedal na predstavitvi knjig, je sam izbor začel pripravljati pred štirimi leti. Ker je bilo gradivo iz vedno preobsežno, je dokončni izber opravil Nil Ba-

skar, ki je knjigo tudi uredil. Kot je poudaril Dolmark, se je Baskar pri tem zelo dobro približal naravnosti njegovega pisanja in znal v izbranih tekstih najti neko zgodbo.

Filmski publicist, scenarist, dramaturg in profesor umetnostne zgodovine Jože Dolmark je za revijo Ekran in druge publikacije napisal številne eseje, kritike ter teoretske članke s področij filma, fotografije in likovne umetnosti. Namen knjige *Prekletstvo iskanja*

Jože Dolmark

resnice, podnaslovljene *Filmska ustvarjalnost in teorija Živojina Pavloviča*, ki jo je uredil Andrej Šprah, ni podajanje čim popolnejšega vpogleda v domala nepregledni spekter ustvarjalnih vi-

zij Živojina Pavloviča. Bolj kot rešetanje celote v nekdanjih konstelacijah je ustvarjalce knjige zanimalo sondiranje dometa in odzvena njegovega dela v aktualni zdajšnjosti.

Seveda so si prizadevali pogledati tako v praktični kot teoretični segment njegovih raziskovanj, na kar opozarja podnaslov kompilacije. In tisto, do česar so se s takšnim pristopom dokopali, je predvsem soglasno prepričanje, da domet njegovih prizadevanj in dognanj sega globoko v naš čas. To se še posebej odraža v sozvočju s tistimi dognanji na sodobnem kinematografskem zemljevidu, ki jih je na ustvarjalni ravni mogoče združiti pod skupnim imenovalcem novega realizma, je zapisano na platnicah knjige.

V prvem delu knjige so objavljeni prispevki, ki jih podpisujejo Jurij Meden, Gal Kirn, Maja Krajnc, Andrej Šprah, Sgzin Boynik, Nebojša Pajkić in Greg DeCuir jr., v drugem pa Pavlovičevi teksti. V izboru so se odločili za prevode ključnih besedil iz zbornika filmskih razprav *Peklski film: Moč filma, Boj za film in Pogled nazaj*.

S 1. strani

Zakaj je naša dežela ...

“Ta dogodek se bo vpisal v zgodovino našega ozemlja”, je posvaril predsednik SKGZ in obžaloval še dejstvo, da se je izredni prispevek iz ‘finačnega sklada’ manjšinske organiziranosti v prid Slovenskega stalnega gledališča v letih spremenil v stalnega: tudi ta vidik naj se letos v komisiji končno razjasni. Poleg tega je potrebno paziti, naj prihodnji triletni finančni načrt nikakor ne oškoduje ostalih členov zaščitnega zakona in Benečije, le da bi postavka organiziranosti naše narodne skupnosti imela potrebne dotacije. Na seji so se oglasili tudi nekateri drugi člani komisije. Med temi je Iztok Furlanič prav tako nasprotoval dodelitvi omenjenega izrednega prispevka SSG iz manjšinskega sklada, še bolj pa se je hudoval nad dejstvom, da je dežela podprla fašistoidno društvo z vsoto 30 tisoč evrov, za našo manjšino pa ni našla niti evra. Janez Povše pa je

posvaril pred linearnimi rezi, ki bi oškodovali tudi manjše realnosti naše narodne skupnosti: pravica manjšin je namreč področje, na katerem domicilne države merijo svoj pogum. In poguma imata naša država in dežela FJK izredno, izredno malo. Ostajajo tako le obljube funkcionarja Napolija, ki mu je v komisiji dodeljena nesrečna pilotovska vloga: “Vedite, da naši uradi nastalo situacijo zelo obžalujejo”, je dejal in še enkrat obljubil večjo prizadevnost pri vzpostavitvi stikov z rimsko birokracijo, hkrati pa je z zadovoljstvom ugotovil, da bo vsekakor razpoložljiv denar nekoliko olajšal usodo prejemnikov. Ostala je še zadnja postavka dnevnega reda: glasovanje postavke o omenjenem kriteriju porazdelitve. Vsi člani komisije so dvignili roke. V tem soglasju pa je bila potjena jalova in krivična odsotnost naše dežele na dan, ko je pred petdesetimi leti postala ‘posebna’ tudi, če že ne predvsem, zaradi nas.

Dijaški dom v Trstu

Podelili so štipendije sklada Tončič

V prostorih Dijaškega doma Srečka Kosovela so pred nedavnim podelili štipendije Slovenskega visokošolskega sklada Sergij Tončič za redne študente iz naše dežele, ki se izobražujejo v sklopu dodiplomskih ali podiplomskih visokošolskih programov. Na razpis se je prijavilo 21 študentov, med katerimi je odbor izbral tri kandidate za štipendije in devet za denarno podporo.

V prvi podporni sklop, ki znaša 1.500 evrov, so se uvrstili Veronika Porro, študentka tretjega letnika na Pedagoški fakulteti v Trstu, Elena Rita Pesaro, študentka Pedagoške fakultete Univerze v Kopru, in Mateja Počkaj, študentka prvega letnika na Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani. Podporo v višini od 500 do 1000 evrov pa so prejeli Sara Zupancich, študentka tretjega letnika rednega študija muzikologije na Filozofski fakulteti v Ljubljani, Jernej Šček, študent drugega letnika podiplomskega študija o družbenih vedah na Filozofski fakulteti v Trstu, Mara Gersinich, študentka drugega letnika podiplomskega študija na Fakulteti za matematiko v Trstu, Nina Žvab, iz prvega letnika podiplomskega študijskega programa o založništvu na Filozofski fakulteti v Ljubljani, Martina Mezgec, študentka 4. letnika študijskega programa Enovit magistrskega študijskega programa medicine na Medicinski fakulteti v Ljubljani, Manja Košuta, študentka 1. letnika podiplomskega študijskega programa Komuniciranje in mediji na Fakulteti za humanistične študije v Kopru, Matia Ferletič, študent 2. letnika programa Enovit magistrski študijski program medicine prav tako na Medicinski fakulteti v Ljubljani, Iva Pertot, ki končuje 3. letnik na Inženirski fakulteti za elektroniko v Trstu, in Jurij Klanjšček, ki dokončuje 3. letnik na oddelku za zgodovino s programom o sodobni zgodovini na Filozofski fakulteti v Trstu.

Sklad Luchetta Ota D'Angelo Hrovatin

Novo vodstvo in prenovljeni prostori za nadaljnje delovanje v prid otrokom

Minilo je devetnajst let od krvavega dogodka, ko je trojica novinarjev deželnega sedeža RAI, ki so jo sestavljali Marco Luchetta, Saša Ota, Dario D'Angelo padla v Mostarju, le mesec zatem pa je kolega Miran Hrovatin z Ilario Alpi umrl pod strelom v Mogadišu. Tedanje tragične okoliščine niso potlačile svojcev v nemo žalost, ampak so obrodile enega izmed najsijajnejših sadov na družbenem področju v naši deželi. Sklad Luchetta Ota D'Angelo Hrovatin je namreč v dveh desetletjih nenehno stal ob strani otrok in njihovih družin, ki so se zaradi najrazličnejših izkušenj znašli na robu obupa. “Od leta 1994 Sklad pomaga otrokom, ki v svojih državah ne prejemajo ustreznega zdravljenja. V naših prostorih smo v tem času imeli v gosteh

nad 750 otrok z vseh koncev in krajev sveta, iz držav nekdanje Jugoslavije, Rusije, Gruzije, Čečenije, Etiopije, Iraka, Afganistana, Venezuele in od drugod”, je dejal dose-danji predsednik Sklada Luchetta Enzo Angiolini v sredo, 30. januarja 2013, ko je na dvorišču pred zgodovinskim poslopjem ustanove na ul. Valussi množici predstavnikov javnih ustanov, svojcev pokojnih novinarjev in

podpornikov ter prijateljev Sklada orisal njegove prihodnje smernice. Sklad Luchetta Ota D'Angelo Hrovatin stopa namreč

v dvajseto leto svojega delovanja s prenovljenim vodstvom. Na čelu ustanove bo Angiolini nasledila Daniela Luchetta, vdova pokojnega novinarja, v upravni odbor pa stopata ponovno Fulvio Gon in Francesco Depinguente. “V teh prostorih je veliko bolečine, sočasno pa prebiva v njih tudi upanje, ki nikdar ne ugasne”, je dejal Angiolini in predal besedo novi predsednici. Gospa Luchetta, ki se lahko po toliko letih, v katerih se je v glavnem ukvarjala z družino, ponovno posveča Skladu, je izrazila zadovoljstvo, da bodo novo ekipo sestavljale zelo podkovane osebe. “Tako strokovno zasedbo zahteva vedno bolj zapleteno delovanje

bodisi v zvezi z negovanjem tujih gostov bodisi zaradi novih dejavnosti Sklada z mladoletnimi osebami, tako Italijanov kot tujcev, ki živijo v Trstu”. Njene besede so namreč nakazovale potrebo po novih socialnih oprijemih, ki jih zahtevajo sedanje družbene okoliščine tudi pri nas: gre preprosto za opredmetenje pojma solidarnosti, ki ga naša družba prepogosto pogreša. Je pa nujno potrebno, da se v okolje, v katerem živimo, usidra občutek “dejavnega državljanstva” – kot je dejal tržaški župan Roberto Cosolini. Le tako bo mesto kljubovalo različnim učinkom gospodarske krize. Prav zato je Sklad Luchetta sklenil s tržaško občino dogovor v zvezi s posebno oskrbo mladoletnikov v Trstu. Župan Cosolini, predsednik deželne uprave Renzo Tondo in predsednica pokrajinske uprave Maria Teresa Bassa Propopat so v svojih posegih ovrednotili delovanje Sklada in ga uvrstili med sijajne vzore deželne socialne omrežja in zgotovili Skladu podporo svojih ustanov. Poslojje v ul. Valussi je namreč v pokrajinski

lasti, v zadnjih mesecih je bilo deželno korenitih izboljšav, zlasti v zvezi z notranjo opremo. “V naših prostorih sobivajo v različnih obdobjih družine bolnih otrok. Vsak prinaša s seboj svojo kulturo in navade. Posledice tega je občutilo zlasti pohišstvo v kuhinji. Odlučili smo se zato za preureditev”, je dejal Angiolini in pojasnil, da je Skladu priskočilo na pomoč podjetje Ikea iz Vileša, ki je v skladu s svojimi načrti glede družbene odgovornosti prispevalo tudi celotno opremo vseh prostorov (spalnic, kopalnic, skupne sobe in ostale notranjščine). “Veliko je bilo tudi prostovoljcev, ki so s svojim delom obnovili inštalacijsko omrežje”, je pojasnil Angiolini in dodal, da so Skladu letos ob strani z vrsto kupnih olajšav tudi Tržaška delovna združenja (Cooperative Operaie). Ob sklepu dogodka je Giovanni Marzini, vodja novinarskega oddelka deželnega sedeža RAI, spomnil, da bo letos potekala deseta izvedba novinarske mednarodne nagrade Marco Lucchetta.

Šin

Društvo slovenskih izobražencev / Nova pesniška zbirka Davida Bandlja

Svobodno gibanje in nabiranje izkušenj

Decembra lani je pri Mladiki izšla najnovejša, tretja pesniška zbirka Davida Bandlja, naslovljena *Odhod*; Društvo slovenskih izobražencev je prav temu dogodku namenilo ponedeljkov večer. Ker je avtor zbolel, so večer sooblikovali prof. Vilma Purič, dr. Jadranka Cergol, urednica Nadia Roncelli in dijaki Šole J. Štefana Ajlin Visentin, Marija Sanja Viviani, Nejc Kravos, Niko Mavradis in Thomas Renar z recitacijami. Za glasbeni utrinek je poskrbel pianist Rok Dolenc iz razreda Tamare Ražem pri Glasbeni matici.

Prof. Vilma Purič je teoretično razčlenila pesniško zbirko in povzela, da za pesnika odhod ni nikoli samozadosten, to je napovedana sprememba, svobodno gibanje in nabiranje izkušenj z nahrbtnikom na ramenih. Pomen te be-

sede je razčlenjen in večstranski; je predvsem izbira posameznika. Z odhodi pesniški jaz širi občutek sebe, odpira svojo zavest in začuti kaos, onkraj zemeljskega se spopade s skrivnostjo metafizičnega.

David Bandlja

“To je skrivnost, ki je človek ne more razlagati, in preludij človekove objestnosti”, je dejala Vilma Purič, ki se je osredotočila na

pozitiven nagib in svetlo vsebino pesmi z ljubezensko in očetovsko tematiko. Motiv starševstva je ena izmed najintenzivnejših Bandljevih vsebin, saj pesnik nakazuje intenzivna doživetja v odnosu do otrok in do žene same. Lirski subjekt se primerja s sestradano volkuljo, ne pa z volkom. V ključnih točkah bivanja se kopicijo podobe vsakdana. Prof. Purič je opozorila tudi na medbesedilno navezo na Daneta Zajca in na pesem Veliki črni bik. Bandlja gleda, kako žival odhaja, tako lirski subjekt zmore zgraditi neko celoto v sebi. Njegova poezija se na tak način približa mlajši generaciji slovenskih pesnikov.

Dr. Jadranka Cergol je poudarila občinstvu Peterlinove dvorane osebni pogled na Bandlja kot pesnika, na katerega jo veže tudi osebno prijateljstvo. S

Ob 50-letnici deželne zgodovine

Avtonomija bi morala biti bolj udejanjena

Na dan, ko so se začela proslavljanja 50-letnice sprejetja statuta, s katerim je nastala avtonomna dežela Furlanija Julijska krajina, je ocenila stranka Slovenska skupnost, da bi bilo mogoče bistveno boljše uporabiti deželno avtonomijo in s tem doseči veliko več za celotno deželno prebivalstvo in njeno območje. Poseben poudarek je potreben na varstvo narodnih manjšin, še posebno slovenske, ki predstavlja enega izmed temeljev, če ne celo glavnega, deželne avtonomije. Žal je bilo to varstvo večkrat le deklarirano, zelo malo pa udejanjeno. Kako je z izvajanjem zaščitnega zakona, je vsem znano in poznano. Še posebno pa se pozna v sedanjem trenutku, ko zaradi konca žalostne zgodbe o finančnih prispevkih za leto 2012 lahko ugotovimo, da je sedanja deželna uprava problem podcenjevala in v končnih trenutkih zavrnila vse predlagane rešitve. To pa je pah-

nilo slovenske družstvene ustanove v veliko krizo, ki bo nedvomno pustila posledice. Iz tega lahko ugotovimo, da je deželna avtonomija na področju varstva narodnih in jezikovnih manjšin zabeležila negativen rezultat. Stranka SSK je prepričana, da bi avtonomijo lahko izrabili veliko boljše, a so večkrat prevladovala logike, ki so na deželno politiko vplivale od zunaj in so bile bolj v interesu centralnih sil. Drugače so se ravnali avtonomni pokrajini Bocen in Trento ter avtonomna dežela Dolina Aosta, ki so prav na podlagi upravne avtonomije ustvarili model, ki ima pozitivne učinke na vseh družbenih področjih, v prvi vrsti v gospodarstvu in ovrednotenju lastnega ozemlja z značilnostmi. Deželne volitve, ki bodo letos v aprilu, so spet možnost, da se lahko nudijo prebivalstvu in ozemlju dežele FJK nove perspektive za razvoj. Sicer je kriza še vedno huda in njene posledice so močno

občutene v celi deželi. Vendar ostajajo še moči, da se dogajanje obrne v pozitivno smer. Začenši s pravilnim pristopom k vsem narodnim in jezikovnim komponentam naše deželne stvarnosti, je mogoče statutarni avtonomiji FJK nuditi nove vsebine, ki bodo temelj za prihodnji razvoj. Tega pa se morajo v prvi vrsti zavedati občani in občanke, ko bodo izbirali, komu zaupati u-

pravljane svojega ozemlja v naslednjih petih letih. Slovenska skupnost in njeni predstavniki si to zaupanje gotovo zaslužijo, saj je SSK še edina preostala stranka izpred petdesetih let in ima kot narodna stranka Slovencev v FJK svoje mesto v deželnem zboru. To mora biti za celotno deželno skupnost temeljna dodana vrednost.

Deželno tajništvo SSK

Neljub pripetljaj v deželnem svetu

Deželni svetnik SSK Igor Gabrovec je v svoji glasovalni izjavi med razpravo ob sprejemanju zakona, ki ustanavlja informativno okence za Srbe v Trstu, govoril v slovensščini, kar je sprožilo ihtavo reakcijo kolege iz vrst Berlusconijske stranke Bruna Marinija. “Gabrovec naj govori v italijanščini, drugače ga ne bom poslušal, saj je simultano prevajanje nepotrebno in pravzaprav potrata denarja”, je brez sramu dejal Marini, ki je pravico do posega v slovenskem in furlanskem jeziku označil kot kaprico, ki ne spada v sedanji čas. Svetniku Gabrovcu je solidarnost glasno izrazila levosredinska opozicija. V svoji izjavi je Igor Gabrovec poudaril pomen in zgodovinsko zakoreninjenost srbsko-pravoslavne skupnosti v Trstu. “Zato Srbe ne gre istovetiti kot tujce ali le kot delovno silo, temveč kot pomembno družbeno, kulturno in gospodarsko komponento mesta. Novo okence naj se izoblikuje v prostor, ki naj spodbuja vzajemno spoznavanje, sprejemanje in kulturno bogatenje. Zato odklanjam namig, češ da bo nova služba prispevala k integraciji srbske skupnosti. Srbi so že integrirani v pozitivnem smislu besede, saj so tu že od nekdaj doma. Danes je pa pomembno, da srbskim staroselecem in tudi priseljencem omogočimo, da ohranijo, gojijo in razvijajo lastno kulturo, jezik, tradicije in identiteto. Da bodo njihovi potomci še vedno ponosno Srbi, ne pa le Italijani srbskega porekla”, je še poudaril deželni svetnik Igor Gabrovec, ki je naposled glasoval za sprejetje novega zakona.

IG

Rižarna pri Sv. Soboti / Odprtje razstave o procesu

Proces o Rižarni še bolj pomemben od nürnberškega

Sodni postopek zoper kriminalna dejanja, ki so jih nacistične okupatorske sile zakriville na področju nekdanje Rižarne od septembra 1943 do aprila 1945, se je začel na tržaškem sodišču februarja leta 1976 in se končal aprila istega leta: sklepno obsodbo je potrdilo prizivno sodišče dve leti kasneje.

Dogodek je bil odmeven (tudi z medijskega vidika) zlasti zato, ker je dokončno potrdil zloglasno uničevalno vlogo, ki jo je nacistično koncentracijsko in uničevalno taborišče imelo v okupacijski politiki tedanje Nemčije na območju Jadranskega obmorskega področja; obenem je potrdil nasilno in krvoločno logiko nacističnih sil do partizanskega odpora, Židov, Slovencev in Hrvatov ter do oseb različnih narodnosti, ki niso nikakor sodelovale v protinemških dejavnostih. Kot je v obrambnem govoru dejal odvetnik Sergio Kostoris, eden izmed številnih pravnikov na strani mnogih prič na procesu, je tržaški proces o Rižarni z zgodovinsko-pravnega vidika še bolj pomemben od nürnberškega: zavezniki so nacistom tedaj sodili v kraju, kjer je režim proglasil prve zloglasne zakonske določbe, "tržaški proces pa poteka v kraju, kjer je Mussolini v svojem znanem govoru 18. septembra 1938 proglasil rasistične zakone".

O vseh teh dinamikah prča razstava z naslovom *Priče*, sodniki, občinstvo – Proces o Rižarni pri Sv. Soboti, ki so jo odprli v dvorani na kraju trpljenja v sredo, 30. januarja 2013. Postavitve, ki sta jo s podporo članov Aneda strokovno zasnovala Dunja Nanut in Franco Cecotti, želi poudariti

temeljno državljansko držo številnih prič, italijanskih, slovenskih in hrvaških državljanov, ki so v posegih med procesom obudili spomin na skrajne, tragične dogodke, ki so jih doživeli na svoji koži.

Resnici na ljubo je tržaško sodišče sprožilo sodni postopek šele,

Franco Cecotti, Maria Masau Dan, Dunja Nanut, Roberto Cosolini in Milan Pahor (foto IG)

potem ko je na povabilo nemškega sodstva bilo soudeleženo pri zbiranju pričevanj glede nacistične dejavnosti na območju nemške zasedbe naših krajev. Razstava, ki jo dopolnjuje ličen katalog, pa celovito obravnava sodni postopek in podčrtuje like osrednjih sodnih akterjev procesa. Začenši s sodnikom Sergiom Serbom, ki je sprožil postopek zoper domnevne odgovorne za zločine, in s predsednikom porotnega sodišča Domenicom Maltesejem. Soudeleženih odvetnikov je bilo 30, zastopali so 60 prizadetih strank. Prič je bilo 174: mednje gre uvrstiti preživle in sorodnike umrlih. Svoj doprinos so prispevali tudi zgodovinarji Enzo Collotti, Tone Ferenc, Mario Pahor, Galliano Fogar in Teodor Sala. Sodniki so tedaj sodili odsotno. Sodniki so tedaj sodili odsotno. Sodniki so tedaj sodili odsotno. Sodniki so tedaj sodili odsotno.

tržaškega Einsatzkommando Reinhard in Josephu Oberhauserju (1915-1979), poveljniku uničevalnega taborišča pri Sv. Soboti. Oba sta izhajala iz vrst izvajalcev t. i. Dokončne rešitve, to je programa, ki ga je nacistična Nemčija zasnovala proti Židom in ostalim internirancem. Razsodba pro-

vencev...", nam je še povedal Štoka. Razstava, ki bo v Rižarni na ogled do junija, v nekoliko drugačni obliki pa bo potovala po Italiji, se razpleta preko številnih panojev, na katerih so zbrane besede pričevalcev, veliko je tudi fotografij, ki izhajajo iz številnih arhivov, med temi tudi iz arhiva Albina Bubniča. Bubnič, ki je bil po vojni zaposlen kot novinar na Primorskem dnevniku, je bil med prvimi proučevalci dogodkov v Rižarni. Sestavil je tudi delni seznam žrtev Rižarne, ki naj bi jih na procesu določili v najmanj dva tisoč enot (zgodovinarji in tudi predsednik SSO Štoka pa soglašajo, da število žrtev presega štiri tisoč). In ravno na odprtju razstave je prišel do izraza pomen zgodovinskega spomina in ustanov, ki ga prenašajo na prihodnje generacije. Med njimi je nedvomno tudi arhiv

Zgodovinskega odseka Narodne in študijske knjižnice, ki se sedaj zaradi finančnih okoliščin nahaja v hudi stiski. Odsek je zastopal ravnatelj NŠK Milan Pahor, ki je predlagal, naj bi Albinu Bubniču zaradi njegovega raziskovanja postavili ploščo v prostorih Rižarne. Glede pomena zgodovinskega odseka se je na predstavitvi strinjali Franco Cecotti, ki je posvaril deželno, naj bolje premisli način porazdeljevanja sredstev: "Brez arhivov ni spomina", je dejal Cecotti, ki mu je ob strani stal tržaški župan Roberto Cosolini. "Nestrpnosti se moramo paziti zlasti danes, ko smo v nenaklonjenem gospodarskem trenutku. Podobne okoliščine so namreč nekoč spodbudile ideološko mržnjo in nestrpnost do bližnjega, do drugačnega. Tega danes ne smemo nikakor dovoliti", je dejal tržaški župan.

IG

IG

IG

IG

IG

IG

IG

IG

IG

IG

IG

IG

IG

IG

IG

IG

IG

IG

IG

IG

IG

IG

IG

IG

IG

IG

IG

Obvestila

Društvo Finžgarjev dom vabi v četrtek, 7. februarja, ob 20. uri na tretje predavanje iz ciklusa o odnosih v družini in družbi. Naslov predavanja priljubljena strokovnjakinje za prehrano, Marije Merljak: Hrana za pust in post.

Glasbena matica - šola "Marij Kogoj" vabi na koncert Glasbeniki ob Dnevu slovenske kulture v petek, 8. februarja, ob 18. uri v Narodnem domu v Trstu, ul. Filzi 14. Nastopajo solisti, komorne skupine ter zbor Jacobus Gallus. SKD Barkovlje (ul. Bonafata 6) s pokroviteljstvom ZSKD in Slovenske prosvete vabi v petek, 15. februarja, na predavanje Viktorije Carli "Afrika in jaz": izkušnje o prostovoljnem delu v Afriki, nudenju pomoči in posvojenih otrocih. Začetek ob 20. uri. Vabljeni!

Spomladno in poletno potovanje z *Novim glasom* v letu 2013: Sardinija, 7 dni, od 22. do 28. aprila 2013 (vpisovanje do konca

meseca februarja), in Gruzija, 8 dni na Kavkazu od 20. do 28. junija 2013 (vpisovanje najkasneje do konca meseca marca). Spored in vpisovanje na sedežih Novega glasa v Gorici in Trstu.

Po poklicu sem ekonomist. Z veseljem bi nudila pomoč pri pisarniških delih za začetek tudi po 4 ure. Kličite na tel. 0038641529652.

Po poklicu sem ekonomist. Iščem delo kot pomoč pri pisarniških opravilih. Lahko nekaj ur dnevno, po pogodbi. Kličite na tel. 0038640606915.

Darovi

Za Novi glas daruje S. Ž. 5 evrov. Za Društvo Rojanski Marijin dom darujeta Alma Trobec 30 evrov in Lidija Piščanc 10 evrov.

V spomin na gospo Vero Martelanec por. Globočnik daruje Drago Bajc 100 evrov za Slovensko Vincencijevo konferenco v Trstu.

Dvorana Tripicovich

Nov fim Elisabette Sgarbi o Trstu

V dvorani Tripicovich so v četrtek, 31. januarja 2013, predstavili nov dokumentarni film Elisabette Sgarbi

slovenski prisotnosti v mestu, pisatelj Pina Rovereda, ki razlaga o odnosu, ki ga ima do morja, zgodovinarja Raoula Pupa, ki razč-

Foto IG

Trieste La contesa, ki se vsebinsko tesno povezuje z njenim prejšnjim, ki so ga predstavili na uvodnem večeru Trst film festivala. Gre za ponovno razglabljanje o Trstu in njegovi preteklosti. V primerjavi s filmom *Potovanje gospodične Vile* pa je tokratni film režiserke s slogovnega vidika veliko bolj dokumentaren, v njem se lepota in zapletenost zalivskega mesta razkrivata preko glasu nastopajočih še prej kot v scenski prikupnosti. Sgarbijeva je namreč kot izhodiščno točko svoje pripovedi izbrala delo tržaškega pisatelja Maura Covacicha *Trieste sottosopra*, v katerem avtor pripoveduje o mestu preko besed in zgodb 'navadnih meščanov'. V dokumentarcu pa se ob pričevanjih pristaniških delavcev, prebivalcev zakotnih vasic tržaškega zaledja (Botac), članov gozdarske službe, poletnih gostov barkovljanskega nabrežja in drugih vendarle sliši mnenje prof. Mirana Košute, ki govori o

lenjuje tematiko fojb in povojnega obdobja, politologa Giorgia Rossettija, ki analizira politično težo Trsta po drugi svetovni vojni, in drugih. Film temelji na podobi mesta, ki se izrisuje na podlagi besed preprostih ljudi. Italijansko občinstvo, ki bo film lahko gledalo na državnih televizijski postaji RAI Storia (Sgarbijeva je film posnela po naročilu državne televizije), bo tako odkrilo mesto, ki dobi svojo bivanjsko razsežnost v odmaknjenosti od tradicionalnega vrveža sodobnosti, ker je v njem spomin na preteklost še vedno najboljši (in hkrati cenen) porok za samovšečno nedoraslost. Pred filmom so v dvorani Tripicovich predvajali še krajša spominska pričevanja Prima Rovisa in Borisa Pahorja. Pahor obuja spomin na italijansko-fašistično protislovensko mržnjo. Kaže pa, da ta prizora režiserka ne bo uvrstila v film, ki ga bo predvajala televizija. Res škoda ...

Ivan Mercina, oče slovenskega zvonoslovja Tržaški pritrkovalci obujajo tradicijo

Finžgarjev dom na Opčinah je v petek, 25. januarja 2013, obiskal g. Andrej Vovk na povabilo tržaških pritrkovalcev, ki se od lanskega Peterlinovega festivala bolj redno in povezano zbirajo ter izpopolnjujejo. Prijazen duhovnik iz Vipavske doline, ki od leta 2007 služi v Budanjah, je najboljša oseba za spoznavanje lika Ivana Mercine (Goče 1851-Gorica 1940), prvega in najboljšega slovenskega zvonoslovca, ki je s svojimi deli (*Slovenski pritrkovec: navodilo za pritrkovanje cerkvenih zvonov po številkah, Zvonoznanstvo: zbrani zvonoslovni spisi, Cerkovnikovo opravilo v zvoniku*) še danes temelj

strokovnega znanja na tem področju. Z Vovkom so predelali še uporabno snov o zapisovanju not ter preko cerkvenega kolektarja ugotovili, kdaj in kako naj se pritrkuje.

Mercina je bil doma iz učiteljske družine in tudi sam je postal šolnik, med drugim na Proseku in predvsem v Gorici na deški vadnici ter na ženskem učiteljsku. Imel je iskren stik z mladino in se poseval klavirski glasbi, petju, zborovodstvu. Avstro-ogrski cesar Franc Jožef ga je odlikoval za cesarskega svetnika, upokojil se je leta 1914. Na Gočah so baje pritrkovali na štiri zvonove že v 19. stoletju, tudi Mercina je že od mladih nog hodil na zvonik in

se po prvi svetovni vojni specializiral. Imenovali so ga za goriškega škofijskega kolavdatarja. Bil je pravi borec za kakovostne zvonove in podpiral je strokovnost livarjev (prava zvonovina ima 22% čistega kositra in 78% čistega bakra) ter na zvoniku (izoblikoval je 10 zapovedi za pritrkovalce). Poglobljaj se je v nemško literaturo in se izpopolnjeval. Pisal je v Zborniku svečnikov sv. Pavla (1921-1928) v času, ko so na Ljubljanskem prevladovali slabi, poceni zvonovi iz jeklarn na Jesenicah. Leta 2001 so mu v Gočah ob 150-letnici rojstva postavili spominsko ploščo. Čeprav je večino življenja preživel v Gorici, je pokopan v vasi pod Obeluncem v družinski grobnici. Mercina je še danes prvi in temeljni kamen zvonoslovja na Slovenskem, sledilo mu je delo Ivana Malavašiča v osemdesetih letih, v zadnjem dvajsetletju pa je bogato zapuščino slovenskega pritrkovanja prevzel pedagog in

kolavdator Marko Česen.

G. Vovk je spregovoril o treh sistemih notacije, t. j. zapisovanja not: Mercinov in Malavašičev s številkami in sistem z notnimi črtovjem. Kot strasten pritrkovalac je Vovk dodal, da so toni v zvoniku dani vnaprej, note pa ne morejo pomeniti dolžine tona. Notacija pri pritrkovanju prikazuje le naslednje udarcev s kemblijem na zvon.

Kdaj pa se zvoni? Lokalnih različic je toliko, kolikor je krajev in ljudi. Ob dnevnem, rednem zvonjenju in zvonjenju k maši ima pritrkovanje slovesno funkcijo naznanjanja zapovedanih praznikov, izrednih dogodkov in praznika farnega zavetnika, so pa tudi obdobja, ko naj se ne bi pritrkovalo.

Tržaški pritrkovalci se bodo kmalu spet srečali, da bi stopali po poteh vipavskih kolegov, ki hodijo na "turn" množično, radostno, simfonično.

Jernej Šček

Giampaolo Crepaldi. Pričakali smo ga v veliki dvorani. Po kratkem nagovoru se je odpravil po hodniku do manjše dvorane, kjer je odprl misijsko razstavo. Po stenah in po mizah so bili razstavljeni razni predmeti iz papirja, kartona, tkanine, lesa... Okrasili so jih gostje Doma, ki sodelujejo v likovni delavnici. Izkupiček prodanih predmetov pošlje v misijon tržaške škofije v Keniji. Razstava je bila odprta do 13. decembra. Dne 17.12. so nam otroci pripravili božičnico. V spremstvu učiteljice so nas obiskali učenci šole Trubar-

Kajuh iz Bazovice. Učiteljice so gotovo zelo delavne, iznajdljive in potrpežljive, da jim je uspelo tako dobro pripraviti otroke. Deklamirali in peli so gladko in občuteno. Deklamirali so vsak razred zase, peli pa vsi skupaj. Izbrali so pesmice o zimi in Božiču, v slovenskem in italijanskem jeziku, saj se oba učijo v šoli. Pelj so zelo lepo, tudi bolj zahtevne pesmi. Tudi darilce so nam prinesli: vsakemu gostu so izročili voščilnico, ki so jo sami izdelali. Iz belega, rdečega in srebrnega kartončka so izrezali in zlepili zvezde,

angelčke, srca... in na hrbtno stran napisali voščilo: Vesel Božič. Medtem ko so otroci delili po dvorani voščilnice, je ena od kuharic pripeljala na steklenem vozičku mnogo sladkih dobrot. Naši biskovalci so jih z veseljem sprejeli in se posladkali z njimi. V tistih dneh likovna delavnica ni delovala, ker sta voditeljici pripravljali jaslice, božična drevesca in druge okraske po vsej veliki hiši. Vse je bilo lepo in veselo pisano.

/ dalje
Nada Marelanc

Dom Ieralla na Padričah Praznično vzdušje v decembru in januarju

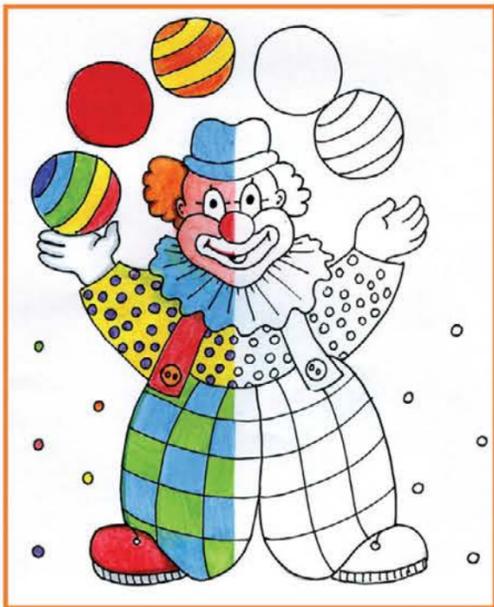
Adventni, božični in novoletni čas je bil v našem Domu raznolik in bogat. Že prva adventna nedelja je bila slovesna: kapela je bila vsa sveža, s primerno velikim napisom na levi strani oltarja, cvetja je bilo malo, sv. maša pa je bila lepa

priprava na advent, čas pričakovanja Božjega prihoda na svet. Popoldne smo že imeli prvi božični koncert; bil je odlični, boljši ne bi mogel biti. Na plakatih je pisalo: Concerto di Natale - della Cappella Tergestina - "Incarnatus" - Direttore Marco Podda - Pi-

Šesta številka otroške revije Pastirček

V družbi šaljivega pusta in resnega posta

Točno kot vselej se je v začetku februarja pojavil Pastirček s svojo šesto številko v letošnjem 67. letniku. Čeprav je februar najkrajši sinček leta, je v njem kar nekaj pomembnih dni. 2. je svečnica ali Jezusovo darovanje v templju, 3. god sv. Blaža, škofa in mučenca, ki je živel 300 let po Kristusu in je priprošnjik pri Bogu pri vseh boleznih v grlu; na ta dan pri mašah podeljujejo Blažev blagoslov grla; 11. februarja je Lurška Mati Božja, ki se je prikazala Bernardki Soubirous v Lurdu. Isti dan je svetovni dan bolnikov. Pepelnica je letos 13. februarja, z njo se začneja štiridesetdnevni post, ki nas bo privedel do največjega krščanskega praznika, Velike noči. Na torek pred pepelnico sredo pa šaljivec pust uganja vsakovrstne norčije. Prav o pustovanju in gozdu pripoveduje zgodbica Marize Perat, ki ji je igrivo ilustracijo prispevala Graziella Zavadlav. Veseli pust kraljuje tudi na dveh straneh, namenjenih najmlajšim bralcem; ti bodo na spodbudo Danile Komjanc pobravali pustne seme in sredi njih narisali še sebe v maski. Dojenčica v zapisu Barbare Rustja in risbici Svetlane Breclj si je kar sama naredila pustno obleko iz starih oblačil, ki jih je našla na podstrešju, kjer je toliko čudovitih stvari. Tudi strip Antonelle Del Bianco ima pustno vsebino: pripoveduje, kako je nastala maska arlekina. Mimo pusta ni mogel niti Pacek; v zmeraj bolj obupni spakendranščini zelo resno ugotavlja, da je v današnji zmedbi še najbolj resna zadeva pust! Da lenuhu ni pomoči, pa razkriva lepa basen Janeza Trdine. O do-

brem sv. Janezu Bosku, ki je skrbel za dečke brez pravega doma, piše Berta Golob v rubriki *Drobci davne zgodovine so za znanje in spomine*. Pastirček ob-

laga, kako sestavljamo pismo, in Berte Golob, ki ob hudomušnih podobah Marjana Mančka pod naslovom *Na obe strani enako piše o tistih slovenskih besedah*, ki se berejo enako z leve proti desni in obratno. *Stopil bom, Gospodje* naslov pesmi Dominika Krta, ki jo bodo otroci lahko prepevali pri veroučnih urah. Paola Bertolini Grudina je v šesto Pastirčkovo številko prispevala tudi rubriko *Halo?*, v kateri v besedi in pisanih ilustracijah predstavlja ocean in njegove skrivnosti. V pričakovanju pomladi se je Pastirček zazrl v rumeni dren, na katerem v jeseni dozorevajo drenulje. Simpatičnega medvedka, ki stoji na dveh šapah, bodo otroci lahko z malo dobre volje in potrpežljivosti izdelali po navodilih Tatjane Ban. Čeprav zima se

pomenljivih pregovorih o knjigi spregovori o knjigi vseh knjig Sv. pismu. O tem je govor tudi v rubriki, ki jo v obliki križanke pripravlja in ilustrira Paola Bertolini Grudina. Na pisanje oz. na jezikovne posebnosti pa se nanašata zapisa Neže Rot, ki ob ilustraciji Danile Komjanc raz-

kaže svoje ostre zobe, se stric Maks neustrašno odpravlja na ogled raznih bližnjih zanimivosti. Svoje drage pohajčke je tokrat peljal na Pliskovico in na Pliskino učno pot z markacijo, ovčko Plisko. Na poti so si ogledali marsikaj, tudi zanimive pastirske hiške. V Pliskovici so videli cerkev sv. Tomaža, ob njej pa razpadajočo šolo, v kateri je nekaj let preživel pesnik Srečko Kosovel. V februarški številki Pastirčka so še recept čokoladne salame, družabne igrice, ki jih je zbrala Hema in ilustrirala Polona Koscec, rubrika *Kar lepo po vrsti*, pa še lepe strani Pastirčkove pošte, prepolne krasnih risbic in zapisov različnih vsebin, ter velika barvna fotografija učencev petega razreda OŠ Petra Butkoviča iz Sovodenj ob jaslicah, ki so jih izdelali iz lepenke z mentoricama Alenko Radetič in Katjo Batistič. Z njimi so se uvrstili na drugo mesto v kategoriji otrok na razstavi v Centru Margotti v Gorici, kjer je bilo razstavljenih 170 jaslic. **JK**

Najpevec drug vam srečo popisuje Potičnica in klobasnica

Vestni Janez, ki duše pase tudi na Blejskem otoku, je razmišljal, kaj naj bi še božjemu ljudstvu ponudil, ko pride na otok in pocinglja z zvončkom želja. Sam je tudi nekoč pocingljal pred mašo in šinila mu je misel: "Zakaj ne bi ponujali na otoku potico – pravo domačo potico, takšno, kot jo je znala peči stara mama v krušni peči"? Ideja je bila sprejeta in sedaj je tam na Blejskem otoku potičnica, kjer dobite vse vrste potic. Sicer pa malokdo ve, da je potica, tako pripravljena, kot jo poznamo mi Slovenci po starih receptih – naša slovenska specialiteta. Od nas so jo sprejeli Nemci in zato tudi oni pišejo Potiza. Moj dobri znanec – kmet izpod Porezna, ki me vsako leto po Sv. treh kraljih obišče in med drugim prinese tudi steklenico kačje slinice, ki ji Slovenci pravijo hruškovec, ker pa je skušana iz hrušk, ki se imenujejo tepke, mi da

vsako leto takšno pripombo: "To je tepkovec – za tepce"! To njegovo pripombo upoštevam in te kačje slinice so deležni samo tisti, ki spadajo v to kategorijo obiskovalcev. V pogovoru pa je imel na blejsko potičnico kar nekaj pripomb. Zastavil mi je vprašanje: "Pa veste, zakaj je tam na Blejskem otoku potičnica?" "Seveda vem! – Da prodajajo pristno slovensko potico"! "Kje neki! Tam bi morala biti klobasnica, da bi prodajali pristne kranjske klobase. Te so tipične za Kranjsko, čeprav si jih Avstrijci lastijo, da so njihove, ne pa potica. Ja, pa veste, zakaj ni tam klobasnice?" "Ne, ne vem!" "Preprosto zato, ker bi naokoli dišalo, ko bi jih pekli, in bi Črtomir in Bogomila imela skušnjava. Sicer pa, ali ste vi sploh prebrali Prešernov Krst pri Savici?" "Seveda ga poznam, pa še dobršen del ga znam na pamet!" In sem mu začel recitirati. "Čudovito"! pravi prebrisani kmet, "pa se vam zatakne prav tam, kjer je najvažnejše! Pa mislite vi, da je tista ljubezen med Črto-

Miligoj Dominko (1932-2010), Črtomir in Bogomila iz cikla upodobitev Krst pri Savici

selih dni število /... od čede, žita in prvine sadja; ko bliža z njimi se devici mladi, / zadene ga, ko se je najmanj nad'ja, / iz nje oči v srce ljubezni strela, / plamen neogasljen je v njem vnela ... Kot zarja, ki jasen dan obeta, zaručeni podoba njena blede, in v tvoji roki roka nje ostane / zdržana ji od moči neznane ... Najpevec drug vam srečo popisuje, / ko celo leto je cvetla obema: / kak' Črtomir osredek obiskuje, / ki ni, ko meni, mu veselje tuje, / ki srečna ga ljubezen v prsih vnema, / pijanost njuno, ki tak' hitro mine, / pregnana od ločitve bolečine ... Kak težka, bridka ura je slovesa! / Stojte polih jima kaplje vroče, / objeta sta, ko bi bila telesa / en'ga, spuščati žnabelj žnablja noče; / si z lev'ga oča, desnega očesa / jok briše, ki ga skriti ni mogoče ..." "Verzi so verzi! Seveda se iz njih da marsikaj izluščiti. Sicer pa je v poeziji dobro, da je tudi vsaj nekaj erotike, kam pa pridemo, če te ni"! "Ja, ja, gospod, tu je je kar nekaj, še zlasti tam, ko pravi

Prešeren, da Črtomir osredek obiskuje. To je vzrok, zakaj nekateri slavisti v naših slovenskih cerkvenih gimnazijah bežno preletijo Prešernov Krst, češ da z njim ne bi kvarili dijakov, ti pa o tem itak več vedo kot oni. Prešeren je v Krstu povedal jasno in glasno, kaj je bilo in česa ni bilo med Črtomirjem in Bogomilo. Bilo je to, kar pride, ko se srce vžge, in tako je, tako razmišljamo mi kmetje. Ne zanima me oni cerkveni princ, ki ima v grbu največje možno število čofov, ko je govoril o ljubezni med Črtomirjem in Bogomilo. On lahko govori, kar hoče, tu pa je črno na belem, ko se on sklicuje na Črtomirja in Bogomilo.

Miligoj Dominko (1932-2010), Črtomir in Bogomila iz cikla upodobitev Krst pri Savici

Prešeren je jasno in glasno popisnil tisti ljubezenski ogenj, ko se vžge v goreči plamen in potem je, kot vedno je ... tako mislimo mi kmetje z našo kmečko pametjo ...!" Drugo leto bom pred prazniki zaklenil svojo rezidenco in šel "na špancir", da ne bi imel zopet problemov, kaj je bilo in česa ni bilo, pa, kaj je kdo rekel, da ne bi kaj bilo, ker, če se kdo sklicuje na Prešerna in na Črtomirja in Bogomilo, se da sklepati, da je bilo ... Znanicu Janezu, ki na Bledu duše gor v nebesa vodi, pa bom svetoval, naj na Blejskem otoku takoj odpre klobasnico! Neki nedeljski popoldan pa bom sam tam pekli klobase in na ta žur povabil vse svoje goriske kulturnike, da bomo na Blejskem otoku složno doživeli Črtomirja in Bogomilo. Primaknil bom še tisti "tapravi" teran, ki ga ima Školjčeva Pepa na Krasu, če bi ga nesla na kakšno vinsko razstavo, bi dobil najvišje priznanje. Tega pa ne dela, ker ga prej spijemo!

Ambrož Kodelja

Potovanje po skrivnostih vesolja Domišljijo vzbujajoči asteroidi

Naše Osončje ni poseljeno le s planeti in njihovimi lunami. Pomemben del populacije teles, ki krožijo pod gravitacijskim vplivom Sonca, so asteroidi, ki že veliko časa burijo domišljijo napovedovalcev naravnih katastrof in filmskih režiserjev. Največ jih najdemo v tako imenovanem asteroidnem pasu, ki se nahaja med Marsovo in Jupitrovo orbito. Ti so od Sonca oddaljeni od 1,7 do 4-krat več kot Zemlja. Prvega in največjega, Ceres, s premerom okrog 1000 km, je odkril Giuseppe Piazzi leta 1801. Takrat so na tem območju iskali manjkajoči planet, katerega obstoj so predpostavljale tedanje domneve. Namesto enega velikega telesa so začeli odkrivati množico majhnih objektov. Do danes jih je znanih okrog 400.000, vseh skupaj pa bi jih lahko bilo okrog milijarde. Temu ma-

terialu se ob nastanku Sončnega sistema ni uspelo združiti v enotno telo zaradi močnega gravitacijskega vpliva Jupitra in v manjši meri vpliva drugih planetov. Znatno število asteroidov se giblje tudi na Jupitrovi tirnici in jih imenujemo Trojanci. Ti se nahajajo v planetovih Lagrangeovih točkah 60° pred njim in po njem. Ujeti so v stabilnih orbitah, saj je tam gravitacijska privlačnost Sonca izenačena z Jupitrovo. Asteroide delimo v tri skupine glede na njihovo sestavo. Največ, okrog 75%, je karbonatnih, te označujemo s črko C. Manj pa je silikatnih (S) in kovinskih (M). Največja asteroida, Ceres in Vesta, sta skoraj okrogle oblike, vsi ostali so nepravilnih oblik, ker je njihova gravitacija prešibka, da bi jih oblikovala v krogle. Zaradi njihovega velikega šte-

vila v relativno majhnem prostoru in zaradi medsebojne bližine so trki med asteroidi pogosti. Izid trka je odvisen od velikosti vpadnega telesa. Če je to majhno, pusti za sabo le krater. Večji lahko povzročijo razpad asteroida, ki se kasneje zopet združi zaradi medsebojne gravitacije nastalega kamena. Taki skupki so med seboj šibko vezani. Na njih se lahko kasneje nabere prah in od daleč se zdi, kakor da je telo trdno. Pri najhujših trkih pa se asteroid razleti na kose, ki imajo dovolj hitrosti, da se ne sesedejo več skupaj in samostojno krožijo okrog Sonca. Odkrivanje asteroidov se nadaljuje še danes. S tem se ukvarjajo poklicni in ljubiteljski observatoriji tudi v Sloveniji in Italiji. To delo je predvsem pomembno zaradi nadziranja asteroidov posebne skupine z imenom NEO (Near Earth Object). Kratica označuje telesa, ki se približajo zemeljski orbiti ali jo sekajo in predstavljajo morebitno nevarnost za naš planet. Zemljino in Marsovo orbito na primer sekata asteroida Apollo in Icarus. Zelo se nam približa Eros, o katerem

domnevajo, da se bo v prihodnjem milijonu let zaletel v Mars ali Zemljo. Kljub tej nevarnosti pa danes ni razlogov za skrb, saj ugotovitve opazovanj astronomov po celem svetu ne poročajo o nobeni nevarnosti za bližnjo prihodnost. Poleg tega bi z izračunom orbit nevarnih teles njihove na-

trenutka ne bo imela prednosti pred razvojem vojaških tehnologij. Eros je tudi prvi asteroid, okrog katerega je krožila kaka sonda. Najprej so ga opazovali le z radarji in infrardečimi teleskopi, leta 2000 pa so okrog njega utirili sondo, ki je po enem letu pristala na njem. Njegovo po-

Zemljino površje. Asteroid Ida je prav tako doživel obisk vesoljske sonde, ki je letela mimo njega. Takrat so celo odkrili, da ima Ida tudi svojo malo luno. To je 1,6 km veliko telo z imenom Dactyl, ki kroži 90 km proč od asteroida, velikega 60 km. Drugi največji asteroid, Vesta, je najsvetlejši od vseh asteroidov in je viden s prostim očesom. Njena oblika ni popolnoma okrogla, ker je doživela v preteklosti trk z drugim telesom, ki je pustilo na površini krater, velik skoraj toliko kot sam asteroid. S pomočjo vesoljskega teleskopa so naredili njen tridimenzionalni model. Zanimivo je, da je njena notranjost razdeljena v plasti tako kot planeti, saj je bila ob nastanku staljena in so težji elementi poniknili v notranjost, preden se je v celoti ohladila. Nekateri drobci, ki izvirajo iz Veste, pa so popadali tudi na Zemljo in so podobni lavi, ki bruha iz ognjenikov na Havajih. Znanstveniki ocenjujejo, da je 6% meteoritov, ki so v zadnjem obdobju padli na Zemljo, po sestavi podobni Vesti.

Andrej Brešan

Asteroid Ida s svojo luno

mene ugotovili že veliko časa, preden bi se ti uresničili. Z razvojem vesoljske tehnologije lahko v prihodnosti računamo tudi na zaščito iz vesolja. Ta žal ni še razvita, saj do zadnjega

vršje je polno kraterjev, ponekod so nekaj metrov visoke peščine, ki so nastale, ko je prah zdrsnil po pobočju v dolino. Eros je ena sama velika skala in ima enako gostoto kot

Slovenska vlada deluje

Ob premajhni podpori v parlamentu so sicer ogrožene nekatere reforme

Politika, sicer z ostro ločeno razdeljena na t. i. levi in na t. i. desni pol javnega prizorišča, sedaj pogojuje ali pa podbujava vse, kar se bistvenega dogaja v Sloveniji. Dogodki se prehitvevajo, javna občila jih različno tolmačijo, odvisno od tega, čigav glasnik so, vse, kar se dogaja, pa naj bi kazalo na visoko raven demokracije v naši družbi in državi. V splošni zmedeni in pretresih, ki jih povzročajo resnice, ki jih del politike sproti razglašajo in dokazuje, drugi, ideološko in politično nasprotni del, pa enako vztrajno zanikuje, ali pa jih razglašajo za začetek državljske vojne, časnikar, kljub izkušnjam, težko ugotavlja tisto, kar je dokazljivo, prikazano in potrjeno na družbenem in političnem prizorišču te države. No, dokazano je, da se predsednik Slovenije Borut Pahor sestaja s predstavniki parlamentarnih strank in jih prepričuje o nujnosti dogovora, kako premagati krizo in ustvariti višjo raven kulture in omike v političnem besednjaku. Dokazano je tudi, da vlada Janeza Janše deluje, vendar je zaradi ostavke nekaterih koalicijskih partnerjev oslabiljena, kar je opomnilo opozicijo, da poizkuša ovirati ali preprečiti izvajanje že sprejetih reform ali pa jih celo razveljaviti. Mišljeni sta zlasti dve reformi:

tista o slovenskem državnem holdingu, ki določa sistem upravljanja državnega premoženja, in reforma oz. zakon o sanaciji bančnega ustroja. Za oblikovanje nove vlade, ki naj bi sedanjo vlado in zlasti Janeza Janšo čim prej odstranila z oblasti in iz politike, si najbolj prizadeva poslanka Pozitivne Slovenije Alenka Bratušek. Velja za namestnico Zorana Jankoviča, ki je zaradi obremenjujočega poročila Komisije za preprečevanje korupcije "zamrznil" funkcijo predsednika stranke Pozitivna Slovenija. Res pa je, kar so slovenski dnevni časniki, nacionalna Radio in Televizija in največja komercialna televizija zamolčali: da sta odhajajoča ministra Državljskega lista v pismih predsedniku vlade Janezu Janši izrekla priznanje za njegove napore in uspehe. Nekdanji minister za pravosodje in javno upravo dr. Senko Pličanič se je Janezu Janši zahvalil za "odlično sodelovanje" in dodal "v veliko čast mi je bilo, da sem lahko v tem letu delal s teboj. Kot politika in človeka te zelo spoštujem in ti želim vse dobro". Javna občila, ki so razglaševala resnic levega

politničnega območja, so tudi zamolčala, da je Upravno sodišče v Ljubljani začelo obravnavati pritožbo Janeza Janše zoper poročilo Komisije za preprečevanje korupcije. Odločilo bo o vsebini poročila kot tudi o postopkih Komisije, kar zadeva predsednika vlade Janeza Janšo. Osu-

pozval, naj v vsakdanji govorici ne uporabljajo besed in izrazov, ki sodijo v sovražni govor. Sicer iskreno upa, da je bil napis delo posameznika, ki je izgubil razsodnost. "Vseeno pa ne smemo spregledati, da na raznih forumih in spletnih straneh lahko naletimo na podobne izpade in grožnje proti kristjanom in Cerki".

K odsevom in prikazom sedanjih razmer v Sloveniji je sodila javna tribuna z naslovom *Kultura sredi razpada vrednot*, ki jo je v ljubljanskem Cankarjevem domu priredilo Društvo slovenskih pisateljev. Potekala je v razburljivem in polemičnem vzdušju, udeleženci, ki so predstavljali kar sedemdeset različnih skupin in organiza-

cij civilne družbe, pa so potrdili prevladujoči tezi, mnenju o politični podobi Slovenije. To je trditelj dr. Franceta Bučarja, staroste slovenske politike in pomembne osebnosti v obdobju osamosvajanja, "da zdaj v Sloveniji nimamo ne parlamentarnega sistema in ne demokracije". Sociologinja in političarka Spomenka Hribar

pa je na tribuni v Cankarjevem politična opcija pravi in edini naslednik boljše države v Sloveniji". V petek, 8. februarja, ki je v Sloveniji kulturni praznik v spomin na pesnika Franceta Prešerna, bosta na Kongresnem trgu v Ljubljani skoraj hkrati potekala dva javna shoda. Prireditelja sta civilnodružbena organizacija Zbor za republiko in skupina, ki bo izvedla t. i. tretje vseljudsko vstajo. Za vse, kar naj bi se dogajalo na obeh prizoriščih, naj bi bil glavni povod in razlog Janez Janša. Zbor za republiko predsednika vlade podpira v njegovem delovanju v sedanji vseobsegajoči krizi, zato predsednik te organizacije, dr. Lovro Šturm, na jutrišnji shod vabi vse, "ki dobro v srcu mislijo". Snovalci in organizatorji t. i. tretje vseljudske vstaje pa menijo drugače, saj Janeza Janšo in njegovo politiko razglašajo za zlo, za največjega krivca vseh težav in krize, ki tarejo Slovenijo. Mnogi s tesnobo in bojaznijo pričakujejo jutrišnja javna shoda, ali natančneje enega shoda in t. i. tretje vseljudske vstaje. Bojijo se namreč, da bi se dogodka sprevelja v fizična obračunavanja ali celo spopade med udeleženci različnih prepričan in ciljev. Zaradi take možnosti je zaskrbljen tudi državni poglavar Borut Pahor. Veliko zanimanje javnosti je vzbudil intervju soproge predsednika vlade, dr. Urške Bačovnik-Janša, objavljen v novi številki družinske revije Jana. Govorila je o gonji, ki jo zoper njo, moža in tudi poldruge leto starega sina sistematično in zlobno vodijo posamezni časnikarji in nekatera javna občila. Časnikarki je poka-

zala sina med igranjem, ki družini predstavlja in pomeni veliko srečo, potem pa izrazila osuplost zaradi trditve o smrti sina, kar naj bi povzročil prevelik odmerek pomirjeval. Janševa soproga je dejala, "da bi od časnikarja dnevnika Delo Dejana Karbe, ki je na policiji poizvedoval, zakaj ne preiskujejo umora najinega otroka, kot mamica, pa tudi zdravnica, pričakovala vsaj zelo iskreno in globoko opravičilo. Začutila sem, da v vseh teh zgodbah sploh ne gre več zame, za našo družino, za sina, ampak za globoko potrebo ljudi, ki te zgodbe ustvarjajo in širijo, da izbruhajo svoje sovraštvo, ker z njim očitno ne morejo več živeti. Najino življenje je daleč od blišča in bahavosti. Najini prijatelji se čudijo, kako vse to zmoreva, od kod Janezu toliko energije in predanosti Sloveniji, da dela cele dneve in noči, ob vsem tem pa nosi izjemno veliko odgovornost".

Pogovor z Janševro soprogo je vzbudil veliko zanimanje javnosti, tako da je bila celotna naklada nove številke revije Jana v enem dnevu razprodana. Nekakšen obliž na rane in bolečine, ki jih povzročajo zapleti in kriza v Sloveniji, lahko pomeni izvolitev Vlaste Nussdorfer, dolgoletne državne tožilke in humanitarne delavke, za novo varuhinjo človekovih pravic. Za izvolitev je potrebovala 60 poslanskih glasov, prejela pa jih je 82. Njeno izvolitev je predlagal predsednik Slovenije Borut Pahor. Po izvolitvi je povedala, da so se nanjo pred dnevi že obrnili ljudje, ki jih vznemirjajo in motijo napadi na verujoče.

Marijan Drobež

Alenka Bratušek

plost, zgražanje, obsodbo, pa tudi zaskrbljenost v vsej Sloveniji je povzročil grafit z velikim in močno poudarjenim napisom *Kristjani-klali smo vas 1945-klali vas bomo 2013*, ki so ga 1. februarja zjutraj odkrile prodajalke trgovine na Zaloški cesti v Ljubljani. Ljubljanski nadškof in metropolit dr. Anton Stres je ljudi

milijonov evrov. Posebej skrb vzbujajoči so tudi podatki o tem, koliko slabih kreditov ima vsaka od omenjenih treh bank. Slabi krediti so tisti, za katere dolžnik zamuja s plačilom 90 ali več dni (ter imajo boniteto D oz. E). Celoten slovenski bančni sistem ima za 7,1 milijarde slabih kreditov: samo v NLB jih lahko najdemo za 2,09 milijarde evrov. V NKBM je takih kreditov za 611 milijonov evrov, v Abanki pa za 713 milijonov evrov. Pri tem je treba seveda nekaj pojasniti: izraz "slabi krediti" se ne pomeni, da banka upnika denarja iz teh kreditov ne bo dobila povrnjenih. Drži pa, da je v sedanjem stanju slovenskega gospodarstva velika verjetnost, da teh posojil dolžnik ne bo mogel povrniti, vsaj v celoti ne.

O izjemni resnosti sedanjega stanja pa pričajo še nekateri podatki, ki so še realnejši kazalci o verjetnosti, da se krediti (ne) povrnejo bankam upnikom. Te podatke nam ponuja seznam 50 največjih dolžnikov s slabimi krediti za vsako od treh velikih bank: v NLB je med 50 največjimi dolžniki s slabimi krediti 25 podjetij že v stečaju. V NKBM je med prvimi 50 "slabimi dolžniki"

kar 29 stečajnikov, med dolžniki Abanke pa je tovrstnih podjetij v stečaju 21. Če zadevo omejimo samo na 10 največjih dolžnikov s slabimi terjatvami, je stanje tako: med dolžniki NLB je kar 7 stečajnikov, pri NKBM je stečajnikov 8, v Abanki pa "samo" 3. In to zelo jasno nakazuje tragiko stanja med slovenskimi bankami.

Največji dolžniki - gradbeniki
Iz objavljene tabele je najbolj očitno, kdo so "najhujši" dolžniki. Neki skupni imenovalec sicer lahko najdemo: najboljši grad-

lematični dolžniki so vsekakor gradbena podjetja. Propadli velikani SCT ima samo pri NLB za 187 milijonov evrov kredita. Primorje ima pri vseh treh bankah skupno za 180 milijonov evrov posojila, Vegrad in njo povezan Vegrad AM (spet) samo pri NLB za 130 milijonov evrov dolga. To je bil veliki trojček slovenskega gospodarstva, ki je po neuspešnih projektih menedžerskih prevzemov lastnikov (Ivan Zidar, Hilda Tovšak in Dušan Črnigoj), v dobrih dveh letih povsem propadel. Med večjimi dolžniki na področju gradbenih podjetij najdemo še enega starega znanca, podjetje Energoplan iz Ljubljane, ki je pri NLB in Abanki skupaj nabral za 77 milijonov evrov dolgov. Energoplan je temeljno podjetje v zgodbi Stožic, saj je ustanovitelj in 37,5 odstotni lastnik podjetja Grep, ki gradi celoten stožiški kompleks. Velika večina dolgov, ki si jih je Energoplan nabral, gre prav na račun (še nedokončanega) stožiškega projekta. Poleg gradbincev ne moremo mimo še enega velikega dolžniškega akterja, holdinga Zvon 1, ki simbolizira vse napačne investicije mariborske nadškofije v prejšnjih letih: pri treh bankah ima skupno 184 milijonov evrov posojil. In pri teh napačnih investicijah je bila še najhujša tista v operaterja T-2, ki je danes prav tako med najhujšimi dolžniki s skupno približno 100 milijonov evrov dolgov samo do NLB in NKBM.

Razširjena lestvica
Pozornost pa gre posvetiti še eni lestvici, ki je spodnja tabela sicer ne zajema in ki vključuje tudi podjetja, katerih krediti so ocenjeni za odtenek bolje. Tukaj najdemo tista podjetja, ki so se jih država in ostali upniki odločili rešiti ali pa vsaj začasno še pustiti pri življenju. Govorimo prav tako o velikanih, ki so bili v večini primerov žrtve menedžerskih prevzemov. Največ dolgov med njimi ima Merkur, ki ima do vseh bank skupno 285,3 milijonov evrov dolgov (!): zgodba nakeleskega velikana je vezana na

poskus prevzema s strani Bineta Kordeža, ki je bil za to tudi obsojen. Na drugem mestu je z 235 milijoni evrov dolgov kranjska Sava, ki je v času Kordeževega prevzemanja hotela pristaviti piskrček, a se je zadeva izjalovila. Tukaj so še Pivovarna Laško (Boško Šrot, za kratek čas celo Pierpaolo Cerani) s 181,3 milijona evrov kredita (skupno pri vseh bankah), Rigelnikov ACH (126 milijonov), že omenjeni T-2 (124,9 milijonov evrov), prav tako že omenjeni Grep (113 mili-

jonov). Sedmo mesto po velikosti kreditov zaseda novogoriški Hit (112 milijonov evrov). Še bi lahko nadaljevali, a verjetno je tega mučnega branja dovolj. In še nekaj, tri omenjene banke (NLB, NKBM, Abanka) so v večinski ali precejšnji državni lasti. Denar za neracionalno kreditiranje podjetij je posledično v veliki meri prišel iz žepov davkoplačevalcev, ki so v zadnjih 20 letih NLB in NKBM že kar nekajkrat dokapitalizirali.

Andrej Černič

Podatki o slabih kreditih slovenskih bank

Kako lahko je uničevati gospodarstvo!

Koliko so posamezna podjetja dolžna in kateri krediti so bili najbolj neracionalno podeljeni, je že zdavnaj jasno. Tokrat pa so na dan prišle resnične številke in prava imena vseh nediscipliniranih dolžnikov. Na dan sta prišli dve temeljni poročili, na podlagi katerih se je slovenska vlada odločila za reševanje bančnega sistema s t. i. slabo banko. Prvo je poročilo Banke Slovenije, naslovljeno Stanje v slovenskem bančnem sistemu, ki je nastalo lani spomladi. Drugo pa je skrbni pregled kreditov, ki jih je v zadnjih letih odobrila NLB: ta skrbni pregled nad 90 odstotki kreditov največje slovenske banke je opravila agencija ERC. O teh dveh dokumentih je tekla beseda že v poletnih mesecih, ko se je problem bank prvič postavil zelo resno tudi pred evropsko javnostjo. Ko danes vladna koalicija spominja na Titanic in sta pod vprašajem tako projekt slabe banke kot slovenskega državnega holdinga, je vprašanje teh kreditov, ki dušijo slovenski bančni sistem, še kako aktualno. Pa poglejmo nekaj številke.

Banke in njihove slabe terjatve
Banke Slovenije v svojem poročilu pojasnjuje, da je portfelj vseh bank sestavljen iz približno 18 milijard evrov kreditov nefinančnim družbam, ali, da bomo jasnejši, podjetjem. Ob tem je še 9

milijard evrov posojil gospodinjstvom, 8 milijard evrov pa je vlog v vrednostne papirje. Najpogostejši pojav zadnjih let, ki je prizadel bančne terjatve do podjetij, pa tudi do gospodinjstev, je bila plačilna nedisciplina. Zaradi izrazitih kriznih razmer podjetja, ki so jim bili dodeljeni nesorazmerno visoki krediti, niso odplačevala obrokov, mnoga so postala plačilno nesposobna in šla v stečaj. Zaradi tega so morale banke vse pogostejše svoje terjatve preprosto

Pogled v 10 največjih terjatev bank do komitentov z zamudami nad 90 dni ali z boniteto D in E po stanju na dan 31. 5. 2012 (v milijonih evrov)

	Abanka Vipa	NKBM	NLB
Zvona 1 holding*	56,2	Primorje*	49,2
Merkur	44,9	MTB*	36,7
CM Celje	29,6	Alpos*	29
Goričane, d.d.	29,2	CPM*	28,8
Primorje*	28,8	T-2	22,7
Vipa d.d.	28,4	MIP*	16,7
Energoplan	24,3	Stavbar gradnje*	16,5
Cimos	21,8	Savski breg	15,4
Kraški zidar	18,8	Konstruktor invest*	12,9
Sk. Viator&Vektor*	18,5	Zvon 1 holding*	12,4
		Vegrad*	47,6

Vir: Poročila banke Slovenije, Stanje v slovenskem bančnem sistemu

* - podjetje je v stečaju

** - podjetje je v likvidaciji

Za vedno je odšel Danilo Kocjančič

V 64. letu starosti je umrl slovenski skladatelj, kitarist in pevec Danilo Kocjančič. Danilo Kocjančič, Koprčan, se je, kot so pred dnevi poročali pri Slovenskih novicah, zadnjih nekaj tednov boril z rakom na limfnih žlezah. Kocjančič je v 60. letih 20. stoletja ustanovil skupino Kameleoni, pozneje pa še zasedbe Boomerang, Labirint, Prizma, Bazar in Halo. Ustvaril je številne uspešnice, med drugim Portorož 1905, Dober dan in Amerika, ki so doživele več priredb. Pisal je skladbe tudi za druge izvajalce zabavne glasbe in doživljal uspehe na številnih festivalih.

Še posebej plodno je bilo Danilovo sodelovanje s prijateljem in tekstopisecm Dragom Mistlejem - Mefom. "Skladba Senca, ki sta jo napisala za skupino Prizma, je ena najlepših slovenskih balad vseh časov", je nekoč zapisal glasbeni urednik Dragan Bulič. Pesem so v različnih priredbah zapeli številni slovenski pevci. Nazadnje sta to storila pretekli četrtlet Tinkara Kovač in Rudi Bučar na skupnem koncertu v Koprku, ko sta se na ganljiv način poklonila prijatelju Danilu Kocjančiču. Kot poseben gost je svoje minute preigravanja prvic v svoji bogati karieri na lanskem odru Rocka Otočca doživel tudi Kocjančič, ki je prejel priznanje za zasluge. "Zame je bil že velik poklon, da so me sploh povabili na takšno prireditev, kot je Rock Otočec. Ampak jaz sem med drugim napisal tudi nekaj rockerskih komadov, s tem da jih nikoli nisem pel ali izvajal, ampak so to počeli razni pevci. Zdej pa sem odločil, da bi ta opus zaigrala še jaz in moj bobnar, ki je bil z mano pri Prizmi - vsak polovico pesmi", je takrat povedal za MMC. "Zadnje čase slovenska glasbena scena producira precej dobro glasbo - v raznoraznih žanrih. Kvaliteta je šla gor in jaz sem zelo zadovoljen", je še pokomentiral sedanjo slovensko glasbo.

Kljub vsesplošni svetovni krizi

Lani več kot milijarda mednarodnih turistov

Britanska turistka, ki je sredi decembra obiskala Madrid, je bila simbolično sprejeta kot milijardni mednarodni turist v letu 2012. Po podatkih Svetovne turistične organizacije (UNWTO) je to prvo leto, ko je bila presežena meja ene milijarde turistov. Ob tem je organizacija turiste povabila, naj razmišljajo in predvsem kupujejo lokalno. Britansko turistko Dale Sheppard-Floyd so v znamenitem španskem muzeju Museo del Prado sprejeli španski turistični minister Jose Manuel Soria, generalni sekretar UNWTO Taleb Rifai in madridski župan Ana Botella. Dogodek je bil del kampanje, poimenovane *Milijarda turistov: milijarda priložnosti*.

Namen slovesnega sprejema je bil predvsem spomniti, da lahko turizem ustvarja priložnosti za rast in razvoj po vsem svetu. Rifai je tako poudaril, da bo Sheppard-Floydova v treh dneh, ki jih bo prebila v španski prestolnici, "izkusila novo kulturo, spoznala

novi ljudi, podpirala domače gospodarstvo in pomagala ohranjati delovna mesta natakraj, turističnih vodičev in številnih drugih, ki delajo v turizmu".

Zanemarljiv pa ni niti njen vpliv na preostale dele gospodarstva, ki so s turizmom povezani posredno, kot so na primer javni prevoz,

proizvodnja hrane in trgovina. "Če ta vpliv pomnožimo z eno milijardo, začnemo razumevati velikanski pomen dosege tega

mejnika", je poudaril Rifai. Celotna kampanja *Milijarda turistov: milijarda priložnosti* je bila namenjena pozivanju turistov, naj ob svojih potovanjih v tujino pomagajo k razvoju z vsakim najmanjšim dejanjem. Med njimi so nakupi domačih spominkov, domače hrane in najema domačih turističnih vodičev.

Po navedbah UNWTO je v turistični panogi v svetu ustvarjeno vsako 12. delovno mesto ter 30 odstotkov vsega svetovnega izvoza storitev. Leto 1950 je svet zabeležil 25 milijonov potovanj, leta 1990 435 milijonov, letos pa prvič več kot milijardo. Organizacija še napoveduje, da bo do leta 2020 število

turistov letno doseglo 1,8 milijarde, takrat pa bo v potovalnem in turističnem sektorju zaposlena vsaka deseta oseba.

S 7. strani

Drobcu absurda ...

V zaodrju je igralcem pomagala prizadevna Katja Dorni, "factotum skupine", kot šepetalka in "upravljalca" strukture, na kateri sedi Didaskalija. Dramaturško natančno razčlenjeno

razpeta posebna mrežasta zavesa, til, ki ustvarja enkratno sliko, ko zažarijo luči za njo in se dejanje ustavi ob t. i. "flash trenutkih". Scenografska posebnost, ki je na ljubiteljskih odrih nismo še zabeležili, je ze-

Kazimir Černic, Nikol Dorni, Marinka Černic in Lucrezia Bogaró

in mizanscensko do potankosti izbrušeno uprizoritev, ki traja dobrih petdeset minut, a ponuja ničkoliko gledališkega užitka, odlikujejo odlična vizualna podoba in pazljivo izbrani kostumi v domiselni črno-beli dikromiji, ki jo povzema pod - ogromna, optično varljiva šahovnica. Na dokaj asketskem, elegantno zamišljenem prizorišču, po želji scenografke Jasmin Kovic, stojijo trije okvirji, nanašajoči se na komične tehnike, ki jih uporablja Campanile. V okvirjih so nastopajoči liki oz. slike-predstave, ki jih igralec ima o njih; ti pa niso to, kar se zdijo, da so. So namreč "negacije samih sebe"! V ozadju odra je

lo visoka jeklena "struktura", prekrita z belim blagom, vrhu katere je do pasu vidna Didaskalija, ki "opisuje" dogajanje, medtem ko se "vozi" po trač-

nicah z ene strani odra na drugo. Pri odbiranju in šivanju čudovito usklajenih kostumov ter pri reševanju tehničnih zagonek so se izjemno izkazali Snežica Černic, Irene Grusovin, Janez Terpin, Marko Lutman, Jan Leopoli - tudi režiser trailerja -, Hijacint Jussa, Evgen Komjanc, Niko Di Battista. Glasbene strune pa sta, poleg nekaterih že omenjenih, strokovno razmotala Patrick Quaggiato z notnim prepisom in tehnični svetovalec, Vasja Križmančič. Posrečene prevode mestoma hudomušnih besedil pesmi z zelo sodobnim zvonom so podpisali Janez Beličič, Jasmin Kovic, Jan Leopoli in Franko Žerjal.

Sobotna publika, med katero je bil selektor območnega srečanja ljubiteljskih gledaliških skupin severne Primorske igralec Gorazd Jakomini, je bučno ploskala igralcem, prav tako nedeljska. Obe sta ob koncu nazdravili uspehu domačih ustvarjalcev ob žlahtni kapljici in vabljevem prigrizku, ki so ju ponudili gostilna Koršič in proizvajalca vin Simon Komjanc in Gradis'ciuta. Kdor si predstave ni še ogledal, lahko to stori v nedeljo, 24. februarja, ob 17. uri v Kulturnem centru Lojze Bratuž v nizu *Iskrivi smeh na ustih vseh*. Vsak še tako nadroben zapis namreč ne odtehta odlične uprizoritve.

Mnenje podjetniškega guruja Jeffa Hoffmana

"Iz podjetnikov je treba narediti rock zvezde!"

V času krize najbolj potrebujemo nove zamisli, pozitivne vzore in življenjske junake. Iz uspešnih podjetnikov je zato treba narediti rock zvezde ter poudarjati njihove zgodbe, je prepričan uspešni ameriški podjetnik, vlagatelj in podjetniški mentor Jeff Hoffman. Prav vsakdo po njegovem mnenju lahko ob trdem delu in jasnih ciljih doseže preboj. Hoffman, ki je bil na obisku v Sloveniji na podjetniški konferenci v organizaciji podjetniškega centra CEED Slovenija, je prepričan, da ljudje za doseganje spremembe ne smejo čakati na druge, temveč se morajo sami potruditi, da spremeni državo.

Veselilo ga je, da je to slišal od slovenskih podjetnikov. Še preden je namreč prišel v Ljubljano, je z njim v stik stopila že vrsta posameznikov s podjetniškimi zamislimi in želela dobiti njegovo mnenje ter nasvete. Po njegovi oceni je to znak, da obstaja podjetniško vrenje. Lastnik Studia Moderna in najbogatejši Slovenec po izračunih revije *Manager*, Sandi Češko, pa je ocenil, da gre v sedanjih krizi predvsem za spremembo paradigme, v katerih določena podjetja sicer propadajo, a to ustvarja veliko novih priložnosti za inovativna in prilagodljiva podjetja.

Stari sistem se namreč podira, kar odpira priložnost za oblikovanje nečesa novega. Ravno zato je treba spremeniti perspektivo, pravi Češko. Prepričan je, da sedanji globaliziran in digitaliziran svet ustvarja številne poti za nove in mlade podjetnike, saj predpogoj za uspeh niso več velikanke vsote kapitala, temveč predvsem znanje, ideje in ostali neoprijemljivi dejavniki. "Priložnosti je veliko, le osredotočiti se je treba nanje", je povedal. Hoffman, ki je v življenju ustanovil številna podjetja, med drugim spletno podjetje Priceline, je v svojem predavanju v Ljubljani povedal, da lahko po njegovem

prepričanju vsakdo doseže preboj. Ker pa povsod po svetu obstajajo izzivi in težave, je treba iskati načine, kako uspeti, in ne izgovorov.

Podjetništvo je po njegovih besedah stanje duha, zato je treba vedno verjeti v uspeh. Vedno se lahko najde pot do uspeha, je prepričan Hoffman, ki obetavnim podjetnikom sporoča, da morajo pot do uspeha opraviti sami in ne čakati, da bo to zanje storil nekdo drug.

Američan, ki svetuje tudi predsedniku ZDA Baracku Obami, pojasnjuje, da za uspeh potrebuje jasne razloge in cilje, ki naj bodo zastavljeni čim višje. Zgolj

ci delijo cilje in izkušnje. Hoffman je prepričan, da podjetniški duh obstaja in mora obstajati tudi v velikih in bolj strukturiranih gospodarskih družbah. Podjetjem, ki želijo doseči preboj, pa svetuje, naj prepoznajo resnične potrebe potrošnikov, čim bolj poenostavijo svoje zamisli in načrte ter najdejo niše, v katerih bodo lahko boljši od konkurence.

Šele ko bodo v nečem res najboljše, naj se širijo na druga področja, svetuje Hoffman, ki poudarja še stalne izboljšave procesov za povečanje učinkovitosti poslovanja in predvsem oblikovanje najboljših in najbolj sposobnih ekip sodelavcev, pri čemer zaposlovanje pametnejših in bolj sposobnih od sebe sploh ne bi smelo biti vprašanje.

Kot temeljno vodilo za vsakega podjetnika pa Hoffman vidi pripravljeno na tveganje. "Ni 100-odstotnega jamstva za uspeh, 100-odstotno gotovo pa je, da uspeha ne bo, če ne boste tvegali in poskusili.

Jeff Hoffman

Neuspeh ni sramota, sramota je, če nikoli ne poskusiš", je jasen. Podjetnikom svetuje še, naj trdo delajo, si najdejo sebi najbolj ustrezne mentorje, zavzamejo širok pogled na družbo, s svojim delom ustvarjajo novo vrednost in stalno gojijo ter negujejo nove zamisli. Zanje ni nikoli prepozno, je sklenil.

Hoffman je bil gost podjetniške konference, katere glavna tema je iskati poti do prebojnih posameznikov, podjetij in družb. Gre za dneve podjetništva in voditeljstva, ki jih CEED organizira že drugo leto zapored. Glavni partnerji konference so Studio Moderna, Ameriška gospodarska zbornica v Sloveniji Am Cham in ameriško veleposlanstvo. Ključni namen dogodka je izmenjava izkušenj, mreženje in spodbujanje podjetniške kulture.

Ob prehodu v novo leto 2013

Slovinci so množično pošiljali SMS in MMS sporočila

Uporabniki največjih slovenskih mobilnih operaterjev so tudi ob prehodu v leto 2013 množično pošiljali voščila prek kratkih tekstovnih sporočil SMS in večpredstavnostnih

sporočil MMS. Tako kažejo objavljeni podatki dveh največjih slovenskih mobilnih operaterjev. Največji slovenski mobilni operater Telekom Slovenije, ki na trgu mobilne telefonije na-

stopa pod blagovno znamko Mobitel, je na silvestrovo in na prvi dan novega leta zabeležil 15,4 milijona poslanih SMS in MMS sporočil, kar je okrog osem odstotkov več kot v enakem obdobju leto prej.

Uporabniki Simobila, drugega največjega slovenskega mobilnega operaterja, so medtem na zadnji dan starega leta in prvi dan novega leta poslali več kot 9,5 milijona SMS sporočil, kar je 18 odstotkov več kot leto poprej, ter več kot 305.000 MMS sporočil, kar je 62 odstotkov več kot leto poprej.

Telekom Slovenije je konec tretjega četrletja lani po številu aktivnih uporabnikov mobilne telefonije zasedal 49,9-odstoten delež, Simobil pa 29,7-odstoten delež. Sledi Tušmobil z 11,4-odstotnim deležem; tako kažejo podatki agencije za pošto in elektronske komunikacije.

NOVI
GLAS

ODGOVORNI UREDNIK Jurij Paljk, e-mail paljk@noviglas.eu
Izdajatelj Zadruga Goriška Mohorjeva - Predsednik dr. Damjan Paulin
Registriran na sodišču v Gorici 28.1.1949 pod zaporedno številko 5

Uredništvo v Gorici: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 550330, faks 0481 548808, e-mail gorica@noviglas.eu
Uredništvo v Trstu: Ulica Donizetti 3, 34133 Trst, tel. 040 365473, faks 040 775419, e-mail trst@noviglas.eu

Uprava: Piazza Vittoria-Travnik 25, 34170 Gorica, tel. 0481 533177, faks 0481 548276, e-mail uprava@noviglas.eu

www.noviglas.eu

TISK: Centro Stampa delle Venezie Soc. Coop. a.r.l., Via Austria, 19/B - 35129 Padova PD,
tel. 049 8700713 - faks 049 8073868; e-mail cdascv@libero.it

LETNA NAROČNINA: Italija 45 evrov, Slovenija 48 evrov, inozemstvo 100 evrov - Poštni tekoči račun 10647493

PODPORNA LETNA NAROČNINA: 100 evrov

Bančni podatki: IBAN: IT 67 M 05484 12401 001570069280, SWIFT ali BIC koda: CIVIIT2C,
naslovljen na: Zadruga Goriška Mohorjeva - P.zza Vittoria/Travnik 25 - 34170 GORICA.

OGLAŠEVANJE: Oglaševalska agencija Tmedia, ul. Malta 6 - Gorica, ul. Montecchi 6 - Trst.
Brezplačna tel. št. 800 129452, iz Slovenije in tujine 0039 0481 32879. E-mail advertising@tmedia.it

Jamčenje zasebnih podatkov: v smislu zakonskega odloka št. 196/03 (varstvo osebnih podatkov) jamčimo največjo zasebnost in tajnost za osebne podatke, ki so jih bralci posredovali Novemu glasu. Bralci lahko brezplačno zaprosijo za spremembo ali izbris podatkov, ki jih zadevajo, kakor tudi izrazijo svoje nasprotovanje rabi letih.

Novi glas je član Združenja periodičnega tiska v Italiji USPI in Zveze katoliških tednikov v Italiji FISC

Izdajanje našega tednika Novi glas podpira tudi Urad Vlade Republike Slovenije za Slovencev v zamejstvu in po svetu
Tednik Novi glas prejema neposredni državni prispevek v skladu z zakonom 7.8.1990 št. 250

To število smo poslali v tisk v torek, 5. februarja, ob 14. uri.

Kako različni smo ljudje ...

Zaprta okna in dež

Tržaško predmestje je sivo in pusto, v deževnih dneh pa deluje še bolj žalostno. Tako žalostno, da je človeku kar tesno, ko se vozi med visokimi hišami brez zelenja ter z okna opazuje umazanijo na pločnikih, romske bivalnike, ki so parkirani tu pa tam, ter množico ljudi, ki na postajališčih čaka na avtobus. Tak deževen dan sva z možem izkoristila, da sva se odpeljala v Trst do Valmaure, da dvigneva taščino pošto. Odkar je šla v dom za upokojece, občasnno obiščeva njeno prazno stanovanje, ki čaka na kupca, in preveriva, ali je vse v redu.

Ker gre samo za pošto, ostane mož v avtu in stečem sama do nabiralnika. Po umazani, neurejeni zelenici, kjer se iztrebljajo psi stanovalcev in prebivalcev številnih prikolic, čofotam do pločnika in pazim, da ne stopim v kako lužo ali kakce. Tik ob meni pelje stara hitra cesta "kamionale", na drugi strani pa sameva nekdanja tržaška športna dvorana. Vse skupaj zavito v vlažno, mrzlo tančico in mokro od dežja, ki noče pojenja. Ko pridem do vrtnih vrat, potegnem iz žepa ključke, pogled pa se mi ustavi na tabli z zvonci. Tam sta med drugimi priimka moje tašče in tasta, moževih staršev. Tist je umrl že pred leti, škoda je bilo tega dobrega, preprostega moža, ki nikoli ni imel posebnih zahtev in je popoldneve preživljal v bifeju in kartal s prijatelji. Za kozarec vina in zato, da so se skupaj nasmejali in poklepali. Tašča je iz drugega testa, njej so bile od

mladosti pomembne lepe obleke, rada je imela denar in izbrano družbo. O sinu, ki podobno kot jaz ljubi gozdove in svobodo, vedno pravi, da z njim ni imela nikoli nobenega zadoščanja, da si je dolgo zaman prizadevala, da bi postal "nekdo". A jo je razočaral. Razmišljam, da bodo čez dober mesec tablico z njunima priimkoma odstranili, mlad par se bo vseлил v hišo in začel tu svojo življenjsko pot, kot sta jo pred toliko leti začela onadva. Polna upanja in zagona. Ne vem, kaj ju je pripeljalo v to hišo, ki je meni od nekdaj tuja in grda. Nekje na robu mesta, nad železarno in upepeljevalnikom. Vem pa, da sta bila sila ponosna, ko sta kupila stanovanje na tem koncu, in da sta imela rada tistih nekaj metrov umazane in razpadajočega dvorišča s sliovim drevesom. Možu in meni hiša nikoli ni bila vseč: žalostni stil iz šestdesetih let, cement in sivina ter balkoni z verandami, ki so bile tedaj v modi in za katero smo morali ravno mi, sedaj, urejati potrebne papirje. Poleti je bilo v tej cementni zgradbi neznočno vroče, pozimi pa ni mogla človeka obvarovati pred burjo in mrazom. In vendar stojim na dvorišču, gledam na ulico in mislim, kako je v takem deževnem dnevu tašča odhajala v mesto. Morda do samega središča ali samo v nakupovalni center "Le Torri d'Europa", kjer je zadnja leta preživljala ves prosti čas. In sredi temnega, s cementnimi zidovi zagrajenega dvorišča skušam razumeti, zakaj ni marala na Kras in je

ljubila ta razpadajoči kotic in skušala na njem celo zasadi rože. Tako različni smo si, včasih preveč različni, da bi se lahko razumeli, da bi se lahko razgovorili. Ona mojega življenja ni marala, moške in moje sanje je zaničevala, midva nisva nikoli razumela njenih in sva se ji smejala. Spominjam se, kako sva pred približno desetimi leti povabila njo, mojo mamo ter mamino prijateljico, ki je revica sedaj že pokojna, na enodnevni izlet v Avstrijo. Mama in gospa Mila sta povabila sprejeti in hvaležni sta nama bili, ker jima je bilo na izletu lepo.

Tašča pa se je tedaj razburila in cel mesec ni govorila z naju. Da kaj zapravlja denar, da je doma lepo, da je treba denar spravljati v banko in skrbeti za prihodnost. Saj vem, da ima deloma prav, a to življenje teče, polzi, beži. Sama je še pred letom dni vozila avto in bila tako samostojna, da se je lahko zapeljala tja do Bazovice ali Nabrežine. Potem se je nekaj v njej zlomilo, enostavno ni imela več moči, da bi šla naprej. In je začela tarnati o bolečinah, ki jim nihče ni vedel izvora, o boleznih, ki jih ni bilo ... Sedaj v domu, v trenutkih priselnosti, sprašuje po tem stanovanju, v katerem, pravi, je vložila toliko denarja, sprašuje po loncih, odejah, po pohištvi. In ji je težko razložiti, da nama za vse to ni bilo mar, da imava svojo hišo in enake odeje, pohištvo, sanje, ki bodo nekega dne, ravno

tako, ostali brez lastnika in nihče ne bo videl v njih najine ljubezni in najinega življenja. Ker vem, da ne gre za predmete, ampak za spomine, za trenutke, za življenje, ki mineva in ki se ga ne da več ujeti. Težko mi je, ko gledam skozi ok-

no in razmišljam o razgledu, ki ga je ona videvala vsak dan, vsako jutro. Smili se mi, čeprav vem, da me ne mara, in ne vem, kaj naj ji rečem v tolažbo. In muči me občutek krivde, ker ji nisem zna-

la pomagati, da bi to svoje življenje živela do konca.

Prijateljica mi pravi, da sem nora, da si delam nepotrebne probleme, da bomo morali itak nekoč vsi v dom. S tem, da ne moreš zahtevati od otrok in sorodnikov, da te negujejo na bolniški postelji in se odrekajo svojemu življenju, se popolnoma strinjam. A ji vendar oporekam. Pripovedujem ji o hiralnici, kjer življenje ni več tvoje življenje, kjer čas ni več tvoj čas, kjer celo tvoje telo ni več tvoje telo. Kjer je težko ali celo nemogoče ohraniti dostojanstvo in ostati človek. Prijateljica me gleda, ne razume. Njeni starši so še mladi in so bili lani na potovanju v Afriki. Pravi, da se moram pač sprijazniti s tem, da ni bilo druge poti.

Res je ni bilo, kajti tudi osebe v domu težko spremlja taščine probleme in ji nudi potrebno oskrbo. Kaj šele midva z možem. Midva, ki sva si poleg vsega želela ži-

veti do konca najino življenje, potovati, hoditi v gore, na morje in loviti zadnja bežeča leta, ki tudi nama neustavljivo polzijo skozi razprto dlan. Kako navezani smo na to življenje in na vsakdan, ki je tako prelesto lep, kljub grenkemu, žalostnemu priokusu. To življenje, ki se ga velikokrat ne zavedamo, ki ga zaničujemo. A je enkrat dar. Stanovanje je zdaj prazno, pohištvo smo podarili, lonce tudi, pa tudi odeje, ki jih nismo potrebovali, imajo sedaj naši prijatelji. Srečni smo, da nismo ničesar odvrgli, da vse, kar je imela tašča rada, služi sedaj drugim. A njej to ni v tolažbo, solidarnosti ne pozna, ker marsikateri starostnik nanjo rad pozabi. Kot bi bil jezen na nas, na svet in na vse tiste, ki lahko še gledajo skozi okno v deževen rok, ne da bi sploh spoznali, kako je dragoceno. In kratko, prekratko, da bi razumeli smisel in uresničili sanje.

Suzi Pertot

Slovesnost v dvorani Zadružne kraške banke

Oskar uspešnim amaterjem, ki so zvesti našim društvom

Prejšnji teden je Primorski dnevnik podelil Oskarje zamejskega športa najuspešnejšim košarkarjem, nogometašem in odbojkarjem za leto 2012. Prireditev so si v športnem uredništvu časnika omislili že leta 2002: od takrat vsako leto imenujejo najboljše v Italiji rojene slovenske športnike, ki nastopajo za naša društva, lani pa so prvič pripravili slovesnost s pravo podelitvijo simboličnih kipcev v filmskem slogu.

Tretjič zapored sta bila najkošarkar in odbojkar leta mladi Jadranski adut Borut Ban oziro-

Karin Crissani. V mladinski konkurenci (letnik 1994 in mlajši) so se uveljavili nogometaš Vesne Albert Kerpan, košarkar Jadrana Matija Batich (drugič zapovrstjo), odbojkar Olympie Jernej Terpin in odbojkarica Zaleta Petra Grgič.

Oskarje so podelili v razstavnici dvorani Zadružne kraške banke, v imenu katere sta kot gostitelja pri nagajevanju sodelovala predsednik in podpredsednik upravnega odbora Sergij Stančič ter Adriano Kovačič. Med podeljevalci je bil ugledni gost iz Ljubljane, državni sekretar Ura-

mačim klubom, kljub temu pa nastopajo na dokaj prepoznavni ravni in so zelo cenjeni v naši javnosti. Za Oskarje so po posebnih panogah tudi letos glasovali - na podlagi nominacij, ki so jih sestavili v športnem uredništvu dnevnika - trenerji in poznavalci, se pravi tisti, ki iz tedna v teden spremljajo nastope nagajenih po tekmovališčih.

Na slovesnosti na Opčinah je Združenje slovenskih športnih društev v Italiji tudi podelilo svoja priznanja zaslužnim športnim delavcem za življenjsko delo. Nekoč so ta priznanja - skupaj z nagrado za bogato kariero in zvestobo našim društvom - podeljevali na prireditvi Naš športnik, od lani pa so nagrade v novi obliki preselili k tej pobudi. Predsednik ZSSDI Jure Kufersin je tako priznanja podelil Damijani Češut, Lucianu Miliču in Igorju Tullu, ki so pojem za športna društva Olympia, ŠK Kras in Planinska družina Benečije. S trojico nagajencev, pa tudi z dobitniki Oskarjev, se je v polni

ma kapetan in duša Sloge Tabor Ambrož Peterlin. Drugič je priznanje prejel nekdanji nogometaš Krasa in Vesne Daniel Tomizza, prvič pa odbojkarica Tanja Babudri. Ban je na lestvici prehitel soigralca Petra Franca in Daniela Batica, Tomizza nekdanja soigralca Edvina in Luco Carlija, Peterlin moštvena kolega Kristjana Stoparja in Filipa Hledeta, Babudrijeva pa soigralki pri združenih odbojkarški ekipi Jessico Štoka in

da Republike Slovenije za Slovence v zamejstvu in po svetu Matjaž Longar, ki je dejal, da redno spremlja slovenski šport v Italiji in da vsako jutro začne brati Primorski dnevnik od zadnje strani. Dnevnik sta zastopala odgovorni urednik Dušan Udovič in urednik športnih strani Aleksander Koren, pobudnik nagajevanja. Koren je dejal, da je skupni imenovalec dobitnikov ta, da so vsi čisti amaterji, zvesti do-

dvorani sproščeno pogovarjal Jernej Šček, ki je sploh briljantno povezoval spored večera. Za glasbeno kuliso v živo pa je poskrbelo ravno tako učinkovita in posrečena jazz skupina Fotofinish. Odzivi na prireditve so bili tako kot lani zelo dobri. Podelitev je posnel tudi Radio Trst A, ki jo bo predvajal v nedeljo, 10. februarja, ob 17.30 v nizu Z naših prireditvev.

HC

JURIJ PALJK

KAJ SPLOH POČNEM TUKAJ?

143

"Kaj bi nam vi radi nocoj sporočili z Madagaskarja"? je bilo vprašanje voditeljice Odmevov Rosvite Pesek znanemu slovenskemu misijonarju Pedru Opeki, ki smo ga slišali minuli teden po slovenski televiziji in na to vprašanje dobili odgovor človeka, ki je bil te dni predlagan za Nobelovo nagrado za mir: "Da bi bili vsi prežeti z novim duhom, da bi bilo več spoštovanja drug do drugega, več strpnosti, več sprave, odpuščanja, bratstvo. Želim vsem Slovence, da bi reševali probleme - vsaka država ima svoje probleme: socialne, politične, ekonomske - v duhu dialoga, sprave, tolerantnosti. Da bi med seboj živeli v spoštovanju in miru. Saj smo bratje, smo državljani istega naroda. Da bi bili strpni in živeli v miru v svoji družini, svoji hiši, svoji vasi - to želim iz vsega srca vsem slovenskim bratom in sestram".

Gre za enega najlepših odgovorov, ki sem jih zadnje čase slišal, in v bistvu za pravi manifest, ki bi ga bilo še kako potrebno te dni v domovini udejanjati, razprta, razdeljena, kot je med "naše" in "vaše", in pušča ob strani vse tiste, ki se ne med "vašimi" in med "našimi" ne prepoznavamo, ampak bi si samo želeli, da bi bila domovina prostor za vse, v njej pa bi vodilno vlogo imeli najboljši in najbolj plemeniti ljudje.

Že večkrat sem na svoj račun slišal posmehalno besedo, ki je pri nas že na meji same kletvice, češ da sem "pesnik", in da pač kot "pesnik", se pravi norec", ne morem razumeti politike, da pač tako je, da je danes čas za "profiliranje ljudi" in ne za take, ki si, kot si jaz od nekdaj, prizadevajo za skupno dobro, za iskanje skupnih rešitev, za ploden, demokratičen dialog in se pri tem držijo starega latinskega načela, vodila, ki smo se ga naučili pri latinščini, ko smo prigor "Quidquid agis, prudenter agas et respice finem"! prevedli v lep: "Karkoli delaš, delaj previdno in vedno glej na konec!"

Ta o tem, kako je danes svet za "profilirane" ljudi, je bosa, kot je bila bosa tista, ki sem jo, za razliko od tistih, ki me učijo, kako naj bom sam "bolj profiliran", živel na lastni koži, ko so govorili, da moraš "biti moralno neoporečen", če pač hočeš nekaj doseči, imeti tako in tako delovno mesto in tako naprej, vse po načelu: "Saj ni pomembno, kdo je, glavno, da je naš"! Kam je "elita moralno neoporečnih" vse skupaj zapeljala, smo videli in doživeli, a kaže, da se niso nekateri iz tega ničesar naučili in se niti ne nameravajo naučiti. Zase vem, da nikdar nisem bil "moralno neoporečen" in sem zato tu, kjer sem, še vedno se tudi sprašujem: "Kaj sploh počnem tukaj"? in me danes zato ne ganejo ne dušebrižniki vseh vrst, ki so na svojo "moralno neoporečnost" pozabili takoj, ko se je veter obrnil, in tudi ne tisti, ki danes zahtevajo "profiliranost" na vseh ravneh, ker vem, da to ne pelje nikamor, pravzaprav vem, kam pelje, saj je pred očmi vseh, kam je ta "profiliranost" pripeljala našo domovino in posredno vse nas.

coljubne, ne nazadnje tudi poštene osebe. Misijonar Pedro Opeka, ki dobesedno na smetišču naše civilizacije gradi nove, človeške, bratske odnose med ljudmi, ker najbolj odrinjene vleče iz revščine in jim daje dostojanstvo, ki ga mora imeti in ga zasluži vsak človek!, to ve, ko pravi, da bi morali Slovenci živeti v duhu sprave in dialoga, medsebojne strpnosti, ne nazadnje pristne človeške solidarnosti, ljubeznivosti, ki nas je kot narod že večkrat združila, naredila složne, lepe in enotne, da: lepe. V tej preprosti lepoti tudi vidim neverjetno resnico Dostojevskega, ki je zatrdil, "da bo lepota odrešila svet!"

Spominjam se, da sem misijonarja Pedra Opeko spoznal pred več kot tremi desetletji, niti ne vem, ali je že bil duhovnik, najbrž je bil še bogoslovec, a vem, da je bil prvo leto v misijonih na Madagaskarju, v Vipavo nam je mulcem prišel predavati o Malgaših in o črni Afriki, takrat ni bil še tako poznan, bil pa je mlad in poln elana, ki ga je delil med ljudmi. Kasneje sem ga še enkrat srečal, in sicer na letališču na Brniku, ko je mimo mene šel eleganten, lep, v črno oblečen moški z belo bradom in se nisem mogel takoj spomniti, "od kod tega človeka poznam", kot se rado dogaja, samo pozdravil sem ga, nasmešnil se je nazaj in v trenutku, ko so ga sprejeli v objemu njegovi domači, sem razumel, da je on.

Kot vsak misijonar tudi Pedro Opeka gleda na nas z roba in z roba se lažje in lepše vidi v sredino, to je dejstvo, ki ga ne gre zanemarjati, in vsi tisti, hvala Bogu jih ni malo, ki v Ljubljani s posebno pozornostjo gledajo na nas Slovence, ki živimo na robu, da bi bolje razumeli sebe, odlično opravljajo svojo dolžnost na odgovornih mestih, ker še kako velja, da se veličina nekega naroda meri prav po tem, kakšen odnos ima do najbolj šibkih.

Smo tik pred obletnico smrti našega največjega pesnika Franceta Prešerna, 8. februar smo si Slovenci postavili tudi kot praznik naše, slovenske kulture in prav in dobro je tako, četudi sami vidimo, da je zadnje čase tudi v domovini vse manj posluha za kulturo, vse manj posluha za jezik sam in vse manj kulturnega obnašanja med ljudmi.

Ob prazniku je prav, da razmislimo svojo in drugih srčno kulturo, sam bom gotovo spet vzel v roke Pesnikove poezije in spet preletel nekaj verzov, ki sem jih že velikokrat prebral, nekatere znam kot veliko Slovencev tudi na pamet. Predvsem pa se bom spomnil človeka, pesnika in odvetnika, ki je kot svobodni duh živel na robu, na robu družbe, da je lahko bolje videl vanjo in z roba tudi pokazal pot, po kateri je treba nadaljevati.

Pred leti sem nekje prebral zanimivo raziskavo o odvetniškem delu Franceta Prešerna, ki se ni proslavil kot uspešen odvetnik bogatih, ampak je bil, tako je bilo preverjeno, pri svojem delu pravičen, pošten in vester in je v svoji odvetniški pisarni sprejemal tudi socialno šibke, da ne napišemo ravno revne ljudi, reveži si namreč najbrž niso mogli, kot si tudi danes ne morejo, privoščiti odvetnika ter jih pravno zastopati.

To mi je bilo všeč, zelo všeč, tako zelo všeč, da sem še danes prav vesel, da ni bil France še eden izmed številnih "moralno neoporečnih" ter "profiliranih" uspešnežev, ki za seboj niso nikdar in ne bodo pustili drugega kot le razdeljanje in pokvarjene človeške odnose.

Slovesna podelitev 24. nagrade Dušana Črneteta Prejemnik je Kulturni center Lojze Bratuž

“Večkrat slišimo tisto slikovito resnico ‘kamen na kamen palača’: a malokdaj je bila tako zadeta in utemeljena kot za kulturni hram, v katerem smo zbrani na slovesnem večeru, posvečenem prav tej elitni slovenski ustanovi. Ta je tako zasidrana v naši zavesti, da je dejansko eden najvidnejših simbolov samega mesta Gorice z vso njegovo marljivo kulturno okolico. Ta sijajna postojanka slovenskega zbiranja, kulturnega ustvarjanja in miselnega razgledovanja je vse to tudi

liko vero v uspeh ustvarili pravcati čudež. Temelj tega čudeža so bile denarne nabirke, tudi drobne in kapilarne (...). Odločilno in velikopotezno finančno pomoč so dobili od ameriških Slovencev, med katerimi je bilo mnogo rojakov iz teh krajev in teh razmer, z lepimi spomini na goriška leta svojih mlajših dni. (...) Počasi, z vseh slovenskih vetrov nabrano, se je spreminjalo in spremenilo v veliko, lepo zgradbo. Dali so ji ime Katoliški dom. Slovesno odprtje z blagoslovitvijo je bilo na neko nepozabno nedeljo,

gim zvemo, da je v Centru letno do sto ali še več prireditve in dejavnosti. Do tako vrtoglavega števila lahko privedejo le vrline, kot so požrtvovalnost, razgledanost, dobra organizacija, pa seveda ljubezen in vera v pravil-

nost tega spoštovanja vrednega početja. Vse to pa je sad davnih korenin, ki so odganjale iz zdrave zemlje. Podedovano je iz ubožnih, a pristranskih časov “Placuta”, naslonjeno je na trdne temelje Katoliškega doma, povezano je s čutenjem vseh, ki radi sem prihajajo bodisi kot akterji bodisi kot uživalci plemenitih in ustvarjalnih zamisli. V takem ozračju, v takem humusu poganjajo tudi vsakič nove mladike, da je mogoče z zaupanjem gledati v prihodnost, zadržati slej ko prej v tri ideale Dušana Črneteta: v slovenstvo, krščanstvo in demokracijo. In v tem znamenju se letošnja Črnetova nagrada podeljuje Kulturnemu centru Lojze Bratuž iz Gorice.”

Te zlahtno iskrene misli je v utemeljitev nagrade Dušana Črneteta Kulturnemu centru Lojze Bratuž zložilo tenkočutno pero Saše Martelanca. Zaradi bolezni se žal ni mogel udeležiti slovesne podelitve, ki je bila v mali dvorani Kulturnega centra Lojze Bratuž v četrtek, 31. januarja 2013. Zato je njegov zapis prebral prof. Tomaž Simič, ki je zbrano občinstvo pozdravil v imenu Črnetove knjižnice in še zlasti odbora za podelitev Črnetove nagrade. Z njim sta bila prisotna še druga dva predstavnika knjižnice Dušana Črneteta, njej predsednik Ivo Jevnikar in njen ravnatelj Marjan Pertot. Nagrado je predsednici KCLB Franki Žgavec izročila sestra Dušana Črneteta, Bora Černe. Žgavčeva se je pristrčno zahvalila za priznanje v imenu vseh sodelavcev KCLB in izrazil upanje, da bo Center z zagonom nadaljeval po že uhojeni poti ob hvaležni misli na vse naše prednike, ki so v nelahkih časih omogočili, da so se uresničile sanje o gradnji kulturnega hrama. Prelesten glasbeni uvod v večer je poslušalcem podaril mladi, a že odlični pianist Aleksander

Gadžijev z doživeto izvedbo Chopinove balade št. 4. v f molu in tudi tokrat povsem očaral občinstvo.

Zgoščen spominski zapis Saše Martelanca na javnega delavca, politika, časnikarja in misleca Dušana Črneteta je prebral Ivo Jevnikar. O Črnetu, rojenem na Vogrskem pri Prvačini l. 1916, ki

po preureditvi pravil jih bodo spet podeljevali. Prva je šla ravno Kulturnemu centru Lojze Bratuž. Osem nekdanjih nagrajencev iz Goriške (nekateri so že pokojni) - GMD (1978), Ljudski radio (1983), Društvo Jadro iz Ronk (1992), msgr. Kazimir Humar (1995), MePZ Rupa-Peč (1996), ZSKP (1997), Maks Komac

kulturnega in političnega življenja na Goriškem, Črnetove preselitve v Trst, delo na radiu ... V knjigi je tudi esej, ki ga je Černe objavil v Novem listu v marcu in aprilu l. 1959. Zapisne spomine so v publikacijo prispevali Črnetovi prijatelji in somišljeniki (Drago Legiša, Rafko Dolhar, Zorko Harej, Saša Martelanec...). V drugem delu knjige je opisano delo Knjižnice Dušana Črneteta. Černe je svojo knjižnico, preko 500 knjižnih enot, zapustil Slovenski prosveti. Knjižnica, poimenovana po njem, je bila ustanovljena l. 1983. Že od začetka jo upravlja Marjan Pertot, ki mu v zadnjih letih pomaga gospa Lučka Kremžar De Luisa. Prav Pertot je spregovoril o delovanju knjižnice, ki ima sedaj preko 15.000 knjig. V

Marjan Pertot, Tomaž Simič, Ana Marija Prijatelj in Ivo Jevnikar

je imel soljudi “rad in jih spoštoval”, je med drugim povedal, da se je šolal v Gorici, Ljubljani in Beogradu. Že mlad se je vključeval v akcije, povezane s podpiranjem slovenskega preživetja pod fašizmom. L. 1941 so ga aretirali v Ljubljani in ga odgnali v Gonars. Ko so ga izpustili, se je vrnil na Goriško in takoj po vojni sodeloval pri obnavljanju slovenskega prosvetnega in kulturnega dela. Stopil je tudi v politiko in bil med soustanovitelji Slovenske skupnosti. Černe je bil “povsod cenjen in priljubljen, pregovorno natančen in človeško prizanesljiv. Zapustil je veliko zamisli in tudi izvedenih načrtov, povezanih s kulturnim in narodnostnim delom”, je zapisal Martelanec. L. 1975 se je star komaj 59 let poslovil od tega sveta in njegov prijatelj in sodelavec so ob soglasju Črnetovih sester ustanovili sklad, ki podpira “njemu drage in svete ideje”. Iz sklada, ki je nastal preko nabirk in ob podpori Zadrudne kraške banke na Opčinah in Zadrudne banke Doberdob in Sovodnje so sklenili, da bodo podeljevali priznanja organizacijam in osebam, zaslužnim za delo v naši skupnosti. Do sedaj je bilo podeljenih 23 nagrad, med temi jih je šlo osem na Goriško. Po krajšem premoru in

(1999), Bernardka Radetič (2000) - je iz rok knjižničarke Lučke Kremžar prejelo knjigo *Zvestoba vrednotam - Podoba Dušana Črneteta in po njem poimenovanih pobud*, ki jo je v sodelovanju z založbo Mladika izdal Krožek za družbeno vprašanja Virgil Šček. Tudi o tej publikaciji, zborniku o Dušanu Črnetu, njegovem delovanju in moralni zapuščini, je bil govornik na četrtkovem večeru, ki je bil tudi priložnost za predstavitev te publikacije. O njej je spregovoril urednik Ivo Jevnikar, soavtorica knjige Ana Marija Prijatelj, roj. Gregorič, in Marjan Pertot, vodja knjižnice Dušana Črneteta. Gospa Prijatelj je živo obudila nekaj spominov na Črnetovo družino, tudi na Alojza Črneteta, Dušanovega očeta, in seveda na strica Dušana. V knjigi je v treh poglavjih dokumentirano, “brez diplomatskih ovinkov tudi pri kočljivih temah”, kot je dejal Jevnikar, Črnetovo življenje, ki se začne za družino v stari Avstriji, opisuje obdobje revščine, aleksandrink, fašističnega preganjanja - njegov oče je bil pomemben tigrovec - tigrovskega upora, emigracije v Jugoslavijo te družine, obdobje vojne, partizanov, četnikov, domobranec na Goriškem, obnavljanje

glavnem so to slovenske knjige in druge tiskovine, ki so izšle v tujini: Ameriki, Kanadi, Avstraliji, na Nemškem, Belgiji. Marjan Pertot je spregovoril tudi o publikacijah, ki jih je izdala knjižnica v vseh teh letih. Četrtkov večer v KCLB je dobil posebno ganljiv ton, ko se je iz ohranjenega magnetofonskega radijskega posnetka iz decembra l. 1973 zaslislal glas Dušana Črneteta, ki je med drugim, v intervjuju, ki mu ga je naredil Saša Martelanec, govoril o hudih razmerah, ki so jih morali prestopiti v taborišču, predvsem pa “o grozotni napetosti, kdaj te bodo poklicali in boš končal pred puškami”. Poleg tega posnetka se je v istem večeru zavrtel še drugi, s katerega je spregovoril pred tremi leti umrli soustanovitelj Črnetovega sklada prof. Zorko Harej. To je bil odlomek iz njegovega žalnega nagovora ob Črnetovi smrti. Med drugim je Črneteta označil kot jasnega v svojih načelih, prirodno slovensko naravnega, brezkompromisnega, ko je šlo za slovensko stvar, svetnika ideje, kateri naj se podreja človekovo dejanje, vztrajnega, požrtvovalnega in neumornega delavca, vsega predanega delu. Nikdar ni iskal sebe, časti ali dobička.

Iva Koršič

Ga. Boža Černe izročila priznanje predsednici KCLB Franki Žgavec

zato, ker ima globoke in močne korenine. Te segajo precej daleč nazaj, v več kot stoletno častivredno “Placuto”, kjer so kulturna in druga srečanja potekala v težkih in manj težkih časih, pa vedno lepah v pričakovanih, sanjah in doživetjih versko in narodno zavednega “rodu ob Soči”. Po drugi svetovni vojni, ki je imela med nami še dolgo nasledke in posledice z vsemi zapleti, pa se je porodila zamisel, da bi si v Gorici ustvarili kulturno središče velikih dimenzij. Čas je bil dozorel, zamisel se je živo oprijela ljudi, ki so z velikimi napori in ve-

25. februarja 1962. In lani, ob istem času, je s slavnostno akademijo potekala zelo odmevna 50-letnica tega kulturnega hrama, ki je v srečno dolgem razdobju med rojstvom in jubilejem doživljal stalno rast, dopolnjevanje in dograjevanje: dograjevanje tudi dobesedno, saj se je prvotni Katoliški dom z novimi objekti in drznimi arhitektonskimi oplešavami postopoma spreminjal v večnamensko središče, ki je dobilo uradno ime: Kulturni center Lojze Bratuž. (...) Kaj vse se v njih (njegovih prostorih) dogaja, poznamo iz poročil (...). Med dru-

Evroposlanec Peterle je imel v gosteh tri Mohorjeve Četrti evropski večer v znamenju najstarejše slovenske založbe

Evropski poslanec Lojze Peterle je četrti letošnji evropski večer, ki jih kot predstavnik Evropske ljudske stranke prireja v Ljubljani, posvetil najstarejši slovenski založbi. Mohorjeva družba se je v petek, 1. februarja, v Klubu Cankarjevega doma predstavila, kot se danes kaže, torej trikratno. Celovško Mohorjevo Hermagoras je zastopal direktor Anton Koren, Celjsko Mohorjevo družbo direktor prof. Jože Faganel, našo Goriško Mohorjevo družbo pa tajnik Marko Tavčar. Na prijeten način smo številni prisotni počastili pomembno zgodovino in vplivno sedanjost založniške hiše, ki ne šteti z dosežki in sodobnimi prijemi. Dne 27. julija 1851 je Andrej Einspiller na pobudo blaženega A. M. Slomška ustanovil založbo in določil zavetnika zanjo, sv. Mohorja. Prvi urednik je postal prof. Anton Janežič. V Celovcu se je torej rodila zamisel o omiki slovenskega naroda, sedež matičnega društva je še danes tam. Kakšno pomembno vlogo za slovensko besedo in za

kulturno pluralnost je odigrala v obdobju dveh vojn in v času Jugoslavije. Konec 80. let se je rodila zasebna dvojezična ljudska Šola v Celovcu, pod okriljem Mohorjeve delujejo Slomškov dom, študentski dom Korotan na

razdelile tri “Mohorjeve” sestre. Faganel je poudaril njeno vitalno prilagodljivost, s katero nadaljuje svoje poslanstvo ne glede na razmere. V povojnem času so si edini upali in smeli izdajati knjige z versko tematiko, kmalu

Foto J. Šček

Dunaju (zasluge zanj ima Ivan Tomažič) ter tamkajšnja Knaflijeva hiša. Leta 2001 je družba ob 150-letnici prejela zlati častni znak svobode Republike Slovenije za neutrudno širjenje slovenske knjige in utrjevanje narodne zavesti. Z uradno izjavo so se leta 1992

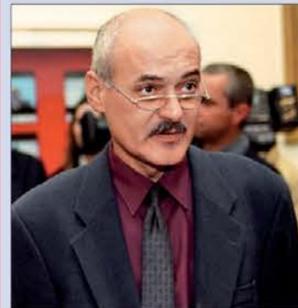
so razširili bero svojih knjig na Preglja, Finžgarja, Detelo (t. i. sivi seznam), na znanstveno in strokovno literaturo ter učbenike. Širiti celotno slovensko kulturo, to je bil Slomškov nauk. Goriška Mohorjeva, ki četrto stoletja deluje kot zadruga, je odigrala ključno vlogo. Pomagala je

preprečiti fašizmu uničevalni pohod na področju slovenstva. Spomnili smo se zbora svečnikov sv. Pavla in tedanjega goriškega nadškofa Friderika Barago. Marko Tavčar je poudaril vlogo otroške revije Pastirček, ki izhaja od sezone 1945-46, prostovoljno delo na področju knjižnega založništva, ki glede na razmere rojeva dragocene sadove, ter cenjeni in za zamejski prostor nezamenljivi tednik Novi glas, ki je nastal januarja 1996 po združitvi Katoliškega glasa in Novega lista.

Spomnili smo se založniškega podviga Primorskega slovenskega biografskega leksikona, ki je izhajal med leti 1974 in 1994, kaže pa, da nas v prihodnosti čaka razveseljivo nadaljevanje in dopolnilo. Lojze Peterle je poudaril svetovljansko jedro Mohorjeve in njeno tesno povezavo z vrednotami slovenstva, krščanstva in demokracije. Nujno potrebne so novosti na področju sodelovanja z mladimi avtorji in kulturnimi delavci. Slovenci v Italiji se morda ne zavedamo, kaj imamo. Kot je povedal Marko Tavčar, je na Tržaškem in Goriškem izid knjige velik kulturni dogodek, ki nas potrjuje in daje moč za naprej. Bodimo zvesti Goriški Mohorjevi in bodimo srečni, da je!

Na Goriškem spomin na Silvana Furlana

Mestna občina Nova Gorica vsako leto posveti enemu od domačinov, ki so na svojem področju pomembno prispevali k prepoznavnosti goriškega prostora. Letošnje leto je z geslom S filmom bolj slišni in vidni posvečeno Silvanu Furlanu, ki je močno vplival na razvoj filmske kulture na Goriškem kot tudi v širšem slovenskem prostoru. Furlan je

bil eden od ustanoviteljev filmskega gledališča v Novi Gorici, ki uspešno deluje še danes. Veliko je prispeval k širjenju filmske vzgoje med mladimi. Bil je filmski pedagog, publicist, programski vodja, filmski kritik, teoretik, zgodovinar, urednik, avtor knjig, scenarist, režiser, snovalec kulturne politike ter ustanovitelj in prvi direktor Slovenske kinoteke od leta 1994 vse do smrti leta 2005. Poleg tega je Furlan v dobrih treh desetletjih delovanja odločilno prispeval k nastanku in razvoju vseh osrednjih slovenskih filmskih institucij - od revije Ekran in Ljubljanskega mednarodnega filmskega festivala do današnjega Slovenskega filmskega centra, Viba filma, v manjši meri tudi Slovenskega filmskega arhiva, nazadnje pa Kinodvora, Slovenske art kino mreže in Muzeja slovenskih filmskih igralcev v Divači. Njegovo delo danes nadaljuje Fundacija Silvana Furlana, ki jo je leta 2011 ustanovila Furlanova sestra Miranda Brataševc. Ta uresničuje Furlanovo vizijo filmske vzgoje in širjenja filmske kulture. Tako so s pomočjo fundacije ustanovili filmske krožke na osnovnih šolah v Solkanu, na Dobrovem in v Novi Gorici ter na srednjih šolah v Tolminu in Novi Gorici. Lani je prvič zaživel filmski tabor na Plešivem v Goriških Brdih, za katerega si želijo, da bi v prihodnje postal tradicionalen. V letošnjem letu je zaživel tudi foto krožek na osnovni šoli za otroke s posebnimi potrebami Kozara v Novi Gorici, kjer želijo razviti metodo foto terapije. Mestna občina v sodelovanju z drugimi institucijami pripravljala številne dogodke v spomin na Furlana. Spominsko leto bodo začeli na kulturni praznik, osrednja slovesnost bo septembra potekala v Novi Gorici, v poletnih mesecih pa bo organiziran letni kino v središču mesta. Tedaj bo izšla tudi monografija. Razstava o Furlanovem življenju in delu bo po Novi Gorici gostovala tudi v drugih slovenskih krajih.

JŠ